

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชน
โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย
หมู่ 4 และหมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง
อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

โดย

นายปัญญา ใจวังโลก และคณะ

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชน
โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย

หมู่ 4 และหมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง
อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

คณะผู้วิจัย

1. นายปัญญา ใจวังโลก
2. นางสาวนิภาพร ยงขามป้อม
3. นางสาววัชรภรณ์ บุญตา
4. นายจิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด
5. นายจีระศักดิ์ หมู่ไพบูลย์
6. นางสาววิไลวรรณ พวงไธสงค์
7. นางสาวนัฐมล ยงขามป้อม
8. นางสาวกาญจนา งามบุญเขียว
9. นายมาวิน โชคเจริญ
10. นางสาวอรอนงค์ โชคเจริญ
11. นางสาวผกามาศ โมราเจริญ
12. เด็กหญิงปรียาภรณ์ มงคลนำ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำ

โครงการวิจัย : ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ เป็นโครงการที่ทางกลุ่มเยาวชนต้นกล้าบ้านหนองหอย ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน ทั้งผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน ครูไพบ้านและเยาวชน เพื่อร่วมกันหาแนวทางหรือรูปแบบที่จะนำเยาวชนบ้านหนองหอยไปสู่คำว่าคณิตศาสตร์ชุมชน ภายใต้การยอมรับของทุกฝ่าย

ทางคณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณ สำหรับทุกข้อเสนอแนะ และทุกกำลังใจ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยหวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่า โครงการวิจัย ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ นี้ จะนำพามาซึ่งความเจริญทั้งภายนอกและภายในจิตใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นายปัญญา ใจวังโลก

และคณะวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
สารบัญแผนผัง	ฉ
บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. คำถามการวิจัย	6
3. วัตถุประสงค์การวิจัย	6
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
5. คำนิยามศัพท์	7
บทที่ 2 บริบทชุมชน และบทเรียนการพัฒนาชุมชน	9
2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน	9
2.2 บริบทชุมชน	10
2.3 บทเรียนการวิจัยและพัฒนาชุมชนในประเด็นวิจัยที่ผ่านมา	15
2.4 บทเรียนการวิจัยและพัฒนาชุมชนในประเด็นวิจัยหรือชุมชนอื่นๆ	16
2.5 แนวทางการวิจัยนี้ หรือกรอบแนวคิด	17

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	24
3.1 ขอบเขตการวิจัย	24
3.2 กิจกรรมวิจัย	29
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ทำจริง	40
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	41
3.5 การดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2	42
3.6 รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ ในระยะที่ 2	47
 บทที่ 4 ผลการวิจัย	 64
 บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	 93
 ภาคผนวก	 97

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ปฏิทินชุมชน	14

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่

1

แผนที่บ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10

หน้า

12

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่	หน้า
1 ตัวอย่างแผนผังการแตกกรอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย	25
2 เนื้อหาและประเด็นการวิจัยทั้งหมด	26

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชน บ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และการสนับสนุน ติดตามและให้กำลังใจอย่างดียิ่ง จากทีมพี่เลี้ยงจาก สกว.ชัยภูมิ

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อสร้างพื้นที่และให้โอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมดีๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” ของบ้านหนองหอย เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนองหอยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคม มาเอื้อประโยชน์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การตั้งวงพูดคุยกับกลุ่มต่างๆ เช่น ผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน ครู พระ เด็กและเยาวชน และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ มีการใช้แบบสัมภาษณ์ (โดยเยาวชน) การลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมหลัก ๆ 3 อย่าง คือ จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เข้าวัด และกีฬาสัมพันธ์

ผลการวิจัยตอบตามวัตถุประสงค์ 1. เกิดพื้นที่และให้โอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมดีๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” ของบ้านหนองหอย โดยผ่านกิจกรรมที่ทางเยาวชนร่วมกับชุมชนนำเสนอขึ้นมาจากการวิจัยในระยะที่ 1 คือ จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เข้าวัด และกีฬาสัมพันธ์ ทำให้ทุกฝ่ายได้เรียนรู้และเข้าใจกัน รวมถึงเห็นความสำคัญและควมมีคุณค่าของเด็กและเยาวชนมากขึ้น สังเกตจากการดึงเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนมากขึ้น และประชาสัมพันธ์ผ่านการบอกต่อและผ่านหอกระจายข่าวภายในชุมชนบ่อยครั้ง 2. องค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนองหอยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม โดยโยงหลักทางพุทธศาสนาเข้ามาอธิบาย ได้แก่ ศีล 5 มงคลชีวิต 38 พุทธวิธีคิด 10 ประการหรือโยนิโสมนสิการ หลักสัปปุริสธรรม 7 โดยเน้นที่การทำความดี “ถ้าเจตนาดีก็ถือว่าดีแล้ว” และสามารถแบ่งความดีได้ 3 ระดับ คือ เบื้องสูง (อธิบายตามหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 และรักษาศีล 5 ในวิถีชีวิต) เบื้องกลาง (คนในชุมชนเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ดี ยอมรับได้ซึ่งเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจก คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะภายใน เป็นเรื่องของจิตใจ ศีลธรรม(บางข้อ) และเรื่องของครอบครัว เช่น มีความกตัญญู เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง และเบื้องต่ำ (คนในชุมชนพอรับได้) เป็นความดีทั่วไป และเกิดขึ้นเป็นบางครั้งคราว ซึ่งคนในชุมชนพอรับได้ โดยเบื้องต้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล หากมีความต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นก็สามารถขึ้นไปสู่ในระดับกลางได้ 3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุน

ที่ดีทางสังคม มาเอื้อประโยชน์ ได้แก่ **ผู้ใหญ่ใจดี** จะต้องเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน และพยายามดึงเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอยู่เสมอ และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย **วัด** หรือ **พระสงฆ์** จะต้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งภายในจิตใจของเด็กและเยาวชน ให้สามารถใช้สติและปัญญาในการพิจารณาเรื่องต่าง ในชีวิตประจำวัน ท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างรอบคอบ และสร้างกิจกรรมเพื่อดึงเด็กและเยาวชนให้เข้าวัดมากขึ้น **โรงเรียน** หรือ **ครู** ซึ่งเป็นที่เคารพของเด็กและเยาวชน ต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทำความดีให้มากๆ **สื่อ/การประชาสัมพันธ์** การทำความดีต้องมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างกำลังใจ และจูงใจให้เด็กและเยาวชนมาทำความดีร่วมกัน **ภูมิปัญญา / วัฒนธรรมพื้นบ้าน** เป็นต้นทุนในชุมชนที่สะสมมาอย่างยาวนาน และสอดคล้องหรือเป็นวิถีชีวิตของชุมชน การสร้างและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน จะช่วยให้เขารัก ห่วงแหน และทำความดีเพื่อชุมชน

โดยทั้งหมดนี้ จะต้องมีการเชื่อมโยง พุดคุย ปรึกษาหารือกัน เพื่อช่วยกันสร้างส่งเสริม และสนับสนุน เด็กและเยาวชน เพื่อร่วมกันทำความดี ค่อยๆ ปรับ-เปลี่ยน ค่อยๆ เป็น-ไป รวมถึงการสร้างตัวแทนรุ่นต่อรุ่นให้เกิดขึ้นให้ได้ และที่สำคัญ คือ สร้างวัฒนธรรมดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนให้ได้ ให้เป็นวิถีชีวิต เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดกลุ่มก้อนในการร่วมกันทำความดี ของเด็กและเยาวชนขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สิงหาคม 2558

คณะนักวิจัย

บทนำ

โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งหวังว่าโครงการนี้จะเป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและเกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งดีๆ เพื่อชุมชนร่วมกันต่อไป

1.หลักการและเหตุผล

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะแต่ในเขตเมืองหลวงเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ ในชุมชนชนบทซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมเองก็ได้รับผลกระทบไปด้วย ด้านหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะหลายสิ่งหลายอย่างมีความทันสมัย มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่คนในสังคมมากขึ้น แต่ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านลบก็มีให้เห็นอยู่ตลอดเช่นกัน โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่รับเอาสื่อหรือ โฆษณาต่างๆ จากสังคมที่แตกต่างและไม่เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้เยาวชน ขาดวุฒิภาวะที่จะสามารถแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมควรเป็นแบบใด เช่น การแต่งกายที่ล่อแหลมตามสมัยนิยม ตามนักร้องดารา บริโภคสิ่งของที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ทั้งโทรศัพท์มือถือ ราคาแพง เครื่องประดับตกแต่งต่างๆ การพึ่งพาอาศัยเทคโนโลยีที่พึ่งเวลามีปัญหาชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ความละเอียดอ่อนในการใช้ชีวิตลดลง เกิดปัญหาครอบครัว จนกลายเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า “ภูมิคุ้มกันครอบครัวบกพร่อง”

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาในโรงเรียนยังทำให้เยาวชนเริ่มห่างเหินจากชุมชน กล่าวคือ แม้จะเป็นวันสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเพณีทางศาสนา เด็กและเยาวชนก็มีความจำเป็นที่จะต้องไปเรียนหนังสือ ไม่มีการลาหยุด หรือ อนุญาตให้หยุดเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชุมชนแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะรูปแบบการศึกษาที่เน้นการศึกษาตามส่วนกลาง เน้นการเรียนเพื่อทำงานเพื่อเงินมากกว่าการกลับบ้านมาทำงานเพื่อส่วนรวม อีกทั้งเนื้อหาการเรียนไม่มีสาระที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในประเพณีที่อยู่ในวิถีชีวิตตามปฏิทินของชาวบ้าน กลับสร้างความรู้ ความเชื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อมาอธิบาย และ ลบล้างความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าว ของคนในสังคมชนบท ว่าเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ไม่จำเป็นต้องทำก็ได้ จนละเลยมุมมองทางด้านชีวิตและสังคม เช่น ข้าวจะงาม ไม่จำเป็นต้องมีประเพณี หรือการทำบุญตามฮีต คอง ต่างๆ แต่ให้ใส่ปุ๋ย ฉีดยาข้าวก็งามได้ เป็นต้น กลับกลายเป็นว่าคนที่

ร่วมรักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นของคนอีสาน คือ คนธรรมดาที่การศึกษาไม่สูงนัก หรือคนที่ไม่จบการศึกษาในโรงเรียน ที่ไม่สามารถไปทำงานต่างถิ่นได้ นี่คือ สิ่งที่เราต้องร่วมกันคิด และแก้ไข

ซึ่งสภาพสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมเยาวชนเกิดขึ้น โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า “ กลุ่มเยาวชนต้นกล้า ” บ้านหนองหอย โดยรวมกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมสำหรับเยาวชน เน้นการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้คิด ได้แสดงออก ตัวอย่างกิจกรรมที่ผ่านมา เช่น กิจกรรมงานวันเด็ก งานวันสงกรานต์ งานวันลอยกระทง การจัดรายการวิทยุชุมชน โครงการห้องสมุดแบ่งปัน โครงการร่วมสร้างฝันปันสู่ถิ่น (จัดฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้กับเด็ก เยาวชนและคนในชุมชน) เป็นต้น โดยหัวใจหลักในการทำกิจกรรมคือ “ การเรียนรู้ คู่ความสุข ” และเน้นการดึงใจของคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม

ในช่วงระยะแรกของการทำกิจกรรมพบว่า เด็ก เยาวชนและผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เรียกได้ว่าเป็นช่วงที่มีพลังสร้างสรรค์ทางบวกค่อนข้างมาก แต่ด้วยข้อจำกัดบางประการ ทางกลุ่มเยาวชนต้นกล้าได้เว้นการทำกิจกรรมเป็นช่วงเวลาหนึ่ง (ประมาณ 2 ปี) ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม เยาวชนก็เริ่มโตขึ้น ความคิดอ่านบางอย่างก็เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยภายนอกต่างๆ

ปัจจุบันเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ที่ 4 และ 10 มีประมาณ 60 คน แบ่งเป็น

- เยาวชนหมู่ 4 บ้านหนองหอย จำนวน 35 คน
- เยาวชนหมู่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ จำนวน 25 คน

กลุ่มเยาวชนเป้าหมายแบ่งตามการศึกษา มีอยู่ 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มในระบบโรงเรียน (มัธยมต้น-ปลาย) ซึ่งทำงานร่วมกันมาอย่างต่อเนื่องตลอด ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องยาเสพติด หรืออื่นๆ

- กลุ่มนอกระบบโรงเรียน (อายุ 13 ปีขึ้นไป) ไม่ได้เรียนต่อ หรือออกจากโรงเรียนก่อนเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นเป่าสายตาของชาวบ้านในแง่ลบ (แค่เห็นหน้าก็ติดลบแล้ว คือ ชาวบ้านรู้จักพฤติกรรมดี จากการสังเกตอยู่ทุกวัน)

สภาพปัญหา

ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันเยาวชนของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า กำลังเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเต็มตัว พฤติกรรมที่แสดงออกในช่วงนี้เป็นที่ห่วงใยของผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชน อาทิเช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพยาบ้า และยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันเรื่องเพศสัมพันธ์ก็เป็นเรื่องที่ถูกมองและคนในชุมชนเป็นห่วงมากที่สุด แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพยายามรณรงค์และแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้มาหลายต่อหลายโครงการ ปัญหาก็คือไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม มีหน้าซ้ำยังมีแนวโน้มว่าความรุนแรงของปัญหาจะมากยิ่งขึ้นไปอีก

ต้นทุนที่ดีที่มีอยู่ของกลุ่มเยาวชน

จากการสังเกตพฤติกรรมพบจุดเด่นที่น่าสนใจก็คือ แม้เยาวชนบางส่วนจะดื่มเหล้าสูบบุหรี่และเสพยา แต่เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา อาทิเช่น วันพระ งานบุญ จะตื่นแต่เช้า เพื่อไปทำบุญตักบาตรที่วัดซึ่งเป็นต้นทุนที่มีคุณค่าและมีพลังอยู่ในจิตใจของเยาวชนอย่างยิ่ง และเยาวชนส่วนหนึ่งยังให้ความสนใจเป็นนักจัดรายการวิทยุทุกเสาร์-อาทิตย์เวลา 13.00 น.-15.00น. ซึ่งสถานีวิทยุชุมชนอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้าน

ต้นทุนทางสังคม

มีสิ่งดีๆ ในชุมชนที่น่าสนใจและน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับเยาวชน ชุมชนหมู่บ้านหนองหอย อาทิเช่น

1. ผู้ใหญ่ใจดีที่เป็นพี่เลี้ยงของเยาวชนโดยตรงที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด และมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำกับเยาวชนกลุ่มนี้เป็นครั้งคราว อาทิเช่น
 - ทำโครงการห้องสมุดแบ่งปัน (รับบริจาคหนังสือดีมีประโยชน์)
 - ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ทำความสะอาดวัดและหมู่บ้าน
 - จัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติในหมู่บ้าน เพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนแสดงออก (ร้องเพลง แสดงละคร เต้นรำ แข่งฟุตบอล)
2. สถานีวิทยุชุมชนตั้งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านและเป็นโอกาสให้เยาวชนกลุ่มนี้ได้ใช้เป็นเครื่องมือทำกิจกรรมเป็นนักจัดรายการวิทยุทุกวันเสาร์-อาทิตย์
3. วัด ศาลาธรรม บ้านหนองหอย เป็นวัดศูนย์รวมจิตใจของชุมชน 2 หมู่บ้าน ซึ่งมีพระครูวิศาล ธรรมโชติ เป็นเจ้าอาวาสวัดและให้ความเมตตาแก่เยาวชนกลุ่มนี้เสมอ
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ อาทิเช่น การทำบายศรี ของเล่นพื้นบ้าน ขนมพื้นบ้าน การสวดสรภัญญะ การนวดแผนไทย การจักสาน การทอผ้าไหม เป็นต้น

ปัญหาการวิจัย

การทำงานในระยะแรกของกลุ่มเยาวชนต้นกล้าที่ผ่านมา เริ่มต้นเมื่อปี 2549 มารวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรม โดยเน้นกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน เช่น ทำความสะอาดหมู่บ้าน และกิจกรรมสันตนาการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชน และเกิดการชักชวนกันเข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเพราะยังไม่มีกิจกรรมรูปแบบนี้มาก่อนในชุมชน และได้เริ่มเข้าไปประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เพื่อค้นหาเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมอีก

จากนั้นจึงได้เริ่มคิดโครงการ “ ร่วมสร้างฝัน ปันสู่ถิ่น ” โดยให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาจัดเป็นฐานเรียนรู้ ให้กับเด็ก เยาวชนและคนในชุมชน เช่น การทำขนมพื้นบ้าน การนวด

แผนไทย การร้องสรภัญญะ การละเล่นพื้นบ้าน และการเล่นกีฬาสร้างความสัมพันธ์ เป็นต้น โดยได้รับความสนใจจากคนทุกกลุ่ม (เรียกว่า มีพลังร่วมค่อนข้างมาก) โดยการทำงานจะเน้นการดึงคนทุกฝ่ายที่เห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วม

ทางกลุ่มผู้ใหญ่ใจดี ได้เว้นว่างการทำกิจกรรมไปช่วงหนึ่ง เพราะต้องไปทำงานต่างจังหวัด การทำกิจกรรมจึงขาดช่วงไป ประมาณ 2 ปี หลังจากกลับมาจึงได้เริ่มจัดกิจกรรมใหม่อีกครั้ง แต่พบว่า เด็กหลายคนก็โตขึ้น ความคิดอ่านบางอย่างก็เปลี่ยนไปตามวัย และตามเพื่อน ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเริ่มถอยห่างจากการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเยาวชนต้นกล้า แต่ผู้ใหญ่ใจดีก็ยังคงสนับสนุนกิจกรรมด้วยดีมาตลอด เช่น ผู้ใหญ่ในชุมชน บ้านหนองหอย และผู้ใหญ่ใจดีในตลาดหนองบัวแดง และ สถานีวิทยุชุมชนในอำเภอนองบัวแดง

ทั้งนี้ พบว่าข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการทำงานกับเด็กและเยาวชนคือ ระยะเวลา เด็กๆ จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าเยาวชน เนื่องจากยังมีวิถีชีวิตอยู่ในชุมชน (ไปเที่ยวได้ไม่ไกลเหมือนวัยรุ่นที่ขับซิ่งได้ หรือไปเรียนนอกชุมชน) และมาเพราะเพื่อนๆ ชวน (สนุกสนาน ได้เจอเพื่อน) โดยที่ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเยาวชนที่กำลังเรียนรู้ ค้นหาตัวเองและตามเพื่อนได้ ปัญหาหลักๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชน จึงยังไม่สามารถบรรเทาไปได้มากนัก (เกาไม่ถูกที่คัน หรือกิจกรรมที่ทำยังไม่โดนใจวัยรุ่น) แม้จะมีผู้ใหญ่ใจดีหลายคนเห็นความสำคัญของปัญหาเยาวชนกลุ่มนี้ พยายามช่วยกันอย่างต่อเนื่องที่หลายปี พบว่าเยาวชนบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น แต่ในขณะภาพรวมส่วนใหญ่ก็ยังเห็นพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า แม้กระทั่งเรื่องยาบ้าและเรื่องเพศสัมพันธ์ ก็ยังเป็นภาพที่มีให้เห็นอยู่เป็นประจำ ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนกลุ่มหนึ่งมองว่า เยาวชนกลุ่มนี้เป็นปัญหาของชุมชน แต่ที่เป็นปัญหาใหญ่กว่านั้นก็คือ ผู้ใหญ่ในชุมชนไม่เข้าใจและไม่มีพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงพลังในทางสร้างสรรค์ของตนเอง ยิ่งส่งผลเป็นแรงกดดันเยาวชนมากยิ่งขึ้นไปอีก

ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกันระหว่างพี่เลี้ยงกลุ่มกับเยาวชน โดยมีคำถามคาใจว่า การทำงานที่ผ่านมาดำเนินการถูกทิศทางถูกจุดตรงประเด็นหรือไม่ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขให้เกิดกระบวนการทำงานเสียใหม่ และได้บทสรุปความคิดเห็นตรงกันว่า เยาวชนกลุ่มนี้อยากพิสูจน์ตนเองเหมือนกันว่าเขาก็มีคุณค่าและอยากจะเป็นคนดีเหมือนกัน แต่เป็นไปได้หรือไม่ ที่พวกเขาจะขอโอกาสมีพื้นที่ มีเวทีร่วมคิด (ค้นหาตัวตน) มีพื้นที่ได้ร่วมแสดงออก (ลงมือทำ) ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าเป็นคนดีศรีชุมชนได้ เป็นที่ภาคภูมิใจของพ่อแม่ผู้ใหญ่ใจดี และผู้ใหญ่ในชุมชนที่เฝ้ามองพวกเขาอยู่ มีความตั้งใจจะศึกษาเรียนรู้ตัวเองเพื่อให้ได้คำตอบที่ว่า คนดีศรีชุมชนบ้านหนองหอยควรเป็นอย่างไร ด้วยกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ได้รูปแบบ และกระบวนการเรียนรู้ที่จะเป็นคนดีศรีชุมชนต่อไปในอนาคต

ผลจากการดำเนินงานระยะที่ 1

ผลจากการดำเนินงานระยะที่ 1 ที่ผ่านมา พบว่า 1) ผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญ และแบบอย่างของพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในชุมชน หากผู้ใหญ่ใช้เวลาว่างในการดื่มเหล้า ดีไก่ เด็กและเยาวชนก็จะค่อยๆ ซึมซับเรียนรู้ จนเห็นว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งปกติ นำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว และเทคโนโลยี ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย มีความคิดอ่านแตกต่างกัน 2) เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่อง “ คนดีศรีชุมชน ” ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม 3) เยาวชนมีต้นทุนทางสังคมของกลุ่มเยาวชนเอง เช่น การเข้าวัดบวชและมีความเสียสละ ส่วนต้นทุนทางสังคมทางสังคมที่เอื้อประโยชน์ ได้แก่ ผู้ใหญ่ใจดีที่เป็นพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นกำลังใจ และสถานีวิฑูรย์ชุมชนที่ตั้งอยู่ไม่ไกล เป็นโอกาสให้เยาวชนใช้เป็นเครื่องมือในการทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น การทำบายศรี ของเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์เบื้องต้นพบว่า สภาพปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันมีผลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนค่อนข้างมาก ทางคณะนักวิจัยได้พยายามสร้างพื้นที่และเปิดโอกาสในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในชุมชน อาทิเช่น การบำเพ็ญประโยชน์ที่วัด การตั้งโต๊ะรับบริจาคเงินทุน สิ่งของ เพื่อจัดงานวันเด็กของเยาวชนบ้านหนองหอย การอบรมธรรมะเพื่อค้นหาตัวเองที่วัดภูเขาทอง (ท่ามะไฟหวาน) เป็นต้น จนทำให้การตอบรับจากผู้ใหญ่ในชุมชนได้ผลดีระดับหนึ่ง โดยพบว่าเยาวชนเข้าวัดบวชมากขึ้น เปิดตัวเข้าหาชุมชนมากขึ้น แต่กิจกรรมที่ผ่านมา ยังไม่หลากหลายพอที่จะทำให้เยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้าน เข้าร่วมได้ทั้งหมด จึงมีข้อเสนอว่า ควรมีการเพิ่มเติม “ กีฬา ” เข้าไปในงานวิจัยระยะที่ 2 ด้วย และเยาวชนในชุมชนค่อนข้างให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จึงนำไปสู่การดำเนินงานทดลองปฏิบัติการเพื่อสร้าง “ คนดีศรีชุมชน ” ในงานวิจัยระยะที่ 2 ซึ่งจะดำเนินผ่านกิจกรรมหลัก คือ 1) กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน 2) กิจกรรมกีฬาของคนดีศรีชุมชนเพื่อให้เข้าถึงคุณค่าแท้ของกีฬา และ 3) กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านคุณธรรมและจริยธรรม นอกจาก 3 กิจกรรมหลักๆ ที่ชุมชนและเยาวชนได้ออกแบบไว้เบื้องต้นแล้ว ในกระบวนการจะเน้นการทดลองปฏิบัติการในเชิงพัฒนา และค้นหาความรู้ในเชิงวิจัยผ่านการถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อให้เกิดกิจกรรมและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาเยาวชนไปสู่การเป็นคนดีศรีชุมชน โดยทุกฝ่ายที่เห็นความสำคัญต่อการพัฒนาลูกหลานเยาวชน ในชุมชน โดยเน้นความจริงใจมากกว่าเน้นปริมาณ ได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างพื้นที่และโอกาส พร้อมทั้งเป็นต้นแบบที่ดีอีกทางหนึ่ง เพื่อพากันก้าวเดินไปสู่สิ่งดีๆ หรือ สร้างพื้นฐานของ “ คนดีศรีชุมชน ” ที่เยาวชน และคนในชุมชนเกิดการยอมรับให้ได้ในที่สุด

2.คำถามการวิจัย

1) คำถามการวิจัยหลัก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย (หมู่ 4 และหมู่ 10) ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร ?

2) คำถามการวิจัยย่อย

1. กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์โดยสร้างพื้นที่และให้โอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่ดีร่วมกันเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างไร
2. “ กีฬาคือยาวิเศษ แก้กองกิเลสทำคนให้เป็นคน” มีความหมายและสอดคล้องกับนโยบายของคนดีศรีชุมชนอย่างไร
3. จะดำเนินการภารกิจาโดยเยาวชน ของเยาวชน และเพื่อเยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนได้อย่างไร
4. วันเสาร์เข้าวัดถือศีลปฏิบัติธรรมและเสริมกิจกรรมที่ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นเป็นอย่างไร
5. จะนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคนดีศรีชุมชนมาหนุนเสริมกิจกรรมปฏิบัติการได้อย่างไร
6. ต้นทุนที่ดีทางสังคมมาเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนได้อย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างพื้นที่และให้โอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมดี ๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” ของบ้านหนองหอย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนองหอยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมมาเอื้อประโยชน์

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เชิงวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น “คนดีศรีชุมชน”
2. ได้รูปแบบในการสร้างพื้นที่และโอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมดี ๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” ของบ้านหนองหอย
3. ได้วิธีการสร้างการเรียนรู้ และเข้าถึงคุณค่าหลักธรรมคำสอน ของพุทธศาสนาเพื่อเป็นที่ยึดในการดำเนินชีวิต
4. ได้วิธีการในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีศรีชุมชน

5. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของ
เยาวชนบ้านหนองหอย

2) เชิงพัฒนา

1. เกิดพื้นที่และโอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมดีๆ ร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” ของบ้านหนองหอย
2. ได้เรียนรู้ และเข้าถึงคุณค่าหลักธรรมคำสอน ของพุทธศาสนาเพื่อเป็นที่พึ่งในการดำเนินชีวิต (และเห็นองค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม)
3. เยาวชนเกิดทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง
4. เกิดสิ่งดีๆ ในชุมชนที่เรียกว่า “คนดีศรีชุมชน” ที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมของเยาวชนชุมชนบ้านหนองหอย และเป็นที่ภาคภูมิใจของผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้ใหญ่ในชุมชนในที่สุด
5. คนในชุมชนปรับเปลี่ยนความคิดในแง่ลบที่มีต่อเยาวชน เป็นด้านบวกและสร้างสรรค์มากขึ้น
6. หน่วยงานในพื้นที่ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเยาวชน หันมาใส่ใจและสนับสนุนทั้งความรู้และงบประมาณต่อไป

5. คำนิยามศัพท์

1. **ศึกษา** หมายถึง การค้นคว้า หาคำตอบในสิ่งที่ต้องการรู้ ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอน
2. **รูปแบบ** หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน ที่คิดว่า จะสามารถทำให้เกิด “คนดีศรีชุมชน” ได้
3. **คนดีศรีชุมชน** หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมของเยาวชนที่คนในชุมชน (เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์) เห็นร่วมกันว่า เป็นสิ่งที่ดี ควรปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน
4. **ต้นทุนที่ดีทางสังคม** คือ สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน ทั้งที่เป็น ประเพณี วัฒนธรรม (ีต 12) ความรู้ ภูมิปัญญาและต้นทุนที่ดีซึ่งเป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เป็นแรงเกื้อหนุน ให้โอกาส และพื้นที่สำหรับการสร้างเสริมกิจกรรมดีๆ เพื่อเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านหนองหอย (บ้าน วัด โรงเรียน กลุ่ม/ชมรม อื่นๆ)

5. ยึดสิบสอง คือ งานบุญหรืองานประเพณีสิบสองเดือนของคนในชุมชนที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประเพณีส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและความเชื่อ ได้แก่ บุญข้าวจี บุญเผาส บุญสงกรานต์ บุญเลี้ยงบ้าน บุญเข้าพรรษา บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา และบุญกฐิน

6. ผู้ใหญ่ใจดี คือ คนในชุมชนที่เข้าใจเด็กและเยาวชน ร่วมให้กำลังใจ ให้โอกาสสนับสนุนกิจกรรม คอยให้คำปรึกษาแก่การทำงานของกลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน และเห็นความสำคัญเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชน (ผู้ปกครอง ครูไ้บ้าน พระสงฆ์ เป็นต้น)

7.จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ คือ กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนร่วมกันคิดขึ้น โดยให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งนี้กิจกรรมในแต่ละครั้ง จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเยาวชน และสอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชน ที่สำคัญคือ ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ครอบครัว และคนในชุมชน

8. วันเสาร์เข้าวัด เป็นกิจกรรมที่เน้นการเข้าวัดในวันเสาร์ วันหยุดหรือวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา โดยลักษณะของกิจกรรมจะเน้นกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การเข้าร่วมศาสนพิธี การถือศีลปฏิบัติธรรม ทำวัตรเช้าหรือเย็นในช่วงเข้าพรรษา การถวายน้ำปานะ เป็นต้น

9. กีฬาสัมพันธ์ (คนดีศรีชุมชน) เป็นการเล่นกีฬาที่ให้เยาวชน เข้ามาบริหารจัดการกันเอง ทั้งเรื่อง การดูแลวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา การทำนุบำรุงสนาม การซ่อม เป็นต้น ให้เยาวชนรู้จักการบริหารจัดการ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่สำคัญ คือ ต้องเป็นกีฬาที่ปลอดภัย

บทที่ 2

บริบทชุมชน และบทเรียนการพัฒนาชุมชน

เนื้อหาในบทนี้ เป็นเรื่องของบริบทชุมชนบ้านหนองหอย ทั้ง 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองหอย หมู่ 4 และ บ้านหนองหอยเหนือ หมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน

(ก) ประวัติความเป็นมาของชุมชน

บ้านหนองหอย เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ประมาณ ปี พ.ศ. 2459 อยู่ห่างจากตัวอำเภอหนองบัวแดง ประมาณ 4 กิโลเมตร มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน คนแรก คือ ผู้ใหญ่เจียม หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เจียม ขวกเขียว ถัดมา คือ ผู้ใหญ่คำตา ขึ้นนกกุ่ม ผู้ใหญ่สมัย ขึ้นนกกุ่ม (เป็น 2 สมัย) และ ผู้ใหญ่เจียม หอมวงษ์ ต่อมาเมื่อประชากรมากขึ้น ในปี 2540 จึงได้แบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 4 บ้านหนองหอย(ใต้) และหมู่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ

เหตุผลที่ ชื่อ บ้านหนองหอย ชาวบ้านบอกว่า เนื่องจากมีหอยอยู่เป็นจำนวนมาก

“... บ้านหนองหอยสมัยแต่ก็ อยู่กันแต่ นายายบี (ชื่อเจ้าของนาที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านสมัยก่อน) มองอันมันมีหอยอยู่หลาย เพ็นก็เลยพากันเอ็นว่า บ้านหนองหอย ...” (บ้านหนองหอยสมัยก่อน อยู่แถวนาของนายายบี ที่นั่นมีหอยอยู่มาก ก็เลยพากันเรียกว่า บ้านหนองหอย)

จากการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากหลายที่ เช่น อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอภูเขียว เพชรบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น นามสกุลหลักๆ เช่น ขึ้นนกกุ่ม แก้วเมืองกลาง กล้าเมืองกลาง จึงจะเห็นได้ว่า แม้จะแยกหมู่บ้านแต่ก็ยังเป็นชุมชนเดียวกันอยู่ เวลาจัดงานต่างๆ คนในชุมชนก็จะให้การช่วยเหลือกันตลอด

ด้านแหล่งน้ำ นอกจากน้ำประปาชุมชน คือ ลำห้วยลาด ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของชุมชน ในสมัยก่อนใช้ทั้งอุปโภคและบริโภค แต่ปัจจุบันใช้ในการเกษตรอย่างเดียว เนื่องจากจำนวนสัตว์น้ำลดลง และมีการใช้สารเคมีในการเกษตรมากขึ้น ทำให้ไหลลงสู่แหล่งน้ำ ไม่สามารถบริโภคได้

“...สมัยแต่กี้ บ่มีน้ำประปาแบบนี้ดอก น้ำกินน้ำใช้ก็ต้องเข็นรถน้ำแจ่น้ำไปเอา อยู่พุ้น ห้วยลาด ก็พากันไป ช่วยกัน อยู่ (เข็น) ไป เว่กกันไป ม่วนดี ผู้บ่าวก็ได้คุยกับผู้สาวตอนไป หาบน้ำนี้แหละ อาหารการกิน เท้งกบ เท้งหอย เท้งปลา มีหลายๆ เอามือจกลงไปก็ได้กินแล้ว หวานแหบาดเดียวได้หลายๆ แต่ซูมื่อนี้ มันบ่ค่อยมีแล้ว...” (สมัยก่อน ไม่มีน้ำประปาแบบนี้หรือก น้ำกินน้ำใช้ก็ต้องไปเอาที่ลำห้วยลาด ช่วยกันเข็น คุยกันไปสนุกดี หนุ่มสาวได้มีโอกาสคุยกันก็ตอน ไปหาบน้ำนี้แหละ อาหารการกิน ทั้งกบ หอย ปลา มีมาก เอามือล้วงลงไปก็ได้กินแล้ว หวานแห ครั้งเดียวได้เยอะมา แต่ทุกวันนี้ไม่ค่อยมีแล้ว)

2.2 บริบทชุมชน

ถึงแม้ปัจจุบันบ้านหนองหอย จะมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีการไปมาหาสู่กันเหมือนเดิม อีกทั้งมีโรงเรียนและวัดร่วมกัน ทั้งสองชุมชน ไม่ได้แยกตามการปกครองแต่อย่างใด

โดยหมู่ 4 บ้านหนองหอย มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 228 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 1,047 คน เป็นชาย 523 คน เป็นหญิง 524 คน

หมู่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 197 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 936 คน เป็นชาย 460 คน เป็นหญิง 476 คน รวมทั้งสองหมู่บ้านเป็น 425 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 1,983 คน เป็นชาย 983 คน หญิง 1,000 คน

ด้านการศึกษา มีโรงเรียน 1 แห่งคือ โรงเรียนบ้านหนองหอย รับนักเรียนชั้นอนุบาลถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) อยู่ในเขตอำเภอหนองบัวแดง และ ระดับอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ด้านอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านหนองหอย ประกอบอาชีพ

1. ทำนา โดยทำได้ปีละ 1 ครั้ง จะปลูกข้าวเหนียวเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้การทำนาจะเริ่มตั้งแต่เดือนหก เริ่มจากการไถตะ ส่วนใหญ่จะเป็นการจ้างไถโดยรถไถใหญ่ ชาวนาก็จะเริ่มออกจากบ้านไปนอนเที่ยงน่าน้อยกลางไร่นา เพื่อเตรียมการเพาะปลูก ส่วนลูกหลานก็เดินทางไปโรงเรียนตามปกติ กว่าจะได้หยุดก็ช่วงปิดเทอม (เมษายนและตุลาคม) ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา ช่วงเวลาของการปิดเทอม คือ ช่วงฤดูการทำนาพอดี ซึ่งตรงนี้เองที่ทำให้ลูกหลาน เด็กและเยาวชน มีเวลาในการอยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน เห็นความยากลำบากของพ่อแม่ และได้เรียนรู้การทำนา ไปในขณะเดียวกันด้วย

2. ทำไร่ ได้แก่ ปลูกแตงไทย อ้อย มันสำปะหลัง ถั่วลิสง

3. เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ไก่ เป็ด

4. อาชีพรับจ้าง มีทั้งที่รับจ้างทั่วไป รับจ้างทางเกษตร หรือรับจ้างในโรงงานเย็บผ้า ด้วยความแตกต่างในเรื่องของการศึกษาและการทำมาหากิน บางครอบครัวมีภาระหนี้สิน เฉพาะการทำเกษตรเพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถเลี้ยงชีพได้ บางส่วนจึงต้องอาศัยการรับจ้างทางเกษตร เป็นแรงงานในภาคการเกษตร และโรงงานเย็บผ้า ยิ่งทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลลูกหลาน

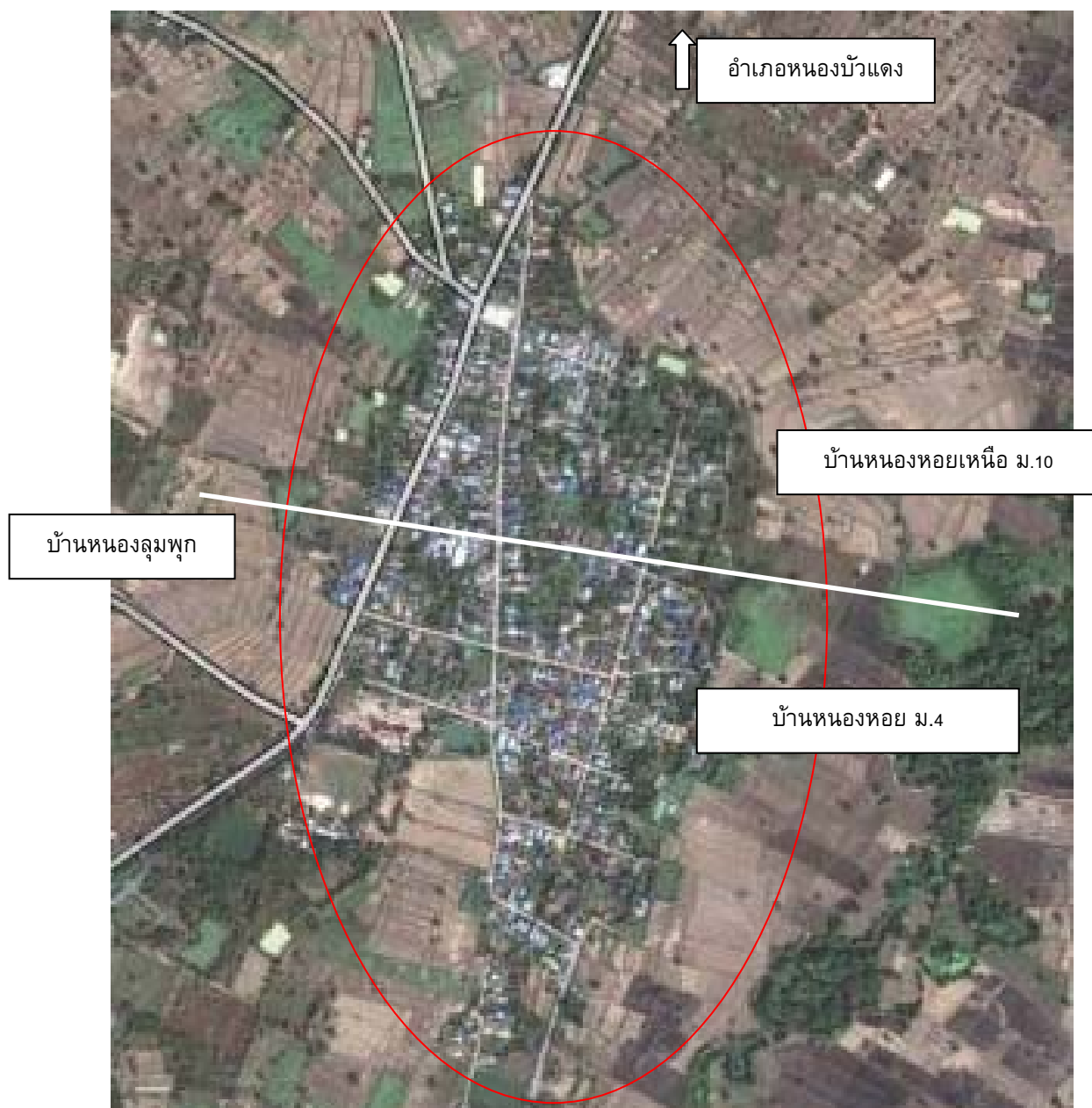
(ข) อาณาเขตและที่ตั้ง

บ้านหนองหอยเหนือ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดชัยภูมิมาทางทิศตะวันตก ประมาณ 53 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 2159 และห่างจากตัวอำเภอหนองบัวแดง มาทางทิศใต้ ประมาณ 5 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 2359 โดยบ้านหนองหอยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ บ้านหนองแก ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง
ทิศใต้	ติดต่อกับ บ้านหลวงศิริ ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านหนองลุมพุก ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ บ้านกุดชุมแสง ตำบลกุดชุมแสง อำเภอหนองบัวแดง

รูปที่ 1 แผนที่บ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10

ทิศเหนือ

ลักษณะที่อาณาเขตและที่ตั้งของบ้านหนองหอยหมู่ 4 และหมู่ 10

(ค) สภาพทางการเมืองการปกครอง

ชุมชนหนองหอย แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน ได้แก่ ม. 4บ้านหนองหอย และ ม.10 บ้านหนองหอยเหนือ โดยแต่ละหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

<u>บ้านหนองหอย ม.4</u>		<u>บ้านหนองหอยเหนือ ม.10</u>	
มีผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายสุตยื้อ ภาชา	มีผู้ใหญ่บ้าน คือ	นายสมจิตร วิเศษ
ถัดมา คือ	นายประชิน ประทุมกุล	โวหาร	
ปัจจุบัน คือ	นายสุตยื้อ ภาชา	ถัดมา คือ	นายหนูกัน พันดอน
	(กำนันตำบลกุด	เค็ง	
ชุมแสง)		ปัจจุบัน คือ	นายกองศรี พลเดชา

(ง) สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ คือ การเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว ทำไร่ อ้อย ปลูกแตงไทย แตงโม ปลูกผัก และพืชต่างๆ ในช่วงฤดูแล้ง รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไปทางด้านการเกษตร เช่น รับจ้างเกี่ยวข้าว ตัดอ้อย ขุดกำจัดด้านเศรษฐกิจหรือฐานะทางการเงินของคนในชุมชนที่จำเป็นต้องหารายได้เพื่อมาจุนเจือครอบครัวนี้เอง ที่ทำให้คนในครอบครัวไม่ค่อยมีเวลาในการพูดคุย ปรึกษาหารือ หรือทราบความเป็นไปของลูกหลานเด็กและเยาวชนในชุมชน เกิดเป็นช่องว่างระหว่างวัยขึ้น เพราะพ่อแม่ต้องออกไปไร่นาแต่เช้า ในขณะที่ลูกหลานก็ต้องไปโรงเรียน เรื่องเงินทองจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

(จ) ด้านประเพณี วัฒนธรรม

ใน 1 ปี หรือ 12 เดือน ชุมชนจะมีการจัดกิจกรรมตามประเพณีในแต่ละเดือน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต 12 ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่มีคุณค่าของชุมชนและคนทุกรุ่นต่างปฏิบัติสืบต่อกันมา คนในชุมชนทุกวัยมีความศรัทธาในพุทธศาสนาค่อนข้างมาก สังเกตจากจำนวนคนที่เข้าวัดทำบุญ ใส่บาตรทุกวันพระ แต่ทั้งนี้รูปแบบของการดำเนินกิจกรรมในประเพณี อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ตามสถานการณ์ปัจจุบัน

(ฉ) ด้านสาธารณสุข

พบว่าการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคนั้นแทบจะไม่เห็น เนื่องจากไม่มีหมอสมุนไพรในชุมชน การรักษาเวลาเจ็บป่วยของคนในชุมชน ถ้าเป็นไข้ก็จะซื้อยาตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือหากต้องมีการตรวจโรคต่างๆ ก็เดินทางไปใช้บริการที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหมือดแอ่ (ต.คูเมือง) ห่างจากบ้านหนองหอยประมาณ 5 กิโลเมตร หรือใช้บริการที่โรงพยาบาลหนองบัวแดง ในเขตอำเภอหนองบัวแดง

(ช) ความเชื่อ และพิธีกรรม

ชาวบ้านยังคงมีความเชื่อเรื่องของผีปอบตา (ปู่ด้วงยาดี) ที่ปกป้องรักษาคนในชุมชนให้มีความสงบ และจะมีการทำบุญเลี้ยงตาปู่ในช่วงเดือนเจ็ด ก่อนที่จะทำบุญเลี้ยงบ้านโดยมีความเชื่อว่าจะช่วยให้คนในชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข และทำการเกษตรได้ผลผลิตดี

2.3 บทเรียนการวิจัยและพัฒนาชุมชนในประเด็นวิจัยที่ผ่านมา

บทเรียนการพัฒนาชุมชน ของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า

กลุ่มเยาวชนต้นกล้า เป็นการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่ง ตั้งแต่ ปี 2549 จนถึงปัจจุบัน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมดีๆ เพื่อชุมชน ให้รู้จักการเสียสละ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งการพยายามสร้างพื้นที่ และใช้เวลาส่วนหนึ่ง ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน มาร่วมทำกิจกรรมเพื่อชุมชนร่วมกัน

รูปแบบกิจกรรมที่เริ่มต้นในระยะแรกๆ คือ การค้นหาภูมิปัญญาชาวบ้าน ความรู้ด้านต่างๆ ในหมู่บ้านหนองหอย ที่เราให้เกียรติและเรียกว่า ครูไต่บ้าน ซึ่งมีอยู่มากมายภายในหมู่บ้าน แล้วนำมาจัดเป็นฐานเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนภายในโรงเรียนบ้านหนองหอย ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง และเด็กจำนวนมาก โดยประกอบด้วยฐานเรียนรู้การจักสาน การทอผ้าไหม การละเล่นพื้นบ้าน การร้องเพลงสรภัญญะ ศาสนพิธีต่างๆ การทำขนมพื้นบ้าน โดยเป็นการเรียนรู้จากครูไต่บ้านโดยตรง กับคนหลายๆ วัย วัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมนี้ (โครงการร่วม

สร้างฝันปันสู่ถิ่น) คือ การถ่ายทอดความรู้ หรือภูมิปัญญา ให้แก่ลูกหลานเยาวชน ให้ได้รู้จักว่า หมู่บ้านตนเองมีสิ่งดีๆ อะไรอยู่บ้าง

หลังจากกลุ่มเยาวชนต้นกล้า ได้มีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านในระดับหนึ่ง จึงได้สานต่อกิจกรรม ในรูปแบบของการทำกิจกรรมสันทนาการสร้างความคุ้นเคย และร่วมกันทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ภายในชุมชนด้วย เช่น การเก็บขยะในหมู่บ้าน การพัฒนาวัด ล้างห้องน้ำ

จากนั้นจึงเริ่มพาเด็กและเยาวชน เรียนรู้กิจกรรมภายนอกชุมชน คือ การศึกษาดูงานการจัดรายการวิทยุชุมชนในอำเภอหนองบัวแดง ซึ่งเป็นที่มาของการเริ่มเข้าไปจัดรายการวิทยุชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเยาวชนต้นกล้าจนถึงปัจจุบัน โดยใช้ช่วงเวลาในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 13.00 -15.00 น. (จัดสองสถานี คือ วิทยุชุมชนคนบัวแดง เอฟเอ็ม 96.25 เมกะเฮิรตซ์ และ น้ำชีเรดิโอ เอฟเอ็ม 101.25 เมกะเฮิรตซ์) โดยเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า (ที่ไปที่มาของกลุ่ม กิจกรรมที่ทำ และอื่นๆ)

ปัจจุบันเน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชนให้มากที่สุด (หากผู้ใหญ่ในชุมชนเปิดพื้นที่และให้โอกาส) เช่น การจัดงานวันเด็ก งานสงกรานต์ การทำโรงทานในงานบุญ งานกฐิน งานฉลองโบสถ์ใหม่วัดศาลาวรรณ การรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนพ็อน รำ ในงานต่างๆ ของชุมชน

2.4 บทเรียนการวิจัยและพัฒนาชุมชนในประเด็นวิจัยหรือชุมชนอื่น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

การโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งสนับสนุน โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ทางเครือข่ายฯ นำมาใช้ในการพัฒนาเยาวชน คือ

1. การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
2. ต้องใช้การสื่อสาร / ประชาสัมพันธ์ / รณรงค์ เพื่อสร้างการเรียนรู้
3. มีกิจกรรมในเชิง ชุมชนศึกษา ให้เยาวชนได้พบปะสนทนากับชาวบ้าน รับทราบสภาพปัญหาและเรื่องราวภายในชุมชน
4. การเรียนรู้แบบซึมซับ ผ่านการทำงานร่วมกัน อาศัยธรรมชาติของกลุ่ม ดูแลเอื้ออาทรกัน มีระบบพี่น้อง มีการเชื่อมร้อยสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม
5. มีการสนทนาอย่างลึกซึ้ง เป็นเรื่องของปัญหาที่พบเจอในแต่ละวันเน้นความสำคัญรายบุคคล หรือ เป็นวงเสวนา / เวทีแลกเปลี่ยนในระดับชุมชน

6. การฝึกอบรม มีการฝึกอบรมเฉพาะด้านตามความสนใจ และตามสภาพปัญหา เพื่อสร้างเสริมศักยภาพ มีการวางรากฐานที่ดี ในช่วงที่เด็กๆ กำลังเติบโต

7. การศึกษาดูงาน เช่น การเยี่ยมเพื่อนบ้าน การเรียนรู้จากประสบการณ์ขององค์กรชุมชนต่างพื้นที่ มีผลในการสร้างความรู้และเจตคติสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานกลุ่มได้

2.5 แนวทางการวิจัยนี้ หรือกรอบแนวคิด

2.5.1 แนวคิดเรื่อง พุทธวิธีคิด 10 ประการหรือโยนิโสมนสิการ (มหาวิทยาลัยนเรศวร) ได้แก่

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือการพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้รู้จักสภาวะตามที่มันเป็นจริง หรือพิจารณาปัญหาค้นหาทางแก้ไขด้วยการสืบสาวหาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา ซึ่งในความหมายแรก จะเป็นการคิดที่นำไปสู่การวิจัยเชิงพรรณนาหรือบรรยายวิเคราะห์ที่ดี ที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการสำรวจปรากฏการณ์ต่าง ๆ และอธิบายปรากฏการณ์นั้น ด้วยพื้นฐานของสัมมาทิวัจฉิ ส่วนความหมายหลังนั้นเป็นการคิดที่เรียกว่า อิททัปปัจจยตา ซึ่งเป็นการคิดแบบปัจจัยสัมพันธ์และคิดแบบสอบสวน อันจะทำให้การวิจัยที่เกิดขึ้นจากการคิดในลักษณะนี้ จะเป็นการวิจัยแบบหาเหตุผล โดยการศึกษาปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และใช้มุมมองย้อนสืบสาวชักโยงไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามาสัมพันธ์กันในลักษณะที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์นั้น ๆ หรือจะช่วยให้เกิดการวิจัยแบบศึกษาสาเหตุของปรากฏการณ์นั้น ๆ และสืบสาวหาปัจจัยที่เชื่อมโยงในลำดับต่อไป

2. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ หรือกระจายเนื้อหา โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะของมัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าว นักวิจัยจะสามารถนำมาสร้างงานวิจัยเชิงวิเคราะห์เนื้อหา (Contextual analysis) ที่เป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบ หรือส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา

3. วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือการมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย โดยการหยั่งรู้ธรรมชาติของมัน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามนั้น มีการเปลี่ยนแปลง การไม่คงอยู่ การเกิดขึ้นซึ่งการคิดวิธีนี้ จะทำให้นักวิจัยฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มองอย่างเป็นกลาง โดยยึดสภาวะ ลักษณะของปรากฏการณ์นั้นเป็นสำคัญ งานวิจัยที่เกิดขึ้น จึงเป็นการศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory research) เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์นั้นว่ามีสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่อย่างไรบ้าง

4. วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือวิธีคิดแบบอริยสัจ เป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องจากวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เป็นวิธีคิดที่จะนำไปสู่การกำหนดรู้ปัญหา การหาสาเหตุ และแนวทางแก้ไข เพื่อให้

ปัญหานั้นหมดสิ้นไป การวิจัยที่จะอยู่บนพื้นฐานของความคิดนี้ จะทำให้นักวิจัยสามารถวางแผนในการสร้างวิธีวิทยาที่เรียกว่า วิจัยและพัฒนา (Research and Development (R&D)) ที่มีคุณภาพได้

5. วิธีคิดแบบบรรทัดธรรมสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการ หรือลงมือทำ จากการเลือกสรรธรรมชาติที่เหมาะสมไปปฏิบัติ วิธีคิดแบบนี้จะทำให้ให้นักวิจัยสามารถทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ได้ โดยการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมลงไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ส่วนของปรากฏการณ์ในพื้นที่ศึกษายังคงอยู่อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

6. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก คือการมองให้ครบทั้งข้อดีและข้อเสีย เป็นการคิดที่พระพุทธเจ้าทรงเน้น เนื่องจากจะช่วยไม่ให้เกิดความลำเอียงและการเอนเอียงความคิดไปในทางใดทางหนึ่งในการประกอบกิจการ เมื่อนำวิธีคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ก็จะเป็นการกำหนดระเบียบของวิธีวิทยาในลักษณะที่เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของปรากฏการณ์ที่ปรากฏในการศึกษา สอดคล้องกับวิธีการที่เรียกว่า SWOT Analysis ของแนวคิดตะวันตก ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในปัจจุบัน

7. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม หรือการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนา คือการใช้สอยหรือบริโภค เป็นความคิดแบบสกัต์หรือบรรเทาภิเลส เพื่อให้มองเห็นคุณค่าวาทกรรมในทางที่ถูกต้อง การคิดแบบนี้จะนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย ๔ และวัสดุอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่อำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ รวมถึงศิลปะความงามที่เป็นผลผลิตของกระบวนการคิดแบบรู้คุณค่าแท้ – เทียมด้วย หัวข้อและประเด็นการวิจัยที่นักวิจัยจะกำหนดในการวิจัย เกี่ยวกับองค์ประกอบในการบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ของชีวิตประจำวัน จะสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

8. วิธีคิดแบบปลุกเร้าคุณธรรม เรียกว่าวิธีคิดแบบปลุกเร้ากุศลหรือคิดแบบกุศลภาวนา คือการคิดที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม วิธีการคิดแบบนี้ จะช่วยในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการวิจัยเชิงทดลอง โดยการนำหรือสร้างนวัตกรรมที่เป็นความดีงาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือตอบคำถามให้กับหัวข้อการวิจัยที่ศึกษา ได้

9. วิธีคิดแบบเป็นปัจจุบัน คือการคิดในแนวทางของความรู้ หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา โดยการเพ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น ที่มีความเกี่ยวข้องของเรื่องราวทั้งหลายที่เชื่อมโยงต่อกันมาถึงสิ่งที่ ได้รู้ และสิ่งที่กำลังจะรู้ การคิดแบบนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอดีตและปัจจุบัน เพื่อฉาย

ภาพให้เห็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น หรือ เป็นไปได้ในอนาคต การคิดลักษณะนี้ จะมีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดทำทบทวนวรรณกรรมสำหรับการวิจัยได้ อย่างดีอีกด้วย

10. วิธีการคิดแบบวิภาษวาท คือการคิดที่เป็นการมองและแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นในแต่ละด้านครบทุกแง่ทุกด้าน ทำให้การวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง และเป็นกลางตามธรรมชาติ วิธีการคิดแบบนี้ จะเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการวิจัยของนักวิจัย และสามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นเชิงปริมาณหรือคุณภาพ ได้อย่างครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม เป็นการสร้างความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นให้กับงานวิจัย¹

โดยทางที่ผู้วิจัยจะเน้นการทำงานที่สอดคล้องกับการคิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม คือ พยายามคิดที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งคุณธรรม ซึ่งเห็นว่าเป็นวิธีคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการวิจัยเชิงทดลอง โดยการพยายามนำหรือสร้างนวัตกรรมที่เป็นความดีงาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือตอบคำถามการวิจัย โดยจะเน้นเรื่องของสัมมาทิฐิ คือ ปรโต โฆษะหรือการสร้าง การมีกัลยาณมิตรที่ดี (เครือข่ายผู้ใหญ่ใจดีที่เห็นความสำคัญของเยาวชน) และ โยนิโสมนสิการ หรือการคิดที่ถูกต้องและถูกวิธี (ร่วมกันคิด คั่น ทำ นำเสนอเรื่องราวดี ๆ ที่มีพลัง)

2.5.2 แนวคิดเรื่อง ศีล (ความเป็นปกติ จะเน้นเรื่องของ ศีล 5 เป็นหลัก) สมาธิ (ความตั้งมั่น) ปัญญา (ความรอบรู้ รู้ในสิ่งที่ควรรู้ และเป็นสิ่งที่ดี)

(ศีล 5 ข้อ ได้แก่ 1. ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาทियามิ : เว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า 2. อทินนาทานา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาทियามิ : เว้นจากการลักขโมยสิ่งของ ของผู้อื่น โดยที่เขามีได้ให้เอง 3. กาเมสุมิฉา จารา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาทियามิ : ห้ามผิดลูกเมียของผู้อื่น อันก่อให้เกิดครอบครัวผู้อื่นเดือดร้อน 4. มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาทियามิ : เว้นจากการ พูดเท็จ คำที่ไม่เป็นจริง อันก่อให้เกิดผู้อื่นเดือดร้อน 5. สุราเมรัยเมษะปะมาทัฏฐานา เวรมณี สิกขาปะทัง สมาทियามิ : เว้นจากการดื่มกินสุรา และ เมรัยเครื่องดองของทำใจให้คลั่งไคล้ต่าง ๆ)

2.5.3 แนวคิดเรื่อง มงคลชีวิต 38 คือ หลักธรรมที่เป็นมงคลกับชีวิต (ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย) เช่น บุชาบุคคลที่ควรบูชา คือ พ่อแม่ (บูชา จะ บูชานิยามัง) และการบำรุงบิดามารดา (มาตาปิตุอุปภูฏานัง) การไม่คบคนพาล (อะเสวะนาจะพาลานัง) ซึ่งจะนำพาไปสู่ในทางที่ไม่ดี และรู้จัก

¹ นเรศวรวิชาการ. 2552. พุทธวิธีการวิจัย. (ออนไลน์).เข้าถึงได้ (29 กันยายน 2552) จาก :

http://www.academic.nu.ac.th/content_view.php?n_id=41&img=&action=view

คบคนดี (บัณฑิตานัญจะ เสวะนา) ที่จะพาไปสู่ในทางที่ดี ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข รวมทั้งต้องว่านอนสอนง่าย (โสวะสัจจะตา) เชื่อฟังพ่อแม่เวลาบอกกล่าวสั่งสอน รวมทั้งต้องรู้จักช่วยเหลืองานครอบครัวและมีความกตัญญู (กตัญญูตา) เป็นต้น

2.5.4 กุศลธรรม 7 ประการ (สัปปริสธรรม 7)

1. ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ หมายถึง ความเป็นผู้รู้หลัก คือความเป็นผู้รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นเหตุของสิ่งนี้ เช่นรู้ว่า เมื่อคนเราขาดอิทธิบาท 4 ในการประกอบอาชีพทำมาหากิน หรือในการทำกิจต่างๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นผู้รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการ ดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่างๆ โดยรู้เข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น ชาวพุทธรู้ว่าหลักธรรมเพื่อการสร้างตนให้มีหลักฐานมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือหลักการแสวงหาทรัพย์ในทางที่ชอบคืออะไร มีอะไรบ้าง ผู้นำประเทศทราบถึงหลักการปกครองประเทศที่ดีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าจะต้องกระทำเหตุนี้ๆ หรือกระทำตามหลักการนี้ๆ จึงจะทำให้เกิดผลที่มุ่งหมายหรือต้องการนั้นๆ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้เท่าทันกฎธรรมดาหรือหลักความจริงของธรรมชาติเพื่อ ปฏิบัติต่อโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้อง มีจิตเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ

2. อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักว่า ผลอันนี้เกิดจากเหตุอันนี้ เช่น เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำมาหากินในทางสุจริต การศึกษาเล่าเรียน หรือในการทำกิจต่างๆ ก็รู้ว่าเป็นเพราะขาดหลักอิทธิบาท 4 กล่าวคือ ไม่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ในการประกอบอาชีพนั้น ในการศึกษาเล่าเรียนนั้น หรือในการทำงานนั้น เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักอรรถคือ ความหมายหรือความมุ่งหมายของ หลักการที่ตนต้องปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจประโยชน์ที่ประสงค์หรือวัตถุ ประสงค์ของกิจการที่ตนทำ รู้ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่อย่างนั้นๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุผลอะไร รวมถึงรู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่อง จากการกระทำหรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่า หลักธรรมหรือพุทธศาสนสุภาษิตข้อนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร การที่ตนกระทำอยู่อย่างนั้นมีความมุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง ดังนี้ เป็นต้น ตลอดจนขั้นสูงสุดคือรู้ความหมายของคติธรรมดา และประโยชน์ที่เป็นจุดหมายแท้จริงของชีวิต

3. อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ความสามารถ ความถนัดและคุณธรรม เป็นต้น ของตนว่ามีสภาพอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและทำการต่างๆ ให้สอดคล้องถูกจุดที่จะสัมฤทธิ์ผล ตลอดจนพร้อมแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญงอกงามถึงความสมบูรณ์อันยิ่งขึ้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถมองตนเองออก ว่าตนเองเป็นใคร มีฐานะและภาวะอย่างไร กำลังต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วก็พยายามปรับตนเองให้เป็นอย่างที่ตนเป็นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม พยายามวางตนให้เหมาะสมกับฐานะและภาวะของตนและใช้กำลังความรู้ความสามารถของ ตนพัฒนาตนเองให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการในทางที่ชอบ รวมถึงความรู้จักหยุดยั้งความต้องการอันเกินขอบเขตกำลังความรู้ความสามารถ ของตน และหยุดยั้งการแสวงหาอันเกินกำลังหรือในทางที่มีขอบธรรม อันจะทำให้ตนเดือดร้อนในภายหลัง

4. มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง ความรู้จักพอดีในสิ่งต่างๆ เช่น รู้จักประมาณในการบริโภคและการใช้จ่ายทรัพย์ รู้จักความพอเหมาะในการพูด การปฏิบัติกิจและทำการต่างๆ ตลอดจนการพักผ่อนนอนหลับและการสนุกสนานรื่นเริงทั้งหลาย ทำการงานทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์เพื่อผลดีแท้จริงที่พึงต้องการ โดยมีใช้เพียงเพื่อเห็นแก่ความพอใจ ชอบใจหรือเอาแต่ใจของตน แต่ทำตามความพอดีแห่งเหตุปัจจัย หรือองค์ประกอบทั้งหลายที่จะลงตัวให้เกิดผลดีงามตามที่มองเห็นด้วยปัญญา

ความรู้จักประมาณในสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้นต้องเป็นไปใน 3 ขณะ คือ ในขณะแสวงหา ในขณะรับ และในขณะบริโภคใช้สอย

โดยความรู้จักประมาณในขณะแสวงหาย่อมเป็นเหตุให้ประกอบอาชีพโดยทางที่ชอบธรรม ไม่ใฝ่สูง ทะเยอทะยานจนเกินประมาณ อันจะก่อให้เกิดการแสวงหาในทางทุจริตต่อมา

ความรู้จักประมาณในขณะรับย่อมเป็นที่ยินดีและเลื่อมใสของบุคคลผู้ให้ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนในภายหลัง ทั้งเป็นที่สรรเสริญของบุคคลผู้อื่นด้วย

ส่วนความรู้จักประมาณในขณะบริโภคใช้สอย โดยการพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วบริโภคอาหารหรือใช้สอยพัสดุสิ่งของต่างๆ ให้พอเหมาะพอควร ไม่ให้มากเกินไป ไม่ให้พุ่มเพื่อนัก ก็จักเป็นเหตุให้เกิดความเจริญ เช่น เมื่อบริโภคอาหารพอเหมาะพอดี ก็จะไม่เกิดความไม่สบาย ดีแก่ร่างกาย และเมื่อร่างกายปราศจากโรคแล้ว หากต้องการฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิหรือให้เกิดปัญญาก็ทำได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

5. กาลัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักกาล หมายถึง การรู้จักเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่ การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะเวลา เป็นต้น หรือการรู้จักกาลเวลาในอันที่จะประกอบกิจนั้นๆ เป็นต้นว่า ตนมีหน้าที่การงานจะพึงทำหลายอย่างด้วยกัน จะเป็นกิจการทางโลกหรือทางธรรมก็ตาม จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะแก่กิจที่จะต้องทำนั้นๆ การงานจึงจะดำเนินไปโดยเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไม่ยุ่งยั้งยุ่งเหยิง คั่งค้างอาภูล ตลอดจนรู้จักกะเวลาและวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผล

6. ปริสัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมนุม รู้จัก

สังคม คือรู้จักว่า ชุมชนหรือสังคมนั้นเป็นอย่างไร จะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับสังคมนั้น เพื่อให้สามารถเข้ากับชุมชนนั้น โดยไม่เก้อเขินหรือประหม่า เช่น เมื่อไปร่วมงานศพจะต้องแต่งกาย จะพูดและจะทำอย่างไร เมื่อเข้าวัดไปในพิธีทำบุญต่างๆ จะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร จึงจะเหมาะสม จะวางตัวอย่างไรเมื่อพูดคุยกับพระสงฆ์ เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ ความรู้การอันควรประพฤติปฏิบัติในถิ่นที่ชุมชนและต่อชุมชนนั้นว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหาควรทำกริยาอย่างนี้ ควรต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ มีระเบียบวินัยอย่างนี้ มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ มีความต้องการอย่างนี้ ควรเกี่ยวข้อง ควรสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ควรรับใช้ ควรบำเพ็ญประโยชน์อย่างนี้ๆ เป็นต้น

7. ปุคคลปรปรัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกคบบุคคล หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอรรถาศัย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครๆ ยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ว่าควรคบหรือไม่ จะใช้ จะตำหนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดี เป็นต้น

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้แก่ความสามารถอ่านคนออก โดยรู้จักบุคคลแต่ละคนว่ามีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร มีความสามารถในด้านใด มีคุณภาพเป็นอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ใครควรคบหรือไม่ควรคบอย่างไร เป็นต้น เมื่อรู้จักลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นๆ เป็นอย่างไรแล้ว ก็สามารถที่จะปฏิบัติต่อเขาได้อย่างถูกต้อง

สัปบุรุษธรรมทั้ง 7 ข้อนี้ สรุปเป็นคำจำกัดให้กำหนดง่ายๆ ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้สังคม รู้บุคคล เป็นกุศลธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นคนดี โดยไม่ขึ้นอยู่กับชาติกำเนิด ฐานะ ความ เป็นอยู่ หรือความมีการศึกษาสูง บุคคลใดเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักความพอดี รู้จักเวลา รู้จักชุมชนหรือสังคม และรู้จักเลือกคบคน บุคคลนั้นก็สมารถที่จะเป็นคนดี เป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ หรือเรียกว่า เป็นคนเต็มคน คนดีที่แท้ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติ

2.5.5 องค์ประกอบทุนทางสังคม

การมองทุนทางสังคมว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ผ่านสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และนำมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน สังคม บนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร มีน้ำใจมีจิตอาสา ได้แก่ ผู้นำทางสังคม แกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครที่มีความรักเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ ได้รับความไว้วางใจ มีความรู้สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน และได้ใช้ศักยภาพและคุณสมบัติทั้งหลายที่มีทำประโยชน์ต่อชุมชน

2. ทุนสถาบัน คือ การรวมตัวของกลุ่มคนเป็นองค์กรที่มีศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีจิตสำนึกร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกันเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นการรวมกลุ่มและสถาบันทางสังคม เป็นเครือข่ายที่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนความเป็นกลุ่มก้อน ทำให้มีศักยภาพและพลังที่จะช่วยเหลือกันเองหรือร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน ตัวอย่างของทุนสถาบันในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ กลุ่มอาชีพวัด โรงเรียน สถาบันครอบครัว รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) สถานีอนามัย สถานีตำรวจ เป็นต้น

3. ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชนภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น จนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนาเป็นจารีต ประเพณีวัฒนธรรม นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเองทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมไทยจารีตประเพณีไทย สถาปัตยกรรมต่างๆ เช่น แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถานรวมทั้งระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึกสาธารณะ ภูมิปัญญา จารีตประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่สั่งสมสืบทอดกันมา เป็นสายใยของความผูกพันเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่ สามัคคีเป็นหมู่เหล่า มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกัน เป็นสิ่งที่คุมให้คนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรม เป็นตัวช่วยสนับสนุนการทำการกิจกรรมอื่นๆของชุมชน

4. ทุนทรัพยากรธรรมชาติ เป็นทุนที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเช่น แม่น้ำ น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ของป่า ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความผูกพัน เป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์เป็นกลุ่ม / เครือข่ายร่วมกันใช้ประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำตก ภูเขา เพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและทำให้มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่น การร่วมกันพัฒนาผลผลิตของชุมชนให้มีคุณภาพหรือร่วมกันอนุรักษ์ให้คงไว้ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนรวมกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดี ช่วยเหลือกันและช่วยงานของส่วนรวม²

² ที่มา : แกนนำชุมชน / อพม.ทุนทางสังคมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

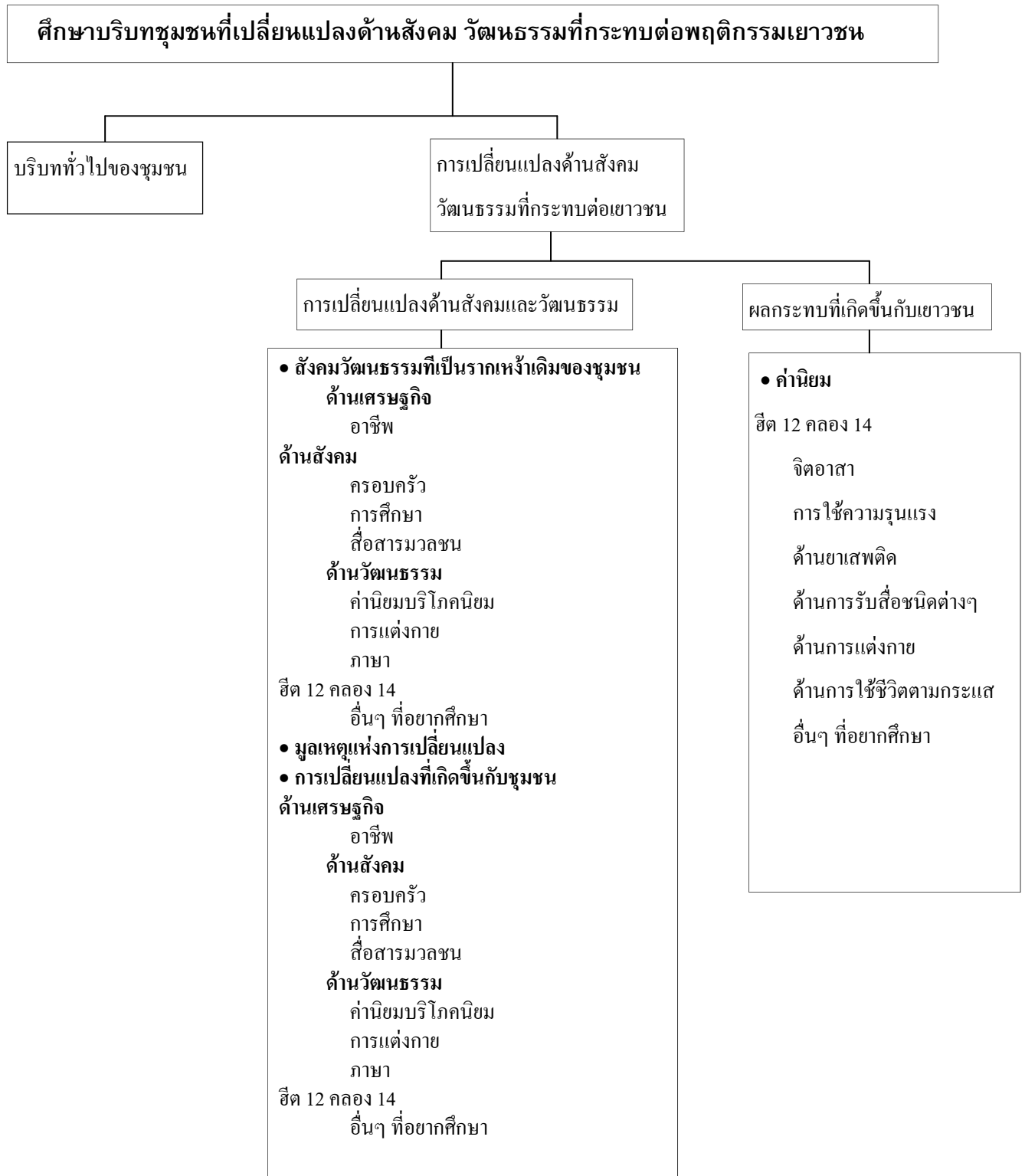
กระบวนการวิจัยนี้เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ตำบลกุดชุมแสง อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิซึ่งให้ความสำคัญกับเยาวชน โดยการสร้างพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นลงมือทำ และสรุปบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนาเป้าหมายของคำว่า คนดีศรีชุมชน ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (การแตกกรอบ การเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การเปิดเวที และกิจกรรมต่างๆ) โดยเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 โดยในระยะที่ 2 จะเน้นการลงมือปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 : 1 มิถุนายน 2555 – 31 พฤศจิกายน 2555

3.1 ขอบเขตการวิจัย

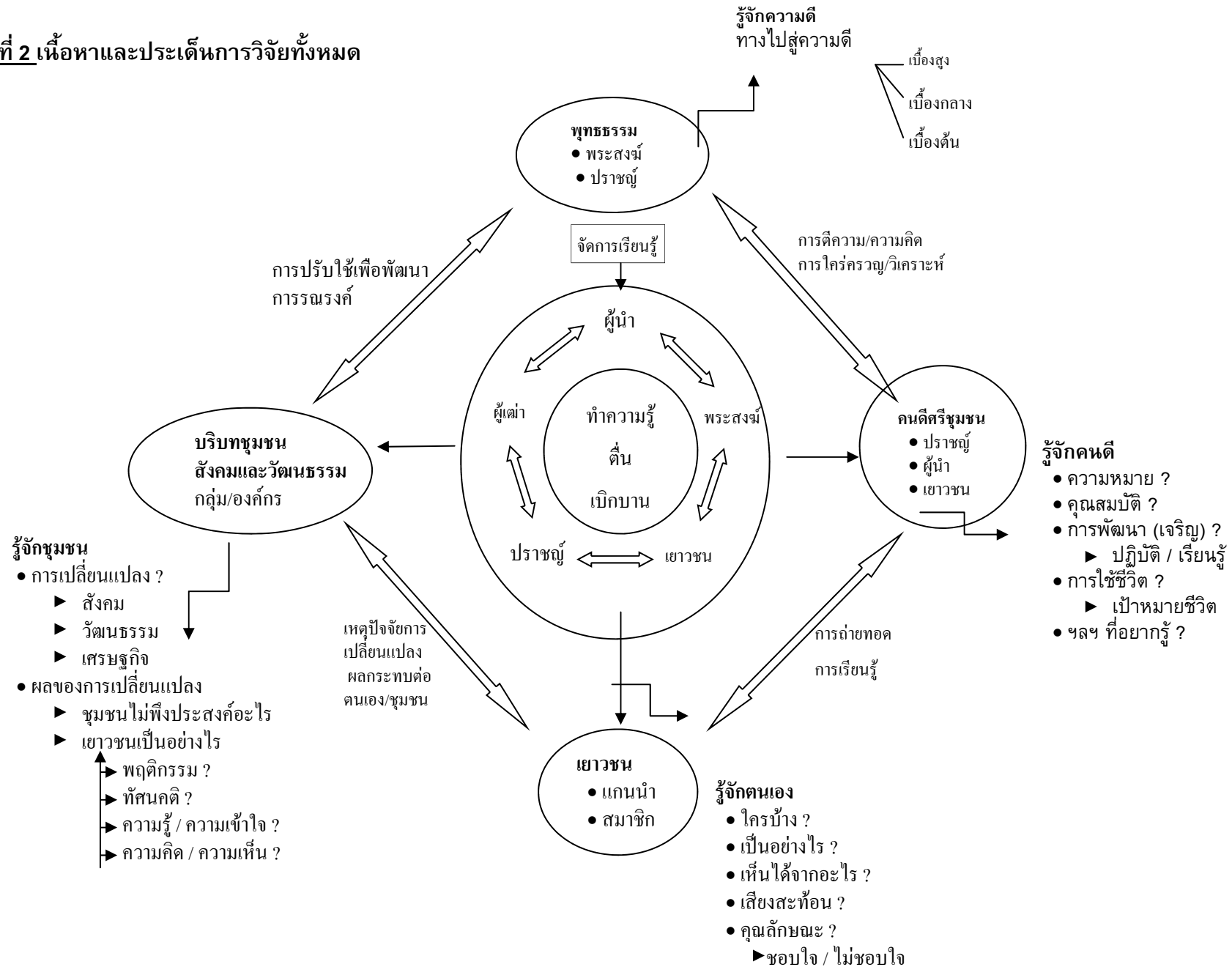
1) **ขอบเขตเชิงเนื้อหา** การแตกกรอบเนื้อหาและการออกแบบการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในวันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน อำเภอนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ คือ อีกเวทีหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการประสานงานของพี่เลี้ยงจาก ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้นักวิจัยได้เห็นความสำคัญของการแตกกรอบเนื้อหา และออกแบบการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และเพื่อให้มีแนวทางในการออกแบบการเก็บข้อมูลที่ตรงและครอบคลุมกับประเด็นงานวิจัย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่ รวมถึงสามารถที่จะนำหลักพุทธธรรมเข้ามาสู่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ ซึ่งในเวทีนี้ ทำให้นักวิจัยได้เห็นเนื้อหาข้อมูลของโครงการวิจัยของตนเองมากขึ้น จากการได้แตกกรอบร่วมกัน

แผนผังที่1: แผนผังการแตกกรอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้เห็นประเด็นและเนื้อหาที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการวิจัย

แผนผังที่ 2 เนื้อหาและประเด็นการวิจัยทั้งหมด

แผนผังที่ 2 พระโกมล สนั่นก้อง ได้ช่วยแตกกรอบงานวิจัย โดยมีแกนกลาง คือ การทำความรู้ตื่นเบิกบาน โดยมีพระสงฆ์และปราชญ์จัดการเรียนรู้ให้กับผู้นำ ผู้เฒ่า ปราชญ์ เยาวชน พระสงฆ์ ด้วยการทำความเข้าใจเรื่อง บริบทชุมชน สังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ผลของการเปลี่ยนแปลง ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และชุมชนรู้สึกว่ายาวชนไม่พึงประสงค์เรื่องอะไรบ้าง การศึกษาถึงเหตุที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนี้ และพฤติกรรมเช่นนี้ได้กระทบถึงคนอื่นและตัวเองอย่างไร จะทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้น การหานิยามหรือความหมายของคนดีศรีชุมชน จากปราชญ์ ผู้นำ เยาวชน จะทำให้เกิดการตีความ การใคร่ครวญหรือวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชน โดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมในที่สุด

2) ขอบเขตเชิงพื้นที่

- ชุมชนหนองหอย (บ้านหนองหอย หมู่ 4 และบ้านหนองหอยเหนือ หมู่ 10) ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

3) กลุ่มเป้าหมาย

1.กลุ่มเป้าหมายหลัก

- เยาวชนหมู่ 4 บ้านหนองหอย และเยาวชนหมู่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ

2.กลุ่มเป้าหมายรอง

- พระครูวิศาล ธรรมโชติ เจ้าอาวาสวัดศาลาบรรณ
- ผู้ใหญ่ใจดีในชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือและช่วยผลักดันให้งานวิจัยเดินไปได้
- ผู้ปกครองของเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้าน
- ผู้ใหญ่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) ระยะเวลาการทำวิจัย

1 มิถุนายน 2555 – 31 พฤศจิกายน 2555 (รวม 6 เดือน)

5) ขั้นตอนการทำกิจกรรมและแผนกิจกรรมที่ดำเนินการ

ขั้นตอนการวิจัย	แผนกิจกรรมที่ดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.เตรียมทีมวิจัย	1.1 ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจโครงการวางแผนดำเนินการและแบ่งบทบาทหน้าที่ 1.2 ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับใช้กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีศักยภาพมากขึ้น	- คณะวิจัยได้เข้าใจโครงการแผนดำเนินงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม
2.เปิดตัวโครงการ	- จัดเวทีประชุมกลุ่มเป้าหมายหลักและรองเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยพร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจกับเยาวชน	- กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัย
3.สร้างเครื่องมือ	- ประชุมนักวิจัยออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล	- ได้เครื่องมือและได้เทคนิคสำหรับการเก็บข้อมูล
4.เก็บข้อมูล	4.1 ลงพื้นที่ - บริบทชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม - สัมภาษณ์ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชนที่เกี่ยวข้อง - ต้นทุนที่ดีทางสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ 4.2 เวทีแลกเปลี่ยน (กลุ่มเป้าหมายหลัก) - ทัศนะของเยาวชนต่อเรื่องคนดีศรีชุมชน - องค์ประกอบของคนดีศรีชุมชนที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม - หารูปแบบและกิจกรรมที่เหมาะสม - ประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปผลการดำเนินงานเป็นระยะ	- ได้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญที่จะนำมารวบรวมวิเคราะห์ให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป
5.รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนของกลุ่มเป้าหมายหลัก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเรียบเรียงให้เป็นระบบ	- นำข้อมูลที่เรียบเรียงและวิเคราะห์แล้วไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้
6. เวทีหาแนวทางแก้ไขปัญหา	เป็นเวทีแลกเปลี่ยนของกลุ่มเป้าหมายหลัก เพื่อให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา	- ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหา
ขั้นตอนการวิจัย	แผนกิจกรรมที่ดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
7.ศึกษาดูงาน	ไปดูงานนอกพื้นที่เพื่อให้เห็นรูปธรรมของคนดีศรีชุมชน	- เกิดกำลังใจ

		- ได้เห็นต้นแบบคำว่า คนดีศรีชุมชน
8.สรุปผลการวิจัยใน ระยะที่ 1	- ประชุมคณะวิจัยสรุปผลการวิจัยเพื่อจัดทำรายงาน ความก้าวหน้า - เวทีนำเสนอผลการวิจัยในระยะที่ 1	- ได้เรียบเรียงข้อมูล อย่างเป็นระบบเพื่อ จัดทำรายงาน ความก้าวหน้า

3.2 กิจกรรมวิจัย

3.2.1 ช่วงพัฒนาโครงการ(ต้นน้ำ)

จุดริเริ่มของโครงการ เริ่มจากการทำงานของ กลุ่มเยาวชนต้นกล้า ซึ่งทำกิจกรรมเกี่ยวกับ เด็กและเยาวชน มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2550 ซึ่งมองเห็นสภาพทางสังคม ในด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบในทางลบ ต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่ถูกกระตุ้นจากสื่อต่าง ๆ เกิดพฤติกรรม บริโภคนิยม ตามสมัย วนเวียนอยู่กับอบายมุขต่างๆ ทั้งสุรา ยาเสพติด (ที่เกิดจากการผลิตของผู้ใหญ่นั้นเอง) หน่วยงานต่างๆ ทั้งจากภายนอก หรือคนในชุมชนเองก็แก้ปัญหาแต่เพียงปลายเหตุเท่านั้น ทาง กลุ่มเยาวชนต้นกล้าจึงพยายามหาแนวทางเพื่อการลดปัญหา แม้เพียงน้อยนิดก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี และ เริ่มต้นด้วยสองมือน้อยๆ ที่มีความจริงใจและต้องการพิสูจน์ด้วยตนเองว่าเด็กและเยาวชนก็สามารถสร้างสิ่งดีๆ ที่เรียกว่า คนดีศรีชุมชน ได้เช่นกัน

การเริ่มของโครงการวิจัย จึงเกิดขึ้นจากการประสานของ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งติดตามและช่วยพัฒนาประเด็นในการวิจัยให้กับคณะนักวิจัยในโครงการหลายต่อหลายครั้ง ตั้งแต่การได้ตัวดีที่ทำงานวิจัยของเยาวชน ในโครงการวิจัย กลุ่มเยาวชนและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีชาติพันธุ์กวย (ส่วย) ชุมชนวัดไตรราษฎร์สามัคคี ต.โพธิ์กระสังข์ อ.ชุมพวง จ.ชัยภูมิ ซึ่งเป็นเรื่องราวของ เยาวชนกับกระแสนิยมในปัจจุบัน ที่สร้างขึ้นโดยเยาวชนเอง ก็ถือเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิด กำลังใจและแนวคิดในการวางแผนการทำงานมากขึ้น และการคุยกันระหว่างพี่เลี้ยงกับนักวิจัยอีกหลายต่อหลายครั้ง กว่าจะทำให้เกิดโครงการวิจัย “ ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอยหมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ ” เพื่อนำมาสร้างคนดีศรีชุมชน โดยเยาวชนและเพื่อเยาวชน โดยมีโจทย์วิจัยร่วมกัน ดังนี้

คำถามการวิจัยหลัก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย (หมู่ 4 และหมู่10) ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ ควรเป็นอย่างไร

คำถามการวิจัยย่อย

1. สภาพปัญหาสังคมชุมชนเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อเยาวชนเป็นอย่างไร

2. ทักษะของเยาวชนต่อเรื่อง “คนดีศรีชุมชน” คืออะไรและสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมข้อใดบ้าง
 3. ต้นทุนที่ดีทางสังคมที่มีอยู่จะเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเยาวชนคืออะไร อยู่ที่ไหนบ้าง
 4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิด “คนดีศรีชุมชน” ของเยาวชนบ้านหนองหอยควรเป็นอย่างไร
- 3.2.2 ช่วงลงพื้นที่ปฏิบัติการวิจัย(กลางน้ำ)**

เริ่มต้นปฏิบัติการวิจัยโครงการ ฯ โดยการประสานงานของ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เกิดเป็นเวที แลกกรอบข้อมูล เพื่อให้เห็นเนื้อหารายละเอียดในการวางแผนการทำงาน การเก็บข้อมูลในกระบวนการวิจัยมากขึ้น

1) เวทีแลกเปลี่ยนเนื้อหา

จากการแลกเปลี่ยนเนื้อหาและการออกแบบการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในวันเสาร์ที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ คือ อีกเวทีหนึ่งที่เกิดขึ้น จากการประสานงานของพี่เลี้ยงจาก ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้นักวิจัยได้เห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนเนื้อหา และออกแบบการเก็บข้อมูลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ 3.1

2) การเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

หลังจากเวทีการแลกเปลี่ยนเนื้อหาของงานวิจัยแล้ว ในช่วงทุกวันเสาร์ อาทิตย์ ตั้งแต่ วันที่ 7 ถึง 21 เดือน กรกฎาคม 2555 จึงเป็นช่วงของการเตรียมทีมวิจัย และวางแผนการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย

- การทบทวน พูดคุยกันเพื่อทำความเข้าใจในโครงการร่วมกัน (ร่วมกันคิด วางแผน)
- ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในทุกวันนี้
- ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนในชุมชน ที่มีต่อเยาวชน ทั้งเยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ (ค้นหาข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บแบบสอบถาม และการเปิดเวทีพูดคุยกับหลายๆ ฝ่ายในชุมชน)
- แนวคิดทางพุทธศาสนา (พุทธธรรม) ที่สอดคล้องกับเรื่อง ของคำว่า ความดี /คนดี / คนดีศรีชุมชนโดยการทบทวนวรรณกรรม และสัมภาษณ์พระสงฆ์

3) เปิดตัวโครงการ

ลงพื้นที่ปฏิบัติการ ด้วยภารกิจทางการเรียนของนักวิจัยเยาวชน ที่ต้องใช้เวลาเรียนในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ กว่าจะได้เริ่มต้นทำงานในแต่ละสัปดาห์ จึงเป็นวันเสาร์ อาทิตย์ ทำให้การทำงานล่าช้ากว่าที่วางแผนไว้มาก กว่าจะเริ่มได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ ในวันที่ 4 เดือนสิงหาคม 2555 เป็นเวทีที่เรียกว่าชิมลางก่อน คือ เวทีพูดคุยกับเยาวชน ประมาณ 20 คน เพื่อทดลองปฏิบัติการดูว่าจะออกมาในรูปแบบไหนและในครั้งนี้เราได้เก็บข้อมูลแบบประชุมกลุ่มย่อยถึงนิยามคนดีศรีชุมชนในทัศนะของเยาวชนด้วย

เวทีขีมิลลาง (นำร่ง)

วัตถุประสงค์ :

1. ประชาสัมพันธ์โครงการให้เยาวชนในชุมชนบ้านหนองหอยได้รับทราบถึงที่มาที่ไปเพื่อหาทิศทางการทำงานโครงการวิจัยว่าควรไปในทิศทางไหน
2. เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างเยาวชนในชุมชนและนักวิจัยเยาวชน
3. เพื่อหารูปแบบและความเป็นไปได้ในการทำงานวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชนในชุมชนบ้านหนองหอย จำนวน 20 คน

สถานที่และระยะเวลา :

วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ณ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีฟทุ่งกะมัง บ้านหนองหอย ต.กุดชุมแสง อ.

หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

ขั้นตอนและวิธีการ :

- เตรียมนักวิจัยความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมในเวที
- ประสานงานเรื่องสถานที่
- ประสานงานกับกลุ่มเยาวชน
- เริ่มกระบวนการในเวที
- สรุป

ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากเป็นเวทีแรกของคณะวิจัยที่เริ่มปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมาย จึงค่อนข้างจะติดขัดนิดหน่อยในเรื่องการดำเนินการ แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคมากนัก เนื่องจากนักวิจัยเยาวชนบางส่วนมีประสบการณ์ในการทำงานชุมชนมาก่อน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มเยาวชนเป้าหมายก็ยังไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิจัยเช่นนี้มาก่อน

บทเรียนในการทำกิจกรรม : ได้เห็นแง่คิดหรือมุมมองของเยาวชนที่มีต่อคำว่า “ คนดี ” มากขึ้น รวมทั้งเห็นข้อบกพร่องที่ต้องพัฒนา และเห็นแนวทางในการวางแผนการทำงานมากขึ้น

4) การเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย พร้อมกับเรียนรู้แนวทางในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการวิจัย
2. เพื่อสร้างทักษะในการทำงานวิจัยให้กับเยาวชน (การเก็บข้อมูลภาคสนาม การตั้งวงคุย การทำงานเป็นทีม และรู้จักวางแผนการทำงาน เป็นต้น)

กลุ่มเป้าหมาย : เยาวชน ผู้ใหญ่ใจดี ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน

สถานที่และระยะเวลา : มิถุนายน-ธันวาคม พ.ศ.2555 ณ บ้านหนองหอย (หมู่ 4 และ 10)

ขั้นตอนและวิธีการ :

- เตรียมนักวิจัย
- แลกเปลี่ยนแนวทางและรูปแบบการเก็บข้อมูล
- ทดสอบเก็บข้อมูล / ตั้งวงคุย / เวที/ ปรับปรุง แก้ไข
- สรุป

ปัญหา อุปสรรค

การเก็บข้อมูลเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากนักวิจัยในโครงการยังไม่มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และมีเวลาการทำงานในช่วงวันเสาร์อาทิตย์เป็นหลัก เนื่องจากวันปกติเยาวชนต้องไปเรียนหนังสือ

บทเรียนในการทำกิจกรรม : นักวิจัยได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ได้เห็นแง่คิดหรือมุมมองดีๆ จากผู้ใหญ่ใจดีในชุมชน และได้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาจากครูไพบ้าน

5) การอบรม

5.1) กิจกรรมการอบรมเรื่องการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (โดย พี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ชัยภูมิ)

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ทางพี่เลี้ยงจาก ศูนย์ประสานงาน ฯ จัดขึ้นเพื่อให้นักวิจัยได้เรียนรู้เรื่องของการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. เพื่อหาข้อสรุปถึงความแตกต่างและความยากง่ายในการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับงานวิจัยวิชาการ
3. เพื่อหากระบวนการในการทำงานวิจัยให้มีคุณภาพทั้งทางโลกและทางธรรมตามเงื่อนไขข้อจำกัดด้านเวลา

กลุ่มเป้าหมาย : คณะวิจัยในโครงการฯ (ไม่ได้จำกัดจำนวน)

สถานที่และระยะเวลา : วันเสาร์ที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2555 ณ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีฟทุ่งกะมัง บ้านหนองหอย ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

ขั้นตอนและวิธีการ :

- พี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานฯ ประสานเรื่องวัน เวลา และสถานที่
- นำเข้าสู่กระบวนการ โดยพี่เลี้ยง
- สรุป

ปัญหา อุปสรรค : เนื่องจากเป็นงานวิจัยใหม่ในพื้นที่ จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้

บทเรียนในการทำกิจกรรม : การทำงานต้องมีการวางแผน แต่หากไม่เป็นไปตามแผนก็ต้องพยายามช่วยกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และข้อจำกัดต่างๆ

5.2) กิจกรรมร่วมอบรม โครงการใส่ธรรมะในจิตใจ วัฒนธรรมไทย สานสายใยครอบครัว

เป็นโครงการที่ทางคณะวิจัย ได้รับการประสานจาก อบต.กุดชุมแสง ว่าจะมีการอบรมเกี่ยวกับธรรมะให้เยาวชน ทางคณะวิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ จึงตกลงเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

ช่วงเช้า ผู้เข้าอบรมฟังธรรมะบรรยาย หัวข้อการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา บรรยายโดย พระครูสังฆรักษ์สีลวันตระ รักขิตธัมโม

ช่วงบ่าย ฟังบรรยาย เศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะวิทยากร ศูนย์ศิลปาชีฟทุ่งกะมัง (บ้านหนองหอย) และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทำความสะอาดบริเวณวัด และสรุปท้ายกิจกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่
2. เพื่อเข้าใจในบทบาทและภาระหน้าที่ในครอบครัว เข้าใจหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

กลุ่มเป้าหมาย

เยาวชนบ้านหนองหอย 14 คน (จากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 57 คน)

สถานที่และระยะเวลา : วันพฤหัสบดีที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2555

ณ พุทธอุทยานวัดป่าหินงาม (เต่าใหญ่)

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ประสานงาน เจ้าหน้าที่เพื่อทราบขั้นตอนและกำหนดการดำเนินงาน
2. ประสานงานเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหา อุปสรรค

ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ข้อ 1. คือ สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกคน มีแต่เพียงตัวแทนมาเท่านั้น

บทเรียนในการทำกิจกรรม

ข้อคิดจากพระอาจารย์

“...โอกาสที่จะได้พบพระธรรมนั้นมียาก หลักธรรมจะเผยแพร่ได้โดยตายเป็นที่นั้น ครอบครัวไหนมีตายเป็นวัดฟังธรรม ลูกหลานก็จะเข้าวัด เพื่อทำบุญตักบาตรเช่นกัน สถาบันครอบครัวสำคัญมาก ผู้เป็นปู่ย่าตายายจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน เป็นผู้ประสานสมาชิกในครอบครัว ต้องหุ้ดิดิด...”

“...วัฒนธรรมการนุ่งห่มให้เหมาะสม และเป็นเอกลักษณ์ของชาวอีสาน เราต้องกล้าที่จะร่วมรักษาวัฒนธรรมที่ดีร่วมกัน...”

“...วัฒนธรรมที่ง่ายที่สุด คือ ตื่นแต่ดึก ลูกแต่เช้า หุงข้าวเผาไฟ ควรสอนลูกสอนหลานให้รู้จักวัฒนธรรม ที่ปู่ย่าตายายเคยทำมา ...”

“...พ่อแม่ต้องรู้จักทำ พาลูกพาหลาน ทำวัตรสวดมนต์การสวดให้บุญ ญาติโยมก็สวดได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นพระเท่านั้น...”

“...ตื่นเข้ามาให้ใส่บาตรให้ลูกเห็น ...”

“...เราต้องเข้าใจในหลักธรรม เราไม่สามารถสอนให้เป็นคนดีทันทีนั้น ไม่ได้ เราต้องพรีสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกหลาน ส่วนภิกษุเป็นเพียงผู้ชี้แนวทางเท่านั้น...”

“...ทำยังไงก็ได้ให้ลูกหลานนึกถึงเราก่อนเวลามีปัญหา ...”

ข้อคิดจากวิทยากร

“...ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้...”

“...ลดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่าย ลดความฟุ่มเฟือยในการดำเนินชีวิต ...”

“...ยึดหลักการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต...”

“...ยึดหลักการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต ...”

“...ภูมิปัญญาชาวบ้าน และที่ดินทำกิน คือ ทูทางสังคม ...”

“...ตั้งสติที่มั่นคง ร่างกายที่แข็งแรง ปัญญาที่เฉียบแหลม นำความรู้ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อปรับวิถีชีวิต สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ...”

ข้อคิดที่เยาวชนได้รับ

“...รู้สึกดีครับได้ฟังเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ครับ ชอบธรรมะสอนใจ เรื่อง สามิภรรยา คือ ต้องหุหนวกข้างหนึ่ง ตาดีข้างหนึ่ง ...”

“...ก่อนจะแต่งงานดูกันให้ดี (หุดีตาดี) ถ้าทำได้แบบนี้แล้ว ครอบครัวก็มีความสุข ...” โต้

“...ที่พระอาจารย์เทศน์เมื่อช่วงเช้า ได้ข้อคิดเรื่องการครองเรือน... เวลาทำอาหาร ครกกับสากอย่าเอาไว้นาน มันไม่ดี เขาว่าคนอัปปรีย์ จัญไร ถ้ามีลูกสาวก็เหมือนมีถังขยะอยู่หน้าบ้าน ผมก็มองหน้าแฟนผม ... เพราะผมเคยเตือนเขาเหมือนกัน...” มนตรี

ซึ่งทางคณะผู้วิจัยคิดว่าเวทีน่าจะช่วยให้เยาวชนได้แง่คิดในการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมากทีเดียว

5.3) กิจกรรม ค้นหาตัวตน คนดีศรีชุมชน (บ้านท่ามะไฟหวาน ต.ท่ามะไฟหวาน อ.

แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ)

กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมนี้ คือ กลุ่มเยาวชน โดยเป็นกิจกรรมที่พยายามสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงพลัง คิด และค้นหาตัวตน รวมทั้งคิดสร้างสรรค์กิจกรรมดีๆ เพื่อชุมชน โดยการเปลี่ยนแปลงสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมจากเดิมอยู่ภายในชุมชนเป็นสถานที่ที่ร่มเย็น และมีช่วงเวลาที่สามารถนำเรื่องพุทธธรรมมาเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ โดยวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้เยาวชนได้มีเวลาคิดทบทวนตัวเอง ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้ธรรมะผ่านกิจกรรมต่างๆ และเพื่อค้นหารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนฯ

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อสร้างพื้นที่ และโอกาสให้เยาวชนได้มีเวลาในการทบทวนตัวเอง และค้นหาพลังสร้างสรรค์ในทางบวกที่มีอยู่ในตนเองโดยการเปลี่ยนสถานที่และสิ่งแวดล้อม ที่แตกต่างจากเดิม(เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้)
2. เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านการลงมือปฏิบัติ

3. เพื่อค้นหาแนวทางหรือวิธีการในจัดรูปแบบการเรียนรู้คนดีศรีชุมชน ฯ โดยใช้พุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ ในการทำกิจกรรมต่างๆ

4. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สถานที่และระยะเวลา: วัดภูเขาทอง ต.ท่ามะไฟหวาน อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ

วันศุกร์ ที่ 19 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2555 ถึง วันอาทิตย์ ที่ 21 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2555

กลุ่มเป้าหมาย : นักวิจัยและอาสาสมัคร จำนวน 29 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ประสานงานพี่เลี้ยงงานวิจัย เรื่องสถานที่ กิจกรรม และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม
2. คัดเลือกและรับสมัครเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม
3. ดำเนินกิจกรรม
4. สรุปบทเรียน และรายงานผล

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. กิจกรรมการอยู่ร่วมกันในวัด...การทำวัตรเช้า-เย็น การฟังธรรมะ การบำเพ็ญประโยชน์

สิ่งที่ได้เรียนรู้ : ได้เรียนรู้ "...การใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนๆ การปฏิบัติธรรม คือ การทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นสิทธิของทุกคนที่จะทำได้ เราสามารถทำความดีได้กับทุกสิ่งรอบตัวเรา และควรแนะนำให้ผู้อื่นได้ทำความดีด้วย..."

2. กิจกรรมการฝึกสมาธิความสามัคคี ความเสียสละ การรู้จักสังเกต เป็นการเรียนรู้จากภายในตัวตนนั้น

- เกมตั้งวงนับเลข โดยกำหนดตัวเลขที่ไม่ให้ออกเสียง แต่ให้ใช้การปรบมือแทน

- เกมสัมผัส โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 5-6 กลุ่ม ให้ตัวแทนอ่านคำที่กำหนดให้ แล้วใช้นิ้วมือเขียนลงบนหลังเพื่อน

- เกมวาดรูปเส้นเดียว โดยมีอุปกรณ์ คือ กระดาษและปากกาหรือดินสอ ให้จับคู่แล้วหันหน้าเข้าหากัน ใช้ปากกาหรือดินสอวาดใบหน้าของกันและกัน โดยใช้มือลากเส้นเดียวห้ามยกปากกาออกจากกระดาษ และให้มองหน้าเพื่อนห้ามก้มมองกระดาษเด็ดขาด แล้วเปรียบเทียบกับภาพที่วาดแบบปกติ โดยไม่ต้องมีกฎเกณฑ์

- ทำสมุดบันทึกเล่มน้อย

3. กิจกรรมเล่นละครคนดี

แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้ช่วยกันคิดการแสดงเกี่ยวกับคนดีว่าควรเป็นอย่างไร แล้วออกมาแสดงให้เพื่อนๆ ดูสิ่งที่น้องๆ ได้จากการเล่นละคร คือ

- น้องๆ ได้คุยกันมากขึ้นและได้รู้จักกันมากขึ้น
- รู้จักการวางแผนการทำงานร่วมกัน

- สร้างความสามัคคีในกลุ่ม
- ได้ฝึกคิดตาม จากการดูแลของเพื่อน ได้แก่ การช่วยเหลือคนอื่นในกรณีเกิดอุบัติเหตุ การรู้จักทำงานเลี้ยงชีพตนจากการค้าขาย การรู้จักบุญคุณของพ่อแม่ การมีสติในการดำเนินชีวิต และการรู้จักความดีความชั่ว

4.กิจกรรมดูหนังฟังธรรม

ทีมพี่วิทยากรได้ฉายหนังสั้นและสารคดีที่บอกถึงความเป็นชุมชนให้ดู ได้แก่ ตัวนิ่ง มุมสิ่งที่ได้จากการดูหนัง

“...เราควรพอใจในสิ่งที่ตนมี และพอใจในสิ่งที่ตนเป็น...”

“...ความอดทน” เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของงาน...”

ปัญหา อุปสรรค

ระยะเวลาค่อนข้างสั้น จึงทำให้กิจกรรมค่อนข้างแน่น ทำให้ช่วงเวลาในการพักผ่อนน้อยลง

บทเรียนในในการทำกิจกรรม

เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้เพื่อน และเรียนรู้ธรรมะจากกิจกรรมต่างๆ เห็นแนวทางของรูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชนได้เข้าสู่ คำว่า คนดีศรีชุมชน มากขึ้น

3.2.3 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนและแนวทางแก้ไขปัญหา(ปลายน้ำ)

กิจกรรม คืนข้อมูลสู่ชุมชนและแนวทางแก้ไขปัญหา ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอยหมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ

เป็นเวทีที่จัดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นจากคนในชุมชนหลายๆ ฝ่าย ได้แก่ พระสงฆ์ เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้นำชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรายงานผลการเก็บข้อมูล
2. เพื่อให้ชุมชนช่วยกันดูความถูกต้องและเติมเต็มข้อมูล (ค้นข้อมูลสู่ชุมชน)
3. เพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมอันเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่ได้รับความร่วมแรงร่วมใจจากผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้นำท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย : กลุ่มเยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้นำท้องถิ่น

สถานที่และระยะเวลา : วันอาทิตย์ที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2555 ณ ศาลาวัดศาลาจารย์ บ้านหนอง

หอย

ขั้นตอนวิธีการ

การดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เป็นการรายงานผลการเก็บข้อมูล โดยทีมวิจัยรายงานการเก็บข้อมูลจากพื้นที่ชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยกันตรวจสอบข้อมูล และเติมเต็มในส่วนที่ขาด

ช่วงที่ 2 เวทีการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อเยาวชนบ้านหนองหอยให้เป็น “ คนดีศรีชุมชน”

โดยประเด็นคำถามจะแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

- 1) ประเด็นของเยาวชนที่อยากบอกหรืออยากขอร้องผู้ใหญ่
 - ช่วยบอกความรู้สึกดีๆ ที่มีต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองได้รับทราบ
 - สรุปสิ่งที่เยาวชนอยากจะทำ อะไรที่ทำให้ตนเองเป็นคนศรีชุมชน ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน
 - อยากขอความร่วมมืออย่างไรจากพ่อแม่

- 2) ประเด็นที่ผู้ใหญ่อยากจะบอกเยาวชนในเรื่องความรู้สึกดีๆ

คนดีศรีชุมชนที่ผู้ใหญ่ฝัน

อยากให้เห็น และสิ่งที่สามารถจะสนับสนุนในสิ่งที่เด็กและเยาวชนอยากจะทำได้

- ความรู้สึกที่มีต่อเยาวชนบ้านหนองหอย

- คนดีศรีชุมชนของบ้านหนองหอยควรเป็นอย่างไร
- มีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนคิด
- จะสนับสนุนอะไรได้บ้าง

ปัญหา อุปสรรค : ผู้นำท้องถิ่นไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ทั้งหมด เนื่องจากวันที่มีการจัดเวที ผู้นำชุมชน (กำนัน หมู่ 4 และ ผู้ใหญ่ หมู่ 10) ติดภารกิจตามหน้าที่ จึงไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อรับรู้สถานการณ์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้ แต่ทั้งนี้ทางคณะวิจัยก็คิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์ในระดับที่ดี

บทเรียนในการทำกิจกรรม : ได้รับรู้ว่าคุณในชุมชนที่สนใจและให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของเยาวชนก็ยังคงมีอยู่ แต่เพียงแค่ขาดพื้นที่ในการพูดคุยกันเท่านั้นเอง โครงการวิจัยนี้จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้ผู้ใหญ่ และผู้น้อย (เยาวชน) ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ข้อสรุปร่วมกันของ 3 ฝ่าย: เพื่อพาเยาวชนไปสู่ “คนดีศรีชุมชน” คือ

- 1) การเข้าวัด ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม (วันเสาร์เข้าวัด)
- 2) การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนร่วมกัน
- 3) กีฬาสัมพันธ์ (เยาวชนอยากทำ อยากจัดการบริหารด้วยตนเอง)

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ทำจริง

ข้อมูลในส่วนนี้ได้จาก การเก็บแบบสอบถาม การตั้งวงพูดคุย สัมภาษณ์ และการพูดคุยในเวทีต่างๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ ดังที่บอกไปข้างต้น คือ ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้นำชุมชน โดยข้อมูลนี้จะบอกถึงความรู้สึกนึกคิดของคนแต่ละกลุ่ม ว่ามีมุมมองเกี่ยวกับเกี่ยวกับ คำว่า คนดีศรีชุมชน อย่างไร

3.3.2 แบบประชุมกลุ่มย่อย การประชุมกลุ่มย่อยนี้ จะมีทั้งที่เป็นทางการ เช่น เวทีชิมลาง และการประชุมแบบไม่เป็นทางการ (ทุกวันเสาร์ อาทิตย์ ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอน ปกติจะเป็นช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ และช่วงเย็นหลังจากเลิกเรียน) จะเป็นการวางแผนการทำงาน การเก็บข้อมูล เกี่ยวกับกิจกรรมและเรื่อง คนดีศรีชุมชนกับทั้งกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ในชุมชน เพื่อนำมาประกอบการวิจัย

3.3.3 อบรม(อบรมที่วัดเต่า และวัดภูเขาทอง) เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลของการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม หรือความคิดของเยาวชน หลังจากการผ่านกระบวนการอบรมหรือกิจกรรมต่างๆ โดยกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อการอบรมเยาวชนจะเน้นที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ เพื่อให้เห็นรูปแบบในการสร้างกิจกรรม

การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่คำว่า คนดีศรีชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

3.3.4 แบบประชุมกลุ่มใหญ่(เวทีคืบข้อมูล) เป็นเวทีใหญ่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากการวิจัย และแนวทางในการแก้ปัญหา หรือนำเสนอร่วมกันหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน (เยาวชน ผู้ใหญ่ในชุมชน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน) ซึ่งเป็นเวทีที่สำคัญในการช่วยกันตรวจสอบข้อมูล และเวทีในการหาทางออกอันจะนำไปสู่ คำว่า คนดีศรีชุมชน ที่ทุกฝ่ายเห็นดีร่วมกัน

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

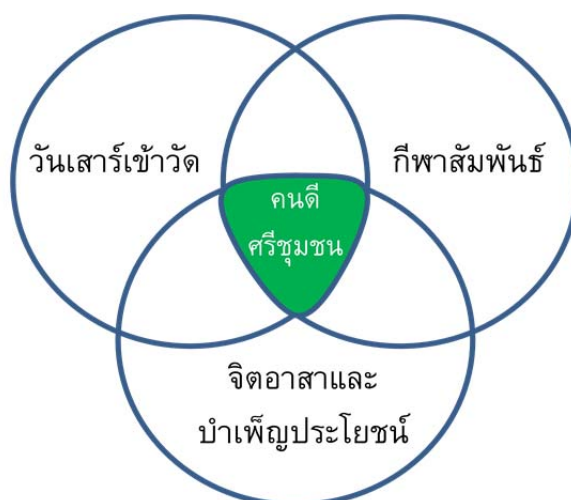
เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมจากหลายๆ ฝ่าย โดยเวทีวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ คือ เวทีเสนอข้อมูลคืนสู่ชุมชนและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2555 ณ วัดศาลาวรรณที่ผ่านมา โดยมีผู้เข้าร่วมจากหลายๆ ฝ่าย ได้แก่ เยาวชน พระสงฆ์ ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ใจดี และผู้นำชุมชน ช่วยตรวจสอบข้อมูลร่วมกันและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกับชุมชน

3.5 การดำเนินการวิจัย ระยะที่ 2 :1 มิถุนายน2556 – 31 พฤศจิกายน 2556

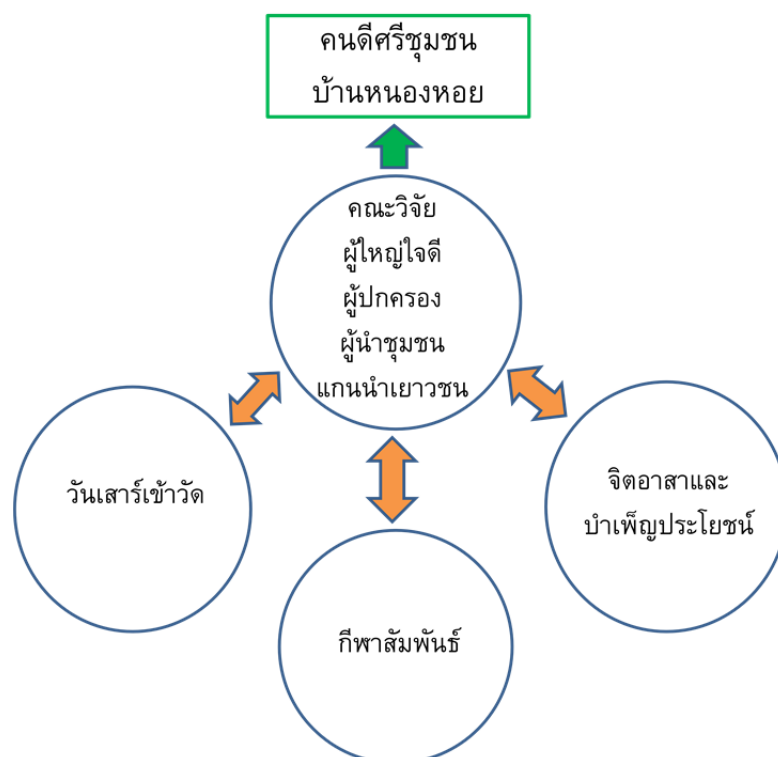
จากการพูดคุยกับแกนนำกับพี่เลี้ยงทีมวิจัยเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2556 ที่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองบัวแดง ได้วางแผนทางของแผนงาน หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดระยะเวลา 6 เดือน เพื่อที่จะตอบโจทย์ (คำถามหลัก และคำถามย่อย) คร่าวๆ ดังนี้ คือ

1. คณะวิจัยเยาวชนกระจายตัวไปยังกลุ่มกิจกรรม 3 กลุ่มและระดมจัดหาเยาวชนเป้าหมายเข้าร่วมปฏิบัติการตามความชอบของแต่ละคนให้ลงประจำกลุ่ม
2. ให้แต่ละกิจกรรม จัดตั้งคณะทำงาน เพื่อบริหารจัดการตนเองตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย
3. แต่ละกิจกรรมจะมีการสรุปงานประจำเดือน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
4. แต่ละกลุ่มจะต้องนำต้นทุนที่ดีทางสังคม มาเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้กับเยาวชนด้วย
5. คณะวิจัยและคณะทำงานของแต่ละกิจกรรม จะต้องเข้าร่วมประชุมเพื่อเป็นการติดตามและประเมินผล ทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง
6. จะมีกิจกรรมใหญ่ 2 กิจกรรม เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ
 - 6.1 เวทีชุมชนเพื่อทำความเข้าใจโครงการ แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 และเพื่อขอความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการเข้าร่วมปฏิบัติการกับเยาวชนด้วย และร่วมกำหนดตัวชี้วัดให้กับคณะวิจัยด้วย
 - 6.2 เวทีคืนข้อมูลชุมชน เพื่อรายงานผลการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติการของเยาวชนให้ชุมชนรับทราบ และร่วมกันประเมินผล ตามกรอบตัวชี้วัดของชุมชน
7. มีกิจกรรมใหญ่ 2 กิจกรรม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเยาวชนทุกกิจกรรม คือ
 - 7.1 เวทีอบรมเยาวชน โดยเชิญผู้รู้ (พระ) มาเป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง คนดีศรีชุมชนผ่านกิจกรรมที่เยาวชนกำลังทำอยู่ (เน้นกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ให้มากหน่อย)
 - 7.2 เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้การปฏิบัติธรรมที่วัดศาลาวรรณ (3 วัน 2 คืน)

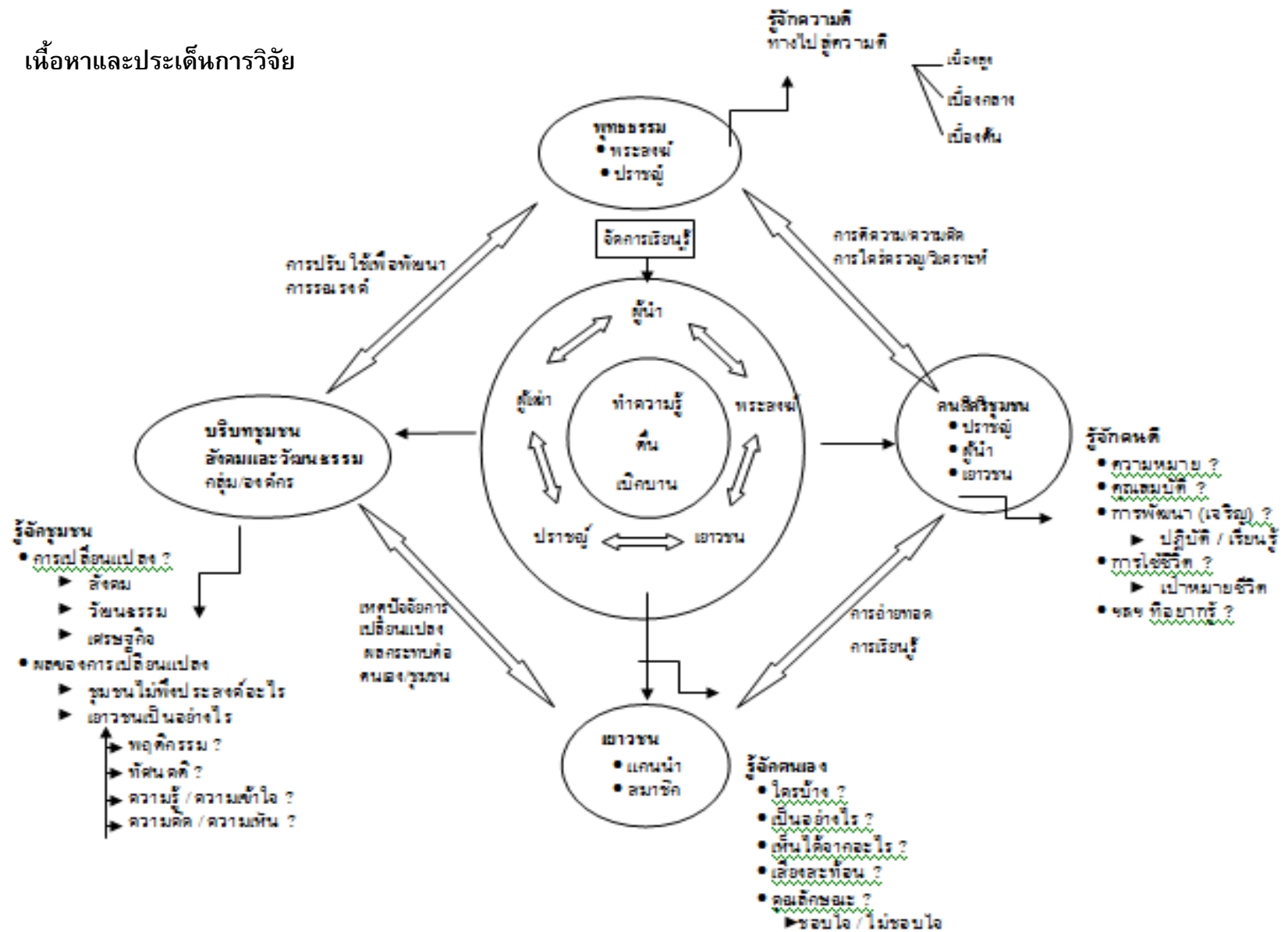
โครงสร้างวัตถุประสงค์โครงการ

โครงสร้างแผนงานการบริหารจัดการเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้

เนื้อหาและประเด็นการวิจัย

แผนปฏิบัติการโครงการ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการดำเนินการ
1.ประชุมนักวิจัยประจำเดือน	- เพื่อทำความเข้าใจในแผนการดำเนินงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ -วางแผนและเตรียมความพร้อมในกิจกรรมแต่ละครั้ง -ทบทวนและสรุปบทเรียนในการดำเนินงานแต่ละครั้ง	-นักวิจัย -ที่ปรึกษา	-ประชุมนักวิจัยประจำเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง - แลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ได้ข้อสรุปและสามารถเห็นแผนกิจกรรมที่จะทำต่อไปอย่างมีทิศทาง
2. เวทีชุมชน	-เพื่อทำความเข้าใจโครงการในระยะที่ 2 -เพื่อขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเข้าร่วมปฏิบัติการทุกขั้นตอน	-นักวิจัย -กลุ่มเป้าหมายหลักและรอง -ที่ปรึกษา	-จัดเวทีชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะ ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และแผนงานของโครงการ -เพื่อหาความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3.กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด 3.1 อบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้การปฏิบัติธรรม	-เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้านคุณธรรมและจริยธรรม	-เยาวชน -ผู้ปกครอง -ผู้ใหญ่ใจดี	-จัดอบรมที่วัดศาลาวรรณ โดยนิมนต์พระคุณเจ้าจากวัดภูเขาทอง ท่ามะไฟหวานเป็นวิทยากรกระบวนการ 3วัน2คืน
3.2 รักษาศีลปฏิบัติธรรม	-เพื่อรักษาศีล ปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์	-เยาวชน -ผู้ปกครอง -ผู้ใหญ่ใจดี	-เยาวชนร่วมกับชุมชนถวายภัตตาหารเช้า รักษาศีล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมจนถึงเพลทุกวันเสาร์
4.กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์	-เพื่อเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา	-เยาวชน -ผู้ปกครอง -ผู้ใหญ่ใจดี -ผู้นำชุมชน	-สร้างพื้นที่และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกกับกิจกรรมที่อยากทำกับวัดหรือชุมชนโดยมีผู้ปกครองและผู้ใหญ่ใจดีพร้อมให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	วิธีการดำเนินการ
5.กึ่งภาคินดีศรีชุมชน	-เพื่อเข้าถึงคุณค่าของการกีฬา -เพื่อฝึกทักษะในการบริหารจัดการ กีฬาที่สร้างสรรค์	-เยาวชน	-ให้นักวิจัยและเยาวชนเป็นผู้บริหาร จัดการอุปกรณ์การกีฬาโดยมีผู้ใหญ่ ดีเป็นที่ปรึกษา -ให้มีเวทีในการสรุปทเรียนและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องคุณค่า
6. สรุปผลการวิจัย 6.1 เวทีประชุมเยาวชน	-เพื่อทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาให้ เห็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากความ ร่วมมือของเยาวชนด้วยกันเอง	-นักวิจัยและ เยาวชน	-สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนิน กิจกรรมที่ผ่านมา -องค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำงานวิจัย -ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ -ข้อเสนอแนะร่วมกัน หาแนวทางใน การพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต
6.2 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน (เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้ใหญ่ ใจดี ผู้นำชุมชน)	-เพื่อทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาให้ เห็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากความ ร่วมมือของทุกภาคส่วน	-นักวิจัย -กลุ่มเป้าหมาย หลักและรอง -ที่ปรึกษา	-รายงานการดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา ของเยาวชนให้ชุมชนได้รับทราบ -ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ของคำว่า “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนอง หอย พร้อมแนวทางในการส่งเสริมเด็ก และเยาวชน เพื่อทำความดีร่วมกัน อย่างยั่งยืน -องค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำงานวิจัย - ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ พร้อม ข้อเสนอแนะ
6.3 ประชุมนักวิจัย	- เพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ตอบโจทย์การวิจัย - เพื่อสรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิด ขึ้นกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชน - เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจาก การทำงานวิจัย	- นักวิจัย	- ตรวจสอบฐานข้อมูลที่สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของโครงการได้ ครบถ้วนและมีคุณภาพ - แบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำเอกสาร ข้อมูลและรวบรวมเรียบเรียงให้เป็น ระบบ
7.เวทีนำเสนอผลการวิจัยระยะ ที่ 2	-จัดทำโดย RC อีสานเหนือเพื่อเติม เต็มข้อมูลเชิงเนื้อหาให้ครบถ้วนและ มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น	- นักวิจัย	- เป็นเวทีรายงานผลการวิจัยโดย นักวิจัยเป็นผู้รายงานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ทาง RC อีสานเหนือเชิญมา
8.ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์			

3.6 รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ ในระยะที่ 2

ในส่วนนี้เป็นการสรุปกิจกรรมที่สำคัญ เกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยของทีมวิจัย ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 เวทีพูดคุยกับแกนนำเยาวชน

วันเวลาในการทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 21 กรกฎาคม 2556 เวลา 17.00 น.

สถานที่ ลานกีฬา ศาลา SML หมู่ที่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ

กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการ ฯ ด้านกีฬา

2. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน

ผู้รับผิดชอบ ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

สรุปผลการจัดกิจกรรม

บรรยากาศการพูดคุยเป็นแบบสบายๆ หลังจากการเล่นกีฬาร่วมกันในช่วงเย็น จึงนั่งล้อมวงกันคุยถึงกิจกรรมของโครงการที่ได้รับการสนับสนุน จาก สกว.

“... พวกเราได้รับงบประมาณสนับสนุนทางด้านกีฬามาจำนวนหนึ่ง จาก สกว. หรือว่าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ขึ้นอยู่กับพวกเราว่าจะเอามาจัดการยังไง จะจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์กีฬา หรือเครื่องมือ เครื่องใช้ในการปรับปรุงสนามกีฬา ขึ้นอยู่กับพวกเรา แต่มีเงื่อนไขก็คือว่า ต้องเป็นระบบ คือ การยืม คืน ต้องมีกติกา มีการจดบันทึก การซื้อวัสดุอุปกรณ์กีฬา ก็ต้องมีตัวแทน ที่สำคัญก็คือ เราจะทำยังไงให้ผู้ใหญ่ในชุมชนเห็นว่าเราเยาวชนก็มีพลัง และสามารถทำสิ่งดีๆ ได้เหมือนกัน...” ปัญญา

ผลสรุปจากการพูดคุยกัน คือ ต้องการซื้ออุปกรณ์กีฬา ได้แก่ ลูกตะกร้อ ลูกวอลเลย์บอล ลูกฟุตบอล กรวยซ้อมบอลและตาข่าย ส่วนการปรับปรุงสนามกีฬานั้น เห็นว่าประตูฟุตบอล น่าจะมีการเชื่อมใหม่

ได้ตัวแทนฝ่ายกีฬา ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ กกกนทา (เอ็ม) นายพนม อินขามป้อม(อัย) และนายชัยสิทธิ์ นามเต (ป้อม) โดยเอ็มจะเป็นหัวหน้าทีมที่จะคอยฝึกซ้อมกีฬาให้น้องๆ

กิจกรรมที่ 2 เวทีพูดคุยกับนักวิจัยและแกนนำเยาวชน(อย่างน้อยเดือนละครั้ง)

วันเวลาในการทำกิจกรรม วันเสาร์ ที่ 10 สิงหาคม 2556 เวลา 13.00 น.

สถานที่ ที่ทำการกลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

วัตถุประสงค์ 1.เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ ในระยะที่ 2

2. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันและหาแกนนำ และผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละ

กิจกรรม (วันเสาร์เข้าวัด จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ และกีฬาคนดีศรีชุมชน)

3.เพื่อสรุปผลการทำงานกิจกรรมร่วมกันในแต่ละครั้ง

ผู้รับผิดชอบ ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

สรุปผลการจัดกิจกรรม

หลังจากการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ณ ศูนย์ศิลปาชีพทุ่งกะมัง บ้านหนองหอยแล้ว ในช่วงบ่าย จึงได้นัดหมายประชุมกันต่อในช่วงบ่าย

ได้ทบทวนเพื่อทำความเข้าใจในโครงการ ฯ ในระยะที่ 2 นี้ ว่ามีกิจกรรมหลักอยู่ 3 ประเด็น คือ 1) กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด 2) กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ 3) กีฬาคนดีศรีชุมชน โดยสรุปผลจากการพูดคุยและแบ่งบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบแต่ละฝ่าย ได้ดังนี้
กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด มีทีมงานหลัก คือ น้องนัฐ น้องอบ น้องเกาะ น้องเตย และน้องแอ้ว

กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ มีทีมงานหลัก คือ น้องแพท น้องโพร์ โมสต์ น้องจ้าย น้องรุ่ง น้องโจอี้และน้องกอล์ฟ

กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ มีทีมงานหลัก คือ น้องเหมย น้องป้อม พี่เอ็ม พี่เอิบ และ พี่อึ้ง

โดยแต่ละกิจกรรม ได้พูดคุย และสรุปแผนการทำงาน โดยคร่าวๆ ดังนี้

1) กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด

กิจกรรมหลัก คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรียนรู้การปฏิบัติธรรม (3 วัน 2 คืน) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งเพื่อให้ทีมวิจัยและแกนนำมีความพร้อม และมีความชัดเจนในกระบวนการทำงานมากกว่านี้ ส่วนกิจกรรมรักษาศีล ปฏิบัติธรรมนั้น ทางทีมงานกลุ่มนี้ให้ความเห็น ร่วมกันว่า ทุกวันพระในช่วงเข้าพรรษา (เดือน สิงหาคม วันที่ 14 21 และ 29 เดือนกันยายน วันที่ 4 12 19 และ 27) จะมีการถวายน้ำปานะในช่วงเย็น หลังเลิกเรียน พร้อมกับร่วมสวดมนต์เย็น ปฏิบัติภาวนาด้วย และจะรักษาศีลปฏิบัติธรรมร่วมกับพ่อออก แม่ออก ในวันพระที่ตรงกับวันเสาร์ (วันเสาร์ที่ 12 และวันเสาร์ที่ 9 ตุลาคม) โดยทั้งนี้ จะมีการเข้าวัดทำบุญใส่บาตรในช่วงเช้า และบำเพ็ญประโยชน์ไปในขณะเดียวกันด้วย

◀ สิงหาคม 2556 ▶							◀ กันยายน 2556 ▶							◀ ตุลาคม 2556 ▶						
จ	อ	พ	พ	ศ	ส	อ	จ	อ	พ	พ	ศ	ส	อ	จ	อ	พ	พ	ศ	ส	อ
29	30	31	1	2	3	4	26	27	28	29	30	31	1	30	1	2	3	4	5	6
5	6	7	8	9	10	11	2	3	4	5	6	7	8	7	8	9	10	11	12	13
12	13	14	15	16	17	18	9	10	11	12	13	14	15	14	15	16	17	18	19	20
19	20	21	22	23	24	25	16	17	18	19	20	21	22	21	22	23	24	25	26	27
26	27	28	29	30	31	1	23	24	25	26	27	28	29	28	29	30	31	1	2	3
2	3	4	5	6	7	8	30	1	2	3	4	5	6	4	5	6	7	8	9	10

- เป็นวันพระ เด็กและเยาวชนร่วมทำน้ำปานะ สวดมนต์เย็น
- ร่วมทำบุญใส่บาตร และทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน
- รักษาศีล ปฏิบัติธรรม

กำหนดการ

วัน/เวลา	เนื้อหา	ผู้รับผิดชอบ
สิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. 2556 เวลา 07:00 – 10:00 น.	ในช่วงเช้าวันเสาร์ มีการร่วมกันทำบุญใส่บาตร และร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ในเขตวัด (วันที่ 3,10,17,24, และ 31 ของเดือนสิงหาคม) (วันที่ 7,14,21 และ 28 ของเดือนกันยายน) (วันที่ 5 ของเดือนตุลาคม)	ทีมงาน และ กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน
สิงหาคม พ.ศ. 2556 วันที่ 14,21 และ 29 เวลา 18:00 – 19:00 น.	ถวายน้ำปานะแด่พระสงฆ์และฟ้ออกแม่ออก พร้อมร่วมสวดมนต์เย็น ปฏิบัติธรรมด้วย	ทีมงาน และ กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน
กันยายน พ.ศ. 2556 วันที่ 4,12,19 และ 27 เวลา 18:00 – 19:00 น.	ถวายน้ำปานะแด่พระสงฆ์และฟ้ออกแม่ออก พร้อมร่วมสวดมนต์เย็น ปฏิบัติธรรมด้วย	ทีมงาน และ กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน
เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 วันเสาร์ ที่ 12 และ 19 06:00 – 05:59 น.	ร่วมกันปฏิบัติธรรมรักษาศีลร่วมกับฟ้อออก แม่ออก (ทำเหมือนกับฟ้อออก แม่ออก ทุกอย่าง) มีการทำอาหารมาถวายใส่บาตรด้วย	ทีมงาน และ กลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

2) กิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมนี้ ทางกลุ่มเน้นในวันหยุด หรือวันเสาร์ อาทิตย์ โดยเริ่มตั้งแต่ วันที่ 17 สิงหาคม 2556 ลักษณะของกิจกรรม คือ ในช่วงเช้า เยาวชนจะร่วมกันทำอาหาร เพื่อถวายพระสงฆ์ (เชื่อมโยงเข้ากับกิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด) ช่วงสายจะเป็นกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ล้างห้องน้ำวัด เก็บขยะ กวาดศาลาวัด และปรับปรุงภูมิทัศน์ต่างๆ ภายในวัด เช่น ตัดหญ้า เป็นต้น

3) กีฬาสัมพันธ์

กิจกรรมหลัก ของกลุ่มนี้ คือ การรวมซ้อมกีฬาในช่วงเย็น โดยทางกลุ่ม จะมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์กีฬาส่วนกลาง ไว้สำหรับให้เด็กและเยาวชน ยืม คิ่นได้ โดยจะต้องมีการบันทึกรายละเอียด ในการยืม คิ่น ด้วย เพื่อจะได้ตรวจสอบว่า ตอนนีวัสดุอุปกรณ์กีฬายู่กับใครบ้าง และมีการคืนแล้ว หรือไม่

บรรยากาศการพูดคุย เพื่อวางแผนการทำงาน ในแต่ละกิจกรรม

ปัญหา อุปสรรค : เนื่องจากเป็นงานวิจัยใหม่ในพื้นที่ จึงต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้

บทเรียนในการทำกิจกรรม : การทำงานต้องมีการวางแผน แต่หากไม่เป็นไปตามแผนก็ต้องพยายามช่วยกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และข้อจำกัดต่างๆ

กิจกรรมที่ 3 ทีมที่เลี้ยงติดตาม ความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ ฯ

วัน เวลาในการจัดกิจกรรม วันอังคารที่ 22 สิงหาคม 2556 เวลา 17.00 น.

สถานที่ ศาลาวัดศาลาธรรม

กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักวิจัยและพี่เลี้ยง

วัตถุประสงค์

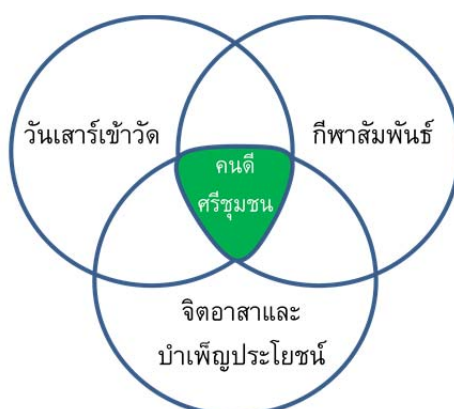
1. เพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินโครงการ ฯ ระยะที่ 2
2. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน ในแต่ละกิจกรรม ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ผู้รับผิดชอบ ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

สรุปผลการจัดกิจกรรม

- เริ่มต้นจากการรายงาน รูปแบบ แผนงานดำเนินการของแต่ละกลุ่มกิจกรรม (โดยสรุป)
- ทบทวน ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดย

ยกตัวอย่าง วงกลม 3 วง (วงกีฬา วงบำเพ็ญประโยชน์ และวันเสาร์เข้าวัด)

- จะทำอย่างไรเพื่อให้ชุมชนมองเห็นและยอมรับ รวมทั้งเกิดความต่อเนื่อง และเป็นนิสัย เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และภาวะภายใน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพภายใน (จะต้องมีการบวนการอย่างไร ก่อ ระหว่างและหลัง เป็นอย่างไร)
- มีการประชุมสรุปงานทุกเดือน รู้สึกอย่างไร รู้เรื่องอะไร จะนำไปปรับใช้ได้อย่างไร ต้องมีการประชุม แล้วบันทึก สำเร็จ ไม่สำเร็จ เพราะอะไร สรุปบทเรียน มีการติดตามประเมินผล (ปฏิบัติ และเรียนรู้)
- ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์เดียวกัน

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด และบำเพ็ญประโยชน์

วัน เวลาในการจัดกิจกรรม ทุกวันเสาร์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม 2556

เวลา 07.00-14.00 น.

สถานที่ ที่ทำการกลุ่ม และวัดศาลาบรรณ

กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักวิจัย แกนนำและสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน
2. เพื่อลงมือปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม

ผู้รับผิดชอบ ทีมนักวิจัยและแกนนำเยาวชน

สรุปผลการจัดกิจกรรม

กิจกรรมหลักๆ คือ การร่วมกันพัฒนาวัด การเรียนรู้ศาสนพิธี และการถือศีลปฏิบัติธรรม โดยมีครูไพบ้าน และผู้ใหญ่ใจดี เป็นครูพาทำกิจกรรมเป็นหลักถือว่าเป็นการเรียนรู้จากกาลลงมือทำ ซึ่งครูไพบ้านมีความเต็มใจในการพาทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ เรียกได้ว่าเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมทบทวนการทำงานครั้งทาง

วัน เวลาในการจัดกิจกรรม วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2556

สถานที่ วัดศาลาบรรณ บ้านหนองหอย

กลุ่มเป้าหมาย ทีมนักวิจัย แกนนำและพี่เลี้ยงทีมวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปแผนงานกิจกรรมผลการดำเนินงาน สิ่งที่ได้เรียนรู้และอุปสรรค
2. เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานตามแผนงานในช่วงต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. กล่าวทักทาย แนะนำสมาชิก
2. ทบทวนแผนงานที่ได้มีการวางไว้ร่วมกัน การดำเนินงานตามแผนงานที่ผ่านมา

ผลการดำเนินงาน

ปัญญา : ...บางคนไม่มา เป็นเพราะอะไร มาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่เราทำ ที่ปรึกษาฝ่ายกีฬา จะเป็น อบต.บ็อก กับอบต.สร้อย (ปัจจุบัน จะเป็นฟอวาสนา) วันเสาร์เข้าวัด เป็น ฟอณิรันดร์ เป็นการทวน จิตอาสา บำเพ็ญ เป็น ฟอ อบต.สำเนียงบางคนเข้าใจบ้างไม่เข้าใจ บ้าง บางที่ไม่เคยมีกิจกรรมแบบนี้มาก่อน เราไม่รู้เป้าหมาย แต่แค่เราทำแล้วมีความสุข มีเพื่อนมีฝูง จะพัฒนาอย่างไรให้เป็นระบบระเบียบ เข้า-เย็น ทำอย่างไรพัฒนาทักษะในด้านกีฬา หาโค้ชมาฝึก จะทำอย่างไรก็มาคุย เราจะวางแผนต่อไปให้เสร็จสิ้น เรื่องวันเสาร์เข้าวัด...

...อย่างน้อยก็ทำให้คนมาร่วมกิจกรรมร่วมกัน ทำสิ่งดีๆ ร่วมกัน ก็คิดว่าสำเร็จไประดับหนึ่ง แล้ว เราไปเรียกคนเด็กมาร่วมกิจกรรม อย่างเช่น เล่นกีฬา แล้วก็ต้องทำการบ้าน ทำอย่างไรให้บรรลุถึงเป้าหมาย คนอื่นมองเราในทางที่ดีขึ้น...

พี่เลี้ยง : ทบทวนงานครั้งทางเป็นการมอยย้อนหลัง ที่ผ่านมาระหว่างเราได้มีการวางแผนในภาพรวมของทีมวิจัย มีการแตกแขนงของกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรม เข้าใจว่าแต่ละกิจกรรมก็วางแผนของแต่ละฝ่ายไปเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ แผนภาพรวม เราได้ขับเคลื่อนงานภายใต้กิจกรรม 3 ตัว แผนนั้นคืออะไร ให้แต่ละฝ่ายสร้างแผนงานตัวเองขึ้นมาแล้วมีคณะกรรมการแต่ละฝ่าย มีวิธีการดำเนินงานของแต่ละฝ่าย ให้แต่ละฝ่ายมาสรุปว่าเราได้ทำการขับเคลื่อนงานเป็นอย่างไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร ทั้งด้านเด่น ด้านที่เป็นอุปสรรค

สรุปแผน ทีมวิจัยเยาวชนกระจายไปตามกิจกรรม 3 กลุ่ม ให้ทีมวิจัยเข้าไปประจำในแต่ละฝ่าย 1.ไปหากกลุ่มเป้าหมายดึงเข้ามาร่วม 2. แต่ละฝ่ายไปหาคณะกรรมการ และวางแผน 3.คณะทำงานของแต่ละฝ่าย จะมีการสรุปการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แต่ละฝ่ายให้มีการตั้งผู้ใจดีเข้ามาหนุนในแต่ละฝ่าย

งานข้างหน้า...

1. จะมีกิจกรรมใหญ่ 2 กิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ
 - 1.1 เวทีชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือทุกภาคส่วน (จัดไปแล้ว แต่ไม่ได้อธิบายแผนงานการปฏิบัติการ)
 - 1.2 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน หลังจากทีปฏิบัติการไปแล้ว ต้องการคำตอบจากชุมชนว่า ท่านรู้สึกอย่างไร ชื่นชม และดูว่าเรามีคุณค่าต่อชุมชนแล้วหรือยัง
2. เวทีอบรมเยาวชน ให้ผู้รู้มาเป็นวิทยากร ให้องค์ความรู้กับเยาวชน
3. เวทีอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่วัดศาลาบรรณ 3 วัน 2 คืน

พี่เลี้ยง : อยากให้แต่ละฝ่ายรายงานความคืบหน้าได้หรือไม่ครับ (น้องๆ กำลังปรึกษาหารือกัน แต่ละฝ่ายได้มีการจัดการของฝ่ายตัวเอง) แต่ละฝ่ายได้มีตั้งคณะกรรมการของตัวเองอย่างไร

ปัญญา รุ่ง อยู่บำเพ็ญ

ป้อม กีฬา

แกะ วันเสาร์เข้าวัด

นิภาพร ทุกฝ่าย

รุ่ง (บำเพ็ญฯ) : ผมพาทำ จำเป็นผู้ช่วย สรุปคือ มีน้องๆ เป็นตัวช่วย มีที่ปรึกษาของฝ่าย คือ อบต.สำเนียง มีการประชุมแล้วแผนงาน เวลาประมาณ บ่าย 2 วันเสาร์จะเข้ามาบำเพ็ญประโยชน์ในวัด แยกออกว่าใครทำหน้าที่อะไรบ้าง เช่นน้องๆ เป็นคนเก็บขยะ พี่เป็นคนล้างห้องน้ำ กวาดกุศลาวัด ตัดหญ้า มีแผนงานที่โรงเรียน ทาสีรั้วและไปตัดหญ้าที่โรงเรียน เก็บขยะในชุมชน สมาชิกมีประมาณ 20-30 คน ตอนเช้าก็มาเข้าวัดด้วย ตอนบ่ายก็มาบำเพ็ญด้วย มีการช่วยกันทำงานอย่างสามัคคี น้องๆ จากการทำงานร่วมกันทำให้ทุกคนที่รู้จักกันรู้จักกันมากขึ้น มีการหัวเราะ มีความสุข น้องรุ่งฟังพอใจที่มากันเยอะคุยกับน้อง น้องบอกว่ามีความสุข รู้จักกัน แต่อุปสรรคคือน้องๆ เกียวกกัน เช่น อุปกรณ์ไม่พอ

หลวงพ่ : มีความเห็นว่าน้องๆ ทำได้ดี ยินดี นำชื่นชม ข้อเสนอแนะยังไม่มี ดีมาก ล้างห้องน้ำ ตัดหญ้า ทำความสะอาด

แกะ (วันเสาร์เข้าวัด) : ทุกวันพระจะมีการทำน้ำปานะมาถวายพระและพ่อกแม่ออกนักเรียนก็เรียนตามปกติ จะมาถวายตอนเย็น เด็กและเยาวชนจะมาปฏิบัติธรรมกับพ่อกแม่ออกแกะเป็นประธานกลุ่ม น้องเสื่อส้มเป็นผู้ช่วย กลุ่มนี้ 20 คน วันเสาร์จะมีการใส่บาตรตอนเช้า

หลังจากใส่บาตรก็เข้าไปพร้อมกับฝ่ายบำเพ็ญ จะมีการล้างห้องน้ำ เก็บขยะ ล้างถ้วยล้างชาม วันพระตอนเย็น ถวายน้ำปานะ กลุ่มเด็กเล็กเข้าวัดถือศีล 5 จำนวน 1 คีน

เห็นการพัฒนาของน้องๆ ได้แก่ การตื่นแต่เช้าของเด็ก เกิดความสามัคคี คนไหนที่เคยเข้าวัดก็เข้า คนที่ไม่เคยก็ได้เข้า ได้อยู่กันเป็นกลุ่มและสนุกสนานกัน ตอนเช้าแกนนำจะตื่นแต่เช้ามาซื้อกับข้าวมาทำด้วยการมาช่วยกัน ตื่นตี 5 การตื่นแต่เช้ามาทำอาหารรู้สึกช่วยเหลือกันดีแต่ก็มีเกียกกันบ้าง การรักษาศีลทุกวันพระยังไม่แน่น ถ้าวันเสาร์ตรงกับวันพระ เราปฏิบัติธรรมถือศีลกับพ่อออกแม่ออกด้วย แต่ที่ผ่านมายังไม่มีตรง จะมีตรงเมื่อวันที่ 12

แผนงานอย่างอื่น ได้แก่ ทุกวันพระที่มามีการรักษาศีล 5 มันจะต่างไปจากทุกวันที่เราจะข่มตัวเอง จะต่างจากอีก 6 วันที่เหลือ การสวดมนต์ตอนเย็น ทุกวันก็ปกติ แต่วันนี้เราจะหาโอกาสใส่บาตรตอนเช้า ตอนเย็นก็ถวายน้ำปานะ ผลของการปฏิบัติ ใน 1 อาทิตย์ เรารู้สึกประทับใจและรู้สึกดี ๆ

นัท : จะรู้สึกแตกต่าง เกิดความรู้สึกสบายใจขึ้น ไม่คิดมาก สงบ

พระอาจารย์ : ดี ช่วงนี้ไม่ได้มีการอบรมศีลธรรมกัน พระมีการแสดงธรรมให้ฟัง โรงเรียนคุณครูแอ้ว เป็นที่ปรึกษา เวลาทำกิจกรรมเราจะประสานงานที่ปรึกษาและเด็ก ๆ ด้วย ทำให้อาจารย์ได้บอกน้องๆ น้องๆ ในโรงเรียนก็เลยมาทำด้วย ทำให้ตอนนี้มี 2 ระดับคือกลุ่มเยาวชน และกลุ่มเด็กประถม

น้องป้อม (กีฬา) : ฝ่ายกีฬา ประธานคือเอ็ม รองประธานคือโด่ง เช้าวิ่ง เย็นซ้อม กฏกติกาวัตถุประสงค์ให้คนที่สนใจด้านกีฬามาเล่น มีกฏกติกา ได้แก่ ถ้าใครยืมต้องเซ็นชื่อยืม – คีน มีกีฬา 4 ประเภท ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ฟุตซอล ประมาณ 50 กว่าคน นโยบายพัฒนาศักยภาพภายในผ่านการเล่นกีฬา กฏมีแต่ไม่ค่อยเข้ม นำอุปกรณ์ออกไปเล่น แต่ไม่มีการเติมพันท่อนเช้าจะตื่นประมาณตี 4.30 น. ออกกำลังกายรอบหมู่บ้าน 10 กว่าคน ถึงประมาณ 6 โมงเช้าก็เลิกวิ่ง จะไปเบิกอุปกรณ์กีฬาที่บ้านพี่นิ น้องมีการคุยกันว่าจะเอาอุปกรณ์เก็บไว้ที่ไหน ก็มีการตกลงกันว่าเบิกที่พี่นิ สะดวกกว่า ซ้อมจนถึง 7 โมง ตอนเย็นประมาณ บ่าย 3 -4 โมงก็มารวมกันที่โรงเรียน ทำมาตั้งแต่สิงหาคม มีสมาชิก 50 คน แต่ละวันมีการใช้อุปกรณ์ประมาณ 2 ทีม อุปกรณ์เครื่องมือพอเพียง ทุกเช้าวันอาทิตย์ผู้หญิงซ้อมกีฬาตะกร้อ วอลเลย์บอล ผู้หญิงมีภาระหน้าที่ช่วยพ่อแม่ทำให้มีเวลาเข้าร่วมกลุ่มกีฬาน้อย ปัญหาอุปสรรค อุปกรณ์เบิกออกมาแล้วไม่ค่อยคืน มีผ่านมามีการจัดการแก้ไขปัญหาคือทำสมุดเบิก เมื่อไม่คืนมีการติดตามจนอุปกรณ์ครบ ปัญหาเรื่องวินัยเอาไปแล้วคืนด้วย ทำอย่างไรให้ปลอดยาเสพติด ให้ปลอดการพนัน

พี่เลี้ยง : เรามีการสร้างค่านิยมอย่างไรบ้าง เช่น การไหว้เมื่อจบกีฬา

นิภาพร : ก่อนเล่นมีการเคารพโค้ชผู้ฝึกสอน เสนอให้นักกีฬาทำความเคารพกันก่อนกลับ เช่น หนังสือโรง มีการเข้าไปกราบผู้แข่งขันอาวุโสที่แพ้การแข่งขันทีระนาด เราจะสร้างวัฒนธรรม การกีฬาที่สร้างสรรค์อย่างไร

สิ่งที่ได้เรียนรู้

น้องเอ : ได้ความรู้เพิ่มเติม ได้ฝึกสมาธิ

น้องรุ่ง : ได้รู้จักทุกคน หัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

จ้าย : ได้ความรู้เพิ่มขึ้น ได้ข้อคิดเพิ่มขึ้น

นิภาพร : ได้เห็นความอดทนของน้องๆ ที่ช่วยกันทำความสะอาดห้องน้ำมันสปรกมากแต่ก็ไม่มีหนี อดทนฟังธรรมโดยปกติจะอยู่หน้าจอโทรศัพท์ ประทับใจความใส่ใจของน้องๆ เรื่องการดูภาพยนตร์ค่อนข้างเศร้าสลดใจมากขอให้เราทำดีไว้เถอะทำดีหนึ่งอย่างก็ถือว่าดีแล้ว ขอบคุนพี่ๆ ที่มาเยี่ยม

นัท : รู้สึกดีที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนเหนื่อยแต่สนุกกับกิจกรรมที่ทำ ได้รู้เกี่ยวกับการทำรายงานกิจกรรม

อบ : ดีใจที่ได้มา สิ่งที่ได้เรียนรู้คือความอดทน

ป้อม : รู้สึกดีใจ และได้ฝึกทักษะการอยู่ร่วมกัน ได้สมาธิจากการนั่งสมาธิ จะพยายามขี้รถให้ช้าลง

เกาะ : ได้รับรู้แนวคิดของทั้ง 3 กลุ่ม ได้เห็นภาพรวมของการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี

เจน : รู้สึกดีใจ และได้ฝึกทักษะการอยู่ร่วมกัน และได้ฝึกสมาธิ ได้ดูวีดีทัศน์แล้วรู้สึกกลัวตาย และคิดว่าความตายเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว

ต่าย : รู้สึกอินกับภาพยนตร์ คิดว่าถ้าเราขับรถเร็วและเกิดอุบัติเหตุแบบนี้เราจะเป็นอย่างไร

มุก : รู้สึกดีสบาย มีข้อคิดที่ว่า ความตายเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เราจะต้องระวัง ไม่ประมาท ห้ามขี้รถเร็ว

ปัญญา : ส่วนตัวไม่ได้หวังอะไร น้องๆ ที่มาตัดหญ้าก็เป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง จอยมาล้างทุกอาทิตย์ เห็นความตั้งใจบอกไปก็มาทำ บอกง่าย สิ่งที่เราคาดหวัง ก็อยากให้คนในชุมชนเห็นคุณค่า อยากให้เด็กๆ เห็นว่าตัวเองมีคุณค่า ให้แสดงพลัง

น้องมุก : รู้สึกดี สบาย เข้าใจได้เห็น

กิจกรรมที่ 6 ค้นหาตัวตน คนดีศรีชุมชน (14-15-16 ก.พ. 57)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
3. เพื่อสร้างผู้นำชุมชนที่สามารถนำกิจกรรมกระบวนการในอนาคต

กลุ่มเป้าหมาย : พ่อออกแม่ออก เด็ก เยาวชน

สถานที่ วัดศาลาวรรณ บ้านหนองหอย

กำหนดการ

เวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
วันศุกร์ 14 กุมภาพันธ์ 2557		
17.00 -18.00 น.	ชี้แจง / ทำวัตรเย็น	ปัญญาและนิภาพร / หลวงพี่ดี
18.00 – 19.00 น.	ไหว้พระรับศีล / ชี้แจง	ปัญญาและนิภาพร / หลวงพี่ดี
19.00 – 20.00 น.	เวียนเทียน	พ่อใหญ่จรัส
20.00 – 21.00 น.	สรุปประเมินสถานการณ์ประจำวัน	นักวิจัย
วันเสาร์ 15 กุมภาพันธ์ 2557		
04.30 – 05.00 น.	ทำวัตรเช้า + เทศน์	หลวงพี่ดี
05.00 – 06.00 น.	เดินจงกรมรับอรุณ	ทิดแจ็ก
06.00 – 07.00	ทำภารกิจส่วนตัว	
07.00 – 08.30 น.	ถวายภัตตาหารและรับประทานอาหาร	นิภาพร
08.30 – 09.00 น.	สันตนาการ	ปัญญา
09.00 – 11.00 น.	กิจกรรมกระบวนการ	ทิดแจ็ก
11.00 น. – 12.30 น.	เพล	นิภาพร
12.30 – 13.00 น.	สันตนาการ	ปัญญา
13.00 – 15.00 น.	อบรมเชิงปรียัติ	ทิดแจ็ก
15.00 – 16.00 น.	ปฏิบัติธรรม	ทิดแจ็ก
16.00 – 17.00 น.	ทำธุระส่วนตัว	
17.00 – 17.30 น.	น้ำปานะ	นิภาพร
17.30 – 18.30 น.	ทำวัตรเย็น	หลวงพี่ดี
18.30 – 21.00 น.	กิจกรรมพ่อแม่ลูก	

วันอาทิตย์ 16 กุมภาพันธ์ 2557		
04.30 – 05.00 น.	ทำวัตรเช้า + เทศน์	หลวงพี่ดี
05.00 – 06.00 น.	เดินจงกรมรับอรุณ	ทิดแจ็ก
06.00 – 07.00 น.	ทำภารกิจส่วนตัว	
07.00 – 08.30 น.	ถวายภัตตาหารและรับประทานอาหาร	นิภาพร
08.30 – 09.00 น.	สันทนาการ	ปัญญา
09.00 – 11.00 น.	กิจกรรมกระบวนกร	ทิดแจ็ก
11.00 น. – 12.30 น.	เพล	นิภาพร
12.30 – 13.00 น.	สันทนาการ	ปัญญา
13.00 – 15.00 น.	สรุปและประเมินผล	ทิดแจ็ก

ผลการดำเนินงาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมค่อนข้างมีความพึงพอใจ เพราะถือเป็นกิจกรรมแรกที่เกี่ยวข้องกับธรรมะที่เยาวชนได้จัดขึ้น กิจกรรมโดยส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกสมาธิ การเรียนรู้ตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สิ่งดีๆ ที่เห็น คือ เด็กและเยาวชนได้มีพื้นที่ในการแสดงออกมากขึ้น ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่เห็นศักยภาพของเด็กมากขึ้น รวมทั้งเด็ก และเยาวชนเองก็ได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้เพื่อน และเรียนรู้ผู้ใหญ่มากขึ้น

“...ดีใจมากที่มีลูกหลานมาในครั้งนี้ และลูกหลานจะได้ทำความดีสืบไป ...” แม่สุวรรณ

“...รู้สึกดีและดีใจที่มีลูกหลานมาร่วมและปฏิบัติธรรมด้วยกัน ...” พ่อประวัติ

“... รู้สึกดีใจที่ได้ร่วมทำกิจกรรมกับลูกหลาน รู้สึกภูมิใจมาก ๆ ...” แม่วไล

“... รู้สึกดีใจ ที่มีลูกหลานมาร่วมกิจกรรมเป็นครั้งแรก ได้ตั้งหลานเข้ามาปฏิบัติธรรมด้วย เป็นอนาคตให้กับเราในวันข้างหน้าด้วย...” แม่สิน

“... รู้สึกดี และรู้สึกประทับใจหลาย ๆ อย่าง เช่น ช่วงเล่นเกม รู้สึกสนุกสนานมาก และอยากให้เพื่อนๆ หรือยายๆ น้องๆ มาร่วมกิจกรรมให้มากกว่านี้...” น้องอบ

ปัญหา/อุปสรรค

กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ และเด็ก เยาวชนบ้าง เนื่องจากช่วงเวลา ของการจัดงาน ตรงกับวันที่ 14 ก.พ. (วันวาเลนไทน์) 15 ก.พ. (ตลาดนัดใหญ่อำเภอหนองบัวแดง) 16 ก.พ. (วันห้วยออก) ทำให้กลุ่มเป้าหมายลดน้อยลง จึงได้คำตอบในการอบรมไม่มากนัก

กิจกรรมที่ 7 : สรุปผลการวิจัย (แลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะและการพัฒนาต่อยอดสู่ชุมชน)

หลังจากการดำเนินโครงการวิจัยฯ ได้สิ้นสุดในส่วนของการปฏิบัติการแล้ว ในกิจกรรมนี้เป็นการแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี รวมถึงการพัฒนาต่อยอดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไปภายในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนถึงข้อเสนอแนะในกระบวนการวิจัย โดยใช้กิจกรรม 3 ฝ่าย ได้แก่ การบำเพ็ญประโยชน์ วันเสาร์เข้าวัด และกีฬาสัมพันธ์ (ดี / ไม่ดี / ข้อเสนอแนะ)
2. เพื่อแลกเปลี่ยนถึงผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมในโครงการวิจัยว่า พอใจหรือไม่ต่อพัฒนาการของเด็ก หรือการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อหารูปแบบหรือในการในการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนในชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน

สถานที่และระยะเวลา

ร้านกาแฟ ศรัทธา คาเฟ่ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2557

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี และผู้ปกครอง

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ประสานงานเรื่องสถานที่และระยะเวลา
2. บอกเล่าถึงที่มาที่ไป /วัตถุประสงค์
3. เริ่มแลกเปลี่ยน ตามประเด็น
4. สรุปผลการพูดคุย พร้อมข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนในชุมชน

ผลการดำเนินกิจกรรม

จากการแลกเปลี่ยน ในวงเสวนา ทุกคนค่อนข้างพึงพอใจในกิจกรรมทั้ง 3 ฝ่าย เนื่องจากว่าทุกกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดี และพยายามดึงเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และกล้าแสดงออกในการทำความคิด

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ต้องอาศัยระยะเวลาในการสัมผัสและสังเกต พอสมควร

“เห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กหลายๆ คน เช่น มิค อุ่น สัมโอ เจนนี่ มีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าเดิม ถ้าได้นัดหมายแล้วเมื่อถึงเวลาทำงาน ไม่ต้องให้บอกมากเกินไป เขาจะเตรียมพร้อมของเขาไว้เรียบร้อยแล้ว วันนี้ต้องไปวัด ทำอะไรบ้าง ต้องอาศัยเวลา เด็กๆ เขาจะค่อยๆ เรียนรู้ และเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ส่วนตัวถือว่าดี ค่อนข้างพอใจ ที่เห็นชัดก็จะเป็นรุ่นใหญ่ คือ รุ่งกับเกาะ ที่ชาวบ้านรู้จัก และอาสาช่วยงานต่างๆ เสมอ โดยเฉพาะงานที่จัดขึ้นในวัด จะช่วยเหลืองานตลอด เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ” ครูแอ้ว สุวัฒนา กัดโกนา ที่ปรึกษาโครงการวิจัย และที่ปรึกษากลุ่มเยาวชนต้นกล้า

รูปแบบกิจกรรมในชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนที่สามารถนำมาใช้ได้เป็นอันดับแรก คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยในวงพูดคุยให้ความคิดเห็นร่วมกันว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถเริ่มได้เลย และเห็นผลเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากการบำเพ็ญประโยชน์ในงานศพก่อน โดยทางผู้นำชุมชน (บ้าน) จะประสานงานกับทางคณะครู (โรงเรียน) เรื่องขอให้นักเรียนมาช่วยบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ในงาน ซึ่งทั้งหมดเห็นชอบในหลักการร่วมกัน นอกจากนี้ อีกกิจกรรมที่จะขยายออกสู่ชุมชนเพื่อให้เป็นประเพณีของชุมชนบ้านหนองหอยทั้ง 2 หมู่บ้าน คือ การมอบเกียรติบัตรแก่เด็กและเยาวชนที่บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน โดยจะเริ่มต้นในช่วงวันสงกรานต์ปี 2558 ที่กำลังจะถึงนี้ เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่เด็กและเยาวชนในการร่วมกันทำสิ่งดีๆ เพื่อชุมชน และจะพยายามทำให้ต่อเนื่องทุกปี ให้กลายเป็นประเพณีของชุมชน ไม่ยึดติดว่าต้องเป็นของคนนั้นคนนี้ ซึ่ง 2 กิจกรรมนี้ คือ การเริ่มต้นขยายแนวคิดจากโครงการวิจัยสู่ชุมชน ๙ และเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทำความดีอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องภายในชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

-

บทเรียนในการทำกิจกรรม

1.ในการทำกิจกรรมเด็กและเยาวชน การขับเคลื่อนงานให้ต่อเนื่องนั้นจำเป็นที่จะต้องสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อมาทดแทนรุ่นพี่ที่แยกย้ายกันไปตามภาระหน้าที่

2. การทำงานพัฒนาจะต้องเชื่อมโยง 3 ส่วน ภายในชุมชนให้ได้ (“ บ ว ร ”) คือ ต้องเชื่อมโยง

1) บ้าน ในที่นี้ หมายถึง คนในชุมชน โดยเฉพาะ ผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทในชุมชน เช่น สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ครูใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถวางทิศทางการพัฒนาชุมชนได้ คือ ต้องให้คนในชุมชนเข้าใจถึงกิจกรรมที่ทำอยู่ว่าเป็นอย่างไร และอยากให้คนในชุมชนช่วยตรงจุดไหน

2) วัด หรือ พระสงฆ์ ที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นสื่อเชื่อมโยงการพัฒนา โดยอาศัยความศรัทธา และความเชื่อเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะการพัฒนา “จิตใจ” ที่สำคัญที่สุด การทำกิจกรรมโดยเน้นวัตถุแต่ลืมพัฒนาภายใน แม้งานจะสำเร็จ แต่จิตใจขุนมัวก็ไม่ถึงว่านั้นสำเร็จไปได้ (ต้องมีธรรมช่วยเตือนสติ)

3) โรงเรียน คือ สิ่งที่จะเชื่อมโยงเด็กและชุมชนเข้าด้วยกัน เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นนักเรียน การเข้าถึงโรงเรียน คณะครู อาจารย์ ได้ ก็หมายถึง การเข้าถึงเด็กและเยาวชนได้แล้วส่วนหนึ่ง

ทั้งนี้ หาก 3 ส่วน มีความเข้าใจในการทำงานร่วมกันแล้วการพัฒนากิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน ก็จะสามารถดำเนินไปได้ ตามบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเองอย่างธรรมชาติ

ที่สำคัญ “กำลังใจ” จากผู้ใหญ่ใจดี ในชุมชน ที่เห็นความสำคัญและให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความเต็มใจมาโดยตลอด ถือเป็นสิ่งที่ทำให้คนทำงานสามารถทำงานต่อไปได้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการวิจัย “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ ” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเยาวชนบ้านหนองหอย
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนองหอยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมมาเอื้อประโยชน์

โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นของเยาวชน โดยยึดหลักความเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ ไม่สามารถกำหนดให้คงที่แบบเฉพาะเจาะจงได้ แต่ทั้งนี้ ในการดำเนินงานยังคงอยู่บนวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 บริบทชุมชนท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเยาวชนบ้านหนองหอย

สรุปการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหนองหอย (หมู่ 4 และหมู่ 10)

ก่อตั้งหมู่บ้าน	คนเริ่มย้ายมาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น	ถนน-ไฟฟ้าเข้ามา	แยกหมู่บ้าน	หมู่บ้านท่องเที่ยว
2459	2499	2522	2540	2555
- สมัยกำนันเจียม		- สมัยผู้ใหญ่ 2 สมัย	- เป็น ม.4 และม.10	

ปี พ.ศ. 2459 เริ่มก่อตั้ง หมู่บ้านหนองหอย หรือประมาณ 97 ปีที่ผ่านมา โดยเริ่มแรกมีอยู่ไม่มาก

ปี พ.ศ. 2499 มีการอพยพเคลื่อนย้ายมาจากที่ต่างๆ ส่วนใหญ่มาจาก ทางอำเภอเกษตรสมบูรณ์ และทางอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นพี่น้อง เครือญาติกัน รู้จักกันและย้ายถิ่นฐานตามกันมา

ปี พ.ศ. 2522 จึงเริ่มมีการพัฒนา ถนนและไฟฟ้าเข้ามา แต่เครื่องจักรกลการเกษตรยังไม่มีให้เห็นมากนัก และสื่อทีวีเริ่มเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของชาวบ้าน

“... ทีวีสมัยก่อน ขนาด 14 นิ้ว เครื่องละประมาณ 6,000 บาท ต้องขายควายผ่อนซื้อทีวีถึง 3 ตัวกว่าจะได้ทีวีขาวดำมาดูสักเครื่องหนึ่ง แถวนี้อยังไม่มีหรอก ชาวบ้านก็พากันมาดูที่นี้...” พ่อสามาตร พรหมเมตตา กล่าว

ปี พ.ศ. 2540 เมื่อประชากรในบ้านหนองหอยมากขึ้น จึงแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองหอย หมู่ 4 และบ้านหนองหอยเหนือ หมู่ 10 และในช่วงนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีการสื่อสาร จึงเริ่มมีมากขึ้น

ปี พ.ศ. 2552 ภายในชุมชนเริ่มมีการใช้โทรศัพท์มือถือมากขึ้น เด็กและเยาวชนหลายคนเริ่มมีโทรศัพท์มือถือใช้ (ใช้เล่นเกมส์ โทรคุยกับเพื่อน) จึงเกิดค่านิยมในการใช้มือถือมากขึ้น

“... ช่วงนั้นเยาวชนเริ่มมีใช้โทรศัพท์ คนนั้นก็มีคนนั้นก็ มีเลยเกิดค่านิยมในการมีโทรศัพท์คนนั้นมี คนนั้นมี ก็เลยอยากมีกันบ้าง ของเงินผู้ปกครองไปซื้อ ถ้าไม่ให้ซื้อก็ร้องไห้โวยวาย พ่อแม่ก็ต้องยอมซื้อให้ ทั้งๆ ที่ซื้อมาแล้วก็เอามาเล่นเกมส์ โทรคุยกันกับเพื่อนทั้งวัน งานการก็ไม่ค่อยทำ แบ่งเวลาไม่เป็น...” พ่อจรัส กล่าว

ปี พ.ศ. 2553-56 คอมพิวเตอร์ (โน้ตบุ๊ก) เริ่มแพร่หลายเข้ามาในชุมชน เนื่องจากราคาที่ลดลงเพื่อส่งเสริมการขาย และสามารถผ่อนซื้อได้ และค่านิยมตามๆ กันในกลุ่มเด็กและเยาวชน

“... แม้แต่ ชกส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์) ที่แต่ก่อนมีแต่ให้ผ่อนรถไถ เดี๋ยวนี้ยังมีคอมพิวเตอร์ให้ผ่อนเลยทันสมัยมาก แม้แต่จ่าย (นักวิจัย) ยังให้ผ่อน ชกส. ให้เลย...” ป้านิ กล่าว

“...สมัยนี้ ยังมีคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เด็กและเยาวชนก็เข้าเฟสบุ๊ค (FACEBOOK.) ทั้งวัน คุณนั่นคุณนี่ ใช้เวลาอยู่กับคอมฯ กับโทรศัพท์มือถือทั้งวัน เวลาทำงานก็แบ่งเวลาไม่ได้ ไม่ค่อยมีสมาธิ เล่นแต่โทรศัพท์ ไม่ยอมวางมือเลย...” ป้านิ กล่าว

จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีนั้น ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตอย่างชัดเจน เห็นได้จากคนในชุมชนต้องเร่งรีบในการทำมาหากิน ตามรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป จากการปลูกข้าวปลูกผักเพื่อบริโภคภายในครอบครัว เป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักต่างๆ เพื่อการค้ามากยิ่งขึ้น ในขณะที่ลูกหลานเด็กและเยาวชนต่างก็มุ่งมั่นในการเรียนเพื่อหวังว่าจบแล้วจะได้เป็นเจ้านายคน แต่เมื่อต้องออกไปเรียนภายนอกชุมชน โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาพบเจอกับคนหลากหลายรูปแบบ สิ่งหลอกล่อมากมาย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ทั้งเรื่องอายุ ร่างกาย และความคิด ความอ่านที่เปลี่ยนแปลงไป (เป็นหนุ่มเป็นสาว) จะพบว่าพฤติกรรมของลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก เช่น

1. ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าครอบครัว การจะทำอะไรต้องยัดเพื่อนเป็นหลัก หากในวัยนี้การไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนจะถือว่าเป็นสิ่งที่รับไม่ได้ ทั้งนี้ หากชวนกันทำดีก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่หากตามกระแสนิยม ความฟุ้งเฟ้อ ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคม ตามมา

จากการได้นั่งพูดคุยกับคนเฒ่าคนแก่ ถึงมุมมองต่อสถานการณ์ของเยาวชนในชุมชน ได้ความคิดเห็น ดังนี้

“... มันบอกยากดื้อะ เด็กน้อยสมัยนี้ เขาก็อยากให้เป็นคนดี บอกแล้วบอกอีกสอนแล้วสอนอีก มันก็เชื่อ นำหมูนำฝูงไป เชื่อหมู่หลายกว่าเชื่อพ่อเชื่อแม่อีก...” (มันบอกยากเด็กสมัยนี้ เราก็อยากให้เป็นคนดี บอกแล้วบอกอีกสอนแล้วสอนอีก ก็ไม่เชื่อ ตามเพื่อนตามฝูง เชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่) พ่อพรมมา เกิดผล ครูไต่บ้าน กล่าว

“... คิดว่าต้องสร้างแรงจูงใจนะ ถ้าอยากให้ลูกหลานเป็นคนดี เช่น ถ้าสอบได้ที่เท่านี้เท่านี้ หรือ ทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ จะให้รางวัล เด็กน้อยเยาวชนก็จะหมั่น หมั่นที่จะทำความดี แต่เขาบ่ได้เน้นเรื่องของการทำเพื่อแลกของ อยากได้นั้นได้นี้ได้ เป็นการให้กำลังใจ ต่อการทำความดี...” พ่อสวัสดิ์ หอมวงษ์ กล่าว

2. การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เรื่องชู้สาว การพนัน มอเตอร์ไซด์ซิ่ง แฟชั่นการแต่งตัว

“... เด็กน้อย (เยาวชน) สมัยนี้เลียนแบบคนใหญ่ (ผู้ใหญ่) ดื้อะ ทั้งเรื่องการกินเหล้า ตีไก่ บางครั้งก็ซีไปว่าแต่เด็กน้อยก็บ่ได้ดอก คนใหญ่พาแป่ (พาเป็น) พอได้กิน เหล้าเข้าปากแล้วก็หยุดยาก เดี๋ กินจนเมา เสียการเสียงาน...” พ่อจรัส บุญโพธิ์ กล่าว

“... ชิวว่าแต่เด็กน้อย บ่ได้ดอก มันเป็นนำคนใหญ่ดื้อะ คนใหญ่พาเป็น (ผู้ใหญ่พาเป็น)เด็กน้อย มันเฮ็ดดีก็ยังเป็นมันก็ต้องเห็นคนใหญ่เฮ็ดก่อน อย่างเรื่องกินเหล้า ตีไก่ เล่นการพนัน ขนาดคนใหญ่ยังเฮ็ดยังห้ามกันบ่ได้ ชิวมาบอกเด็กน้อยเขา ก็บอกยากแล้ว (ผู้ใหญ่ยังห้ามกันไม่ได้เลย จะมาบอกให้เด็กน้อยหยุด ก็บอกได้ยาก)...” ปัญญา (หัวหน้าโครงการ)

“...เรื่องของเด็กและเยาวชนจับกลุ่มตีไก่ อย่างที่บอกไป นอกจากจะเป็นแบบอย่างให้เยาวชนลอกเลียนแบบ เพราะพฤติกรรมผู้ใหญ่ที่เห็นอยู่ในชุมชนจนเคยชินแล้ว ในระดับอำเภอ (หนองบัวแดง) ก็ยังมีการเปิดบ่อนไก่ทุกวันอาทิตย์ก็ยังเป็นสิ่งตอกย้ำในสายตาเด็กและเยาวชนว่า การพนันถ้าทำให้ถูกกฎหมาย (แต่ไม่ถูกหลักศีลธรรม) ก็กลายเป็นสิ่งเราสามารถทำกันได้อย่างเปิดเผย...”

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ที่แต่ก่อนเน้นการใช้ชีวิตแบบพออยู่พอกิน เพราะประชากรยังไม่มาก รวมทั้ง ทรัพยากรยังมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ไม่แก่งแย่งกัน แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และการปฏิวัติเขียว รูปแบบการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพ จึงเปลี่ยนไปเป็นเพื่อการจำหน่าย เรื่องเงิน ทอง จึงเข้ามามีส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวัน จึงพบว่า สมัยทุกวันนี้คนในชุมชนต้องเร่งรีบในการทำมาหากิน หลายครอบครัวที่มีค่าใช้จ่ายในบ้านมากขึ้น ส่งผลให้พ่อแม่มีความจำเป็นต้องไปทำงานต่างถิ่นเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว ทำให้เด็กต้องอยู่กับปู่ย่าตายายเพียงลำพัง บางครั้งเด็กอาจรู้สึกขาดความอบอุ่นเนื่องจากไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ นานหลายเดือนถึงได้มีโอกาสเจอกัน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยคุยกันนานๆ ไม่ได้หรือเกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างคนในครอบครัว

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจของเยาวชนเอง การที่มีวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านฮอร์โมน ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากขึ้น สนใจเรื่องเพศตรงข้าม และบางครั้งอาจมีความรู้และความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และทำให้เห็นพฤติกรรมที่เห็นได้ชัด คือ เชื่อเพื่อน คิดว่าการกระทำของตัวเองถูกเสมอ และท้ายที่สุดคือ ไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง

5. การเปลี่ยนแปลงทางด้านชุมชนหรือการมีพฤติกรรมคละกันในกลุ่มผู้ใหญ่ตั้งแต่ก่อนจนถึงทุกวันนี้ คือ ผู้ใหญ่อาจมีหลายแบบ เช่น ผู้ใหญ่ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ผู้ใหญ่ที่เข้าใจเด็กเสมอมา ผู้ใหญ่ที่ให้โอกาสเด็ก ผู้ใหญ่ที่ชอบซ้ำเติมเด็ก ผู้ใหญ่ที่มองคนอื่นในแง่ลบตลอด เป็นต้น

6. การเปลี่ยนแปลงของโลก ทุนนิยม เยาวชนไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยมีมาแต่ก่อน การคลั่งไคล้เห็นวัตถุนิยมเป็นสิ่งล่อใจ การยิ่วัฒนธรรมต่างชาติเป็นแนวปฏิบัติตน เช่น การแต่งกายเลียนแบบแฟชั่นดาราเกาหลี freesex หรือการมีความเชื่อเรื่องเพศสัมพันธ์ เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยที่ยังไม่พร้อม

4.2 องค์ประกอบของ “คนดีศรีชุมชน” บ้านหนองหอยที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

ในส่วนนี้ประกอบด้วยมุมมองของ “คนดีศรีชุมชน” จากเยาวชน ผู้ปกครอง พระสงฆ์และตามหลักพุทธธรรม ดังนี้

4.2.1 คนดีในทัศนะของเยาวชน

- เป็นคนดีของพ่อแม่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- เป็นคนดี มีมารยาท ให้ความเคารพแก่ผู้ใหญ่ เชื่อฟังพ่อแม่
- รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน เล่น หรือกิจกรรมส่วนตัว เพื่อให้ควบคู่กับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า
- ไม่ติดยา รู้จักทำงาน มีความรู้ และช่วยเหลือตัวเองได้เวลาพ่อแม่ไม่อยู่
- เป็นแบบอย่างให้เด็กหรือเยาวชนดูว่า การทำดีเป็นยังไง แล้วทำยังไงถึงจะดี ผู้มีความรู้ต้องบอก
- มีเหตุผล ฟังความคิดเห็นของคนอื่น
- ช่วยงานชุมชน และเชื่อฟังพ่อแม่
- ช่วยเหลือชุมชน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักบำเพ็ญประโยชน์
- เข้าวัด ฟังธรรม ถวายวัด เข้าศีลได้ก็ไม่ต้องไปไหน ไม่มีอะไรมารบกวน
- เป็นคนดี และน่าจะช่วยกันทำให้เด็กเป็นคนดี

นอกจากนี้ ในเวทีนาร่อง (ชมกลาง) ซึ่งมีการสอบถามเยาวชนในเวที พบว่าทุกคนเป็นคนดี แต่ทุกคนมีความดีที่แตกต่างกัน เช่น ช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน ช่วยทำงานบ้าน การตื่นแต่เช้าเพื่อไปโรงเรียน การขี่จักรยานไปโรงเรียน การเข้าวัด ทำบุญใส่บาตร ทำความสะอาดวัด ไม่ด่าพ่อแม่ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การไม่ลอกการบ้านเพื่อน มีความซื่อสัตย์สุจริต รักครอบครัว หุงข้าวให้พ่อแม่ เล่นกีฬา ปลูกต้นไม้ ให้อาหารหมาแมว ล้างถ้วยล้างชาม ไม่ทิ้งขยะ ซักผ้า กวาดบ้าน เป็นต้น ซึ่งทำให้ได้เห็นแง่คิด มุมมองของเยาวชนมากขึ้น เกี่ยวกับเรื่องของความดี หรือสิ่งดีๆ ที่ทำอยู่ รวมทั้งเป็นการทำให้เยาวชนได้คิดทบทวนสิ่งดีๆ ที่ตนเองมีอยู่ เพื่อบอกกล่าวให้เพื่อนๆ รับรู้ว่าทุกคนก็สามารถทำความดีได้ในรูปแบบที่ต่างกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่เสมอไป

4.2.2 คนดีในทัศนะของผู้ปกครอง

จากการนั่งพูดคุยกับผู้ใหญ่ใจดีและการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ

ประเด็นร่วมของ คำว่า “ คนดีศรีชุมชน ” ของเยาวชนและคนในชุมชน คือ เป็นคนดีของพ่อแม่ คบเพื่อนดี วานอนนอนง่าย เชื่อฟังพ่อแม่ มีความกตัญญู ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ต่างๆ และ ช่วยเหลืองานในชุมชน (รายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก)

นอกจากนี้ คนในชุมชนยังให้ความสำคัญกับเรื่องของการเข้าวัด ทำบุญตักบาตร รักษาศีล ว่า คนดีศรีชุมชน น่าจะมีเรื่องนี้ร่วมด้วย เพราะเมื่อคนเราหากได้เริ่มหันหน้าเข้าวัดแล้วย่อมทำให้คนเริ่ม สร้างความดีขึ้นในตนเองได้ไม่มากก็น้อย ยกตัวอย่าง เช่น

“ ...อย่างน้อยเด็กน้อยชุมชนนี้ ก็รู้จักเข้าวัดทำบุญ คิดว่าดีเป็นคนดีได้อยู่ ครั้นเข้าวัดดุกๆ ค่อยๆ บอกค่อยๆ สอนเอา...” (อย่างเด็กเยาวชนกลุ่มนี้ ก็รู้จักเข้าวัดทำบุญ คิดว่าน่าจะเป็นคนดีได้อยู่ ถ้าเข้า วัดบ่อยๆ แล้วเราก็กค่อยๆ สอนเอา) แม่บุตร วรรณศรีแก้ว ผู้ใหญ่ใจดี

“...ครั้นลิให้ดี ต้องเอาเรื่องของศีล 5 มาจับ ให้เด็กน้อยค่อยๆ ฝึกฝน ลิให้ดีให้เป็น (จะทำให้เป็นคน ดีขึ้นมาได้ เชื่อว่า ศีล 5 นี้แหละที่ลิให้ดีขึ้น ...)” ฟอนิรันดร์ พันธหนองเป็ด ผู้ใหญ่ใจดี

“...ถ้าจะลดปัญหาเยาวชนได้ก็ต้อง เข้าวัด ฟังธรรม ถ้าอยู่วัด เข้าศีลได้ก็ไม่ต้องไปไหน ไม่มี อะไรมารบกวน ก็ไม่ต้องกินเหล้า ไม่ต้องไปหาเรื่องต่อยตีกับใคร เจ็บสงบดี อีกอย่างก็ไม่มีใครมาร บกวนหรือมาหาเรื่องเราด้วย...” ไต้ง(เยาวชน)

แต่ในขณะเดียวกันเยาวชนได้ให้ความคิดเห็นว่า จะต้อง มีแบบอย่างให้เยาวชนได้เรียนรู้ด้วย

“...ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างให้เด็กหรือเยาวชนดูว่า การทำดีเป็นยังไง แล้วทำยังไงถึงจะดี ผู้มี ความรู้ต้องบอก ...” บอล (เยาวชน)

4.2.3 คนดีในทัศนะของพระ

พระได้ให้ความคิดเห็นว่า ความดีมีอยู่หลายอย่าง ความดีระดับเบื้องต้น เช่น อยู่ บ้านเป็นคนดีของพ่อแม่ ไม่ทำ ให้ใครเดือดร้อน รวมไปถึงการมีเจตนาที่ดี โดยไม่ต้องไปคิดมาก ถ้า เจตนาดีก็ถือว่าดีแล้ว เช่น การเก็บขยะ ล้างห้องน้ำ พัฒนาวัด ความดีในระดับที่สูงขึ้นไป คือ การ รักษา ศีล สมาธิ ปัญญา ศีล คือ ปกติ สมาธิ คือ ความตั้งมั่น ปัญญา คือ ความรู้ รู้ในสิ่งที่ควร รู้ ความรู้เหมือนดาบสองคม ถ้ารู้ในสิ่งที่ไม่ดีก็ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น และ มงคล 38 อะเสาะ ณา จะ พาลานัง คือ การไม่คบคนพาล ปณฺหิตานัญจะ เสวะนา คือ คบบัณฑิต หรือ ปุชา จะ ปุชนะนิ ยานัง คือ บูชาผู้ที่ควรบูชา การอุปการะบิดา

นอกจากนี้การทำให้ลูกหลานรู้จัก “การทำความดี” มากขึ้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ โดยทำความดีให้เหมาะสมกับช่วงอายุของเด็ก เช่น ล้างห้องน้ำ ทำความสะอาดวัดอย่างที่ทำอยู่ก็ดีแล้ว และควรให้เหมาะสมกับลักษณะนิสัยของเด็ก เด็กบางคนไม่เหมาะที่จะเป็นนักคหายุค เพราะยังมีนิสัยพูดจริงปนเล่นอยู่ อาจไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่ เด็กอาจขาดกำลังใจที่จะทำความดี

หน้าที่ของผู้ใหญ่ต่อเด็กมีความสำคัญไม่แพ้กัน คือ ต้องใจเย็นให้ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำไปที่ละเล็กละน้อย ไม่ตัดสินกันจนเกินไป เช่น เรื่องของการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ อย่าเอามาตัดสินคนว่า คนนั้นดีหรือไม่ดี เป็นความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่น ที่สำคัญ คือ การให้โอกาส เพราะมนุษย์เราเกิดมาทุกคนมีโอกาสทำความดีทั้งนั้น เพราะว่าคนเราทุกคนเกิดมาได้ก็ถือว่ามิบุญ มีโอกาสทุกคน เพียงแต่จะทำหรือไม่ทำเท่านั้น เด็กเขาจะรู้จักการเลือกเฟ้นในการทำความดีของเขา ถ้าเขาชอบเขาก็จะเข้ามา ถ้าเขาไม่ชอบเขาก็ออกไป ไปหาไปทำในสิ่งที่เขาชอบ ดังนั้นเราควรจงใจให้เด็กได้ทำความดีตามวัย นิสัย ทำให้การทำความดีเป็นเรื่องง่าย แค่มิเจตนาดีก็ถือว่าเป็นความดีแล้ว ทำแล้วมีความสุข มิผู้ใหญ่ให้โอกาส มิตัดสินเกินไป และมีความสม่ำเสมอค่อยเป็นค่อยไป ทำไปเรื่อยๆ

4.2.4 คนดีในหลักพุทธธรรม

จากหนังสือเรื่อง อานิสงส์ 108 กัณฑ์ (ของ จ.เปรียญ) ได้พบคนดีในหลักพุทธธรรมดังนี้

1) รักษาศีล 5

อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 คือ **สีเลนะ สุคะติง ยันติ** บุคคลจะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ได้เพราะศีล โดยอธิบายว่า สุคติได้แก่สถานที่ที่มีอารมณ์เป็นที่อยู่ของคนดีๆ ทั้งนั้น คนที่รักษาศีลแล้วจัดว่าเป็นคนดี ดังนั้น คนที่รักษาศีลแล้วนั้นแหละจึงจะไปอยู่ร่วมกับคนดีในสวรรค์ได้ เมื่อคนดีกับคนดีมีโอกาสในการอยู่ร่วมกันเช่นนี้ ก็ยิ่งดีขึ้นไปอีก โดยมิมีความเดือดร้อน มิต้องมีกฎหมายบังคับ มิต้องมีตำรวจไว้สำหรับจับกุมปราบปราม ฉะนั้น จึงจัดว่า มีสุข หนึ่งความสบายใจนั้นแหละเป็นสวรรค์ ความเดือดร้อนใจเป็นนรก ดังคำพูดที่ว่า “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ” ดังนี้ ผู้มีศีลเป็นอยู่สบายใจ เท่ากับได้ขึ้นสวรรค์ทั้งๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่

2) มงคลชีวิต 38 ธรรมที่นำมาซึ่งความสุขความเจริญ

- บุษาคณคัลที่ควรบูชา คือ พ่อแม่ (บุชา จะ บุษนียานัง)
- การบำรุงบิดามารดา (มาตาปิตุอุปัฏฐานัง)
- การไม่คบคนพาล (อะเสวะนาจะพาลานัง) ซึ่งจะนำพาไปสู่ในทางที่ไม่ดี
- รู้จักคบคนดี (ปัญทิทานัญจะ เสวะนา) ที่จะพาไปสู่ในทางที่ดี ไม่เกี่ยวข้องกับ

กับอบายมุข

- ว่านอนสอนง่าย (โสวะสัจจะตา) เชื่อฟังพ่อแม่เวลาบอกล่าวสั่งสอน
- ต้องรู้จักช่วยเหลืองานครอบครัวและมีความกตัญญู (กตัญญูตา)

นอกจากนี้ การทำให้ลูกหลานรู้จัก “ การทำความดี ” มากขึ้น ในหลักพุทธศาสนาใช้ **พุทธวิธีคิด 10 ประการหรือโยนิโสมนสิการ** ในเรื่อง **วิธีคิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม** เรียกว่า วิธีคิดแบบปลูกเร้ากุศลหรือคิดแบบกุศลภาวนา คือการคิดที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม วิธีการคิดแบบนี้ จะช่วยในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการวิจัยเชิงทดลอง โดยการนำหรือสร้างนวัตกรรมที่เป็น ความดีงาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือตอบคำถาม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดในการทำงานของกลุ่มเยาวชนต้นกล้าที่ว่า “ เรียนรู้ คู่ความสนุก ” ใช้รูปแบบการส่งเสริมการทำความดีในรูปแบบต่างๆ ที่เด็กและเยาวชน ได้คิด ค้น และลงมือกระทำเอง ก่อเกิดเป็นความดี อันจะส่งผลต่อความสุขและความเจริญงอกงามภายในจิตใจ

ทั้งนี้ จะต้องเป็นการปฏิบัติแบบค่อยเป็นค่อยไป ตามช่วงอายุ ไม่รีบเร่งในการทำความดี (ไม่คาดหวังว่าทำเดี๋ยวนี้ต้องได้เดี๋ยวนี้) และตั้งอยู่บนเจตนาที่ดี แม้เป็นการกระทำเพียงเล็กน้อย ก็ขึ้นชื่อว่าเป็นคนดีได้ แต่ทั้งนี้จะต้องมีคน (ผู้ใหญ่ใจดี) ที่เห็นความสำคัญของสิ่งที่เยาวชนทำ สร้างพื้นที่ ให้โอกาสและให้การสนับสนุนด้วยความจริงใจ

โดยสรุป เด็ก เยาวชน ชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี ได้ร่วมกันพิจารณา จัดแบ่งความดีออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับเบื่องสูง (คนดีในทางพระพุทธศาสนา) ได้แก่ คนดีที่สอดคล้องกับ **หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ข้อ** คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้สังคม รู้บุคคล **การรักษาศีล** อย่างต่อเนื่องและอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งภายในชุมชนเองยังมองไม่ถึงระดับนี้

2) ระดับเบื่องกลาง (คนในชุมชนเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ดี ยอมรับได้) ซึ่งเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับนี้ เช่น การถือศีลปฏิบัติธรรม ในช่วงวันเข้าพรรษาหรือวันพระ รู้จักบุญกุศล สามารถสวดมนต์ท่องคาถาได้ ไม่ยุ่งเกี่ยวยาเสพติด ช่วยเหลืองานบ้านพ่อแม่ รักพ่อแม่ ขยัน ทำตามประเพณี มีน้ำใจเผื่อแผ่ มีจิตใจสะอาด เป็นต้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจก คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะภายใน เป็นเรื่องของจิตใจ ศีลธรรม(บางข้อ) และเรื่องของครอบครัว คือ มีความกตัญญู เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น โดยทั้งนี้ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ พฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่แสดงออกให้คนในชุมชนได้เห็น แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่หากเป็นสิ่งที่คนในชุมชนเห็นร่วมกันว่าเป็นความดี (ไม่ส่ำมะเลเทเมา หรือสร้างความเดือดร้อนให้คนในชุมชน) ก็ถือว่าเป็นความดีในระดับเบื่องกลาง คนในชุมชนยอมรับได้ และพร้อมที่จะยกย่องหรือส่งเสริม

3) ระดับเบื้องต้น (คนในชุมชนพอรับได้)

เป็นความดีทั่วไป และเกิดขึ้นเป็นบางครั้งคราว ซึ่งคนในชุมชนพอรับได้ โดยเบื้องต้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เช่น “ ยามเมื่อแลงกินเหล้า ยามเมื่อเข้าไปสูบบุหรี่ ” ทั้งนี้หากมีความต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นก็สามารถขึ้นไปสู่ในระดับกลางได้

4.2.5 การได้สัมผัสกับความดีและได้เป็นคนดี

1) การเข้าค่ายอบรม “ ค้นหาตัวตน คนดีศรีชุมชนที่วัดภูเขาทอง ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ”

การได้สัมผัสกับธรรมะหรือพุทธศาสนาแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในตัวเยาวชน อันจะนำไปสู่ การเป็น “ คนดีศรีชุมชน ” ได้ คือ การที่เยาวชนได้เข้าอบรมที่ วัดท่ามะไฟหวาน ที่ผ่าน มา ด้วยกระบวนการทางธรรมะโดยวิทยากรที่เข้าใจหลักธรรม ซึ่งสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบเข้าใจง่าย ที่ช่วยสร้างแนวคิดต่างๆ รวมทั้งการกระตุ้นให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง และเข้าใจหลักธรรมที่ เกี่ยวข้องกับชีวิตมากขึ้น อย่างมีสติและรู้ทัน ก็ทำให้เห็นผลชัดเจนมากขึ้น

เยาวชนได้สะท้อนภาพกิจกรรมว่า

“...เมื่อได้เดินทางวัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เมื่อรถจอดก็รู้สึกขลุกขลิกๆ บรรยากาศเงียบสงบดีครับ มาถึงสามทุ่มกว่า แล้วได้มา ชักถามกันว่า มาที่นี่เพื่อวัตถุประสงค์อะไร แล้วก็สวดมนต์ขึ้นนอน เช้าวันถัดมาก็ได้ ทำวัตรเช้า ทำสมาธิ แผ่เมตตาและได้เดินจงกรม ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าระทึกใจ ได้เดินชมบรรยากาศรอบๆ วัด สัมผัส ธรรมชาติอย่างแท้จริง ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีความสุข ได้ทำกิจกรรมนับเลขถึงร้อย กว่าจะนับได้ ก็ ทำให้เพื่อนๆมีสติ มีสมาธิ ได้ทำสมุดทำมือเพื่อไว้จดบันทึกสิ่งต่างๆ ที่น่าสนใจ และได้ทำวัตรเย็น และ ก็ได้แสดงละครร่วมกัน ในแต่ละกลุ่มอย่างสนุกสนาน แล้วก็สวดมนต์ก่อนเข้านอน ตื่นเช้าวันสุดท้าย ทำวัตรเช้า แล้วก็ล้างห้องน้ำ และทำกิจกรรมร่วมกัน อย่างมีความสุข และได้ความรู้หลายๆ อย่าง และความรู้ที่ได้ มาศึกษาอบรมที่นี่ พวกผมหรือพวกเรา ก็จะนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน...”

“...สถานที่น่าอยู่มาก แต่อากาศตอนกลางคืนหนาวมาก และอุปกรณ์ทุกอย่างดี และได้ นอนด้วยกันกับเพื่อนๆ หลายคน ...”

สำหรับความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม

“...เราเข้ากิจกรรมต่างๆ เราได้รับความร่วมมือ จากคนอื่นๆ และเพื่อนๆ ถึงแม้บางครั้งจะรู้สึกท้อ แต่พวกเราไม่เคยถอย เพราะพวกเรามาด้วยใจ และบางครั้งจะเกิดปัญหาก็ตามเราไม่เคยท้อ ...”

“อาหารบางอย่างจืดมาก แต่เราจะต้องกินเพราะเราต้องทำกิจกรรมต่างๆ บางครั้งกินมากไปก็ทำให้เรารู้สึกอึดอัด...”

“เราเข้ากิจกรรมต่างๆ เราได้รับความร่วมมือ จากคนอื่นๆ และเพื่อนๆ ถึงแม้บางครั้งจะรู้สึกท้อ แต่พวกเราไม่เคยถอย เพราะพวกเรามาด้วยใจ และบางครั้งจะเกิดปัญหาก็ตามเราไม่เคยท้อ ...”

“...ได้ความสนุกสนานจากการเล่นเกม ...”

“ได้แสดงละครและเข้าร่วมกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ความสนุกสนานในกิจกรรมที่ทำ ”

“...ประทับใจหลวงพ่อกับพี่ที่ฝึกให้เรานั่งสมาธิ และฝึกให้เรามีสติ ...”

“...ประทับใจกับการต้อนรับและกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้...”

“รู้สึกมีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากได้ฝึกสมาธิ เจริญศีล มันทำให้เกิดปัญญา สติ สมาธิ สติ สมาธิ เกิดขึ้น เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง การอบรมสั่งสอน การแสดงออกในสิ่งต่างๆ ”

สิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

“...ทำให้ใช้เวลากับตัวเองมากขึ้น เข้าใจตัวเองและคนอื่น และรู้จักฟังความคิดเห็นของ เขา ...”

“...กิจกรรมสำรวจความเคลื่อนไหว ทำให้เรารู้จักการสังเกต และได้ฝึกการมีสติ การสังเกตทำให้เราเห็นแล้ว สบายใจ ที่ได้เห็นธรรมชาติ ...”

“...กิจกรรมเดินจงกรม ทำให้เรามีสติและได้เรียนรู้ในสิ่งที่เราไม่เคยเห็น และรู้สึกมีความสุข ...”

“...ได้รู้จักคิดหามาขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ...”

“...รู้สึกมีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากได้ฝึกสมาธิ เจริญศีล มันทำให้เกิดปัญญา สติ สมาธิ สติ สมาธิ เกิดขึ้น เกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบข้าง การอบรมสั่งสอน การแสดงออกในสิ่งต่างๆ ...”

“...สุดท้าย ก็อยากเพื่อนๆ จำคำนี้ไว้เลยนะครับ ว่า การทำความดีมีทุกโอกาส ความประมาททำให้พลาดจากการทำความดี ...”

“...ได้ทำวัตรสวดมนต์ ตั้งแต่ตีสี่ ทำให้เรามีความอดทนและมีสติมากขึ้น ...”

“...กิจกรรมสมุดทำมือ ทำให้เรา ได้สมุดที่เราทำเอง และมีเล่มเดียวในโลกและได้มีความสามัคคีกันภายในกลุ่มด้วย ...”

“...กิจกรรมสำรวจความเคลื่อนไหว ทำให้เรารู้จักการสังเกต และได้ฝึกการมีสติ การสังเกตทำให้เราเห็นแล้ว สบายใจ ที่ได้เห็นธรรมชาติ ...”

“...กิจกรรมเดินจงกรม ทำให้เรามีสติและได้เรียนรู้ในสิ่งที่เราไม่เคยเห็น และรู้สึกมีความสุข ...”

“...ถ้ามีโอกาสก็อยากมาอีก ...”

“...ได้รู้สึกดีหามากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันมากขึ้น ...”

“...ได้เรียนรู้การทำวัตรเช้า วัตรเย็น ...”

“...ได้ฝึกสมาธิโดยการนั่งสร้างจิงหะ หรือการเคลื่อนไหวมือให้เป็นจิงหะ ...”

“...ได้เดินจงกรมออกนอกวัด ...” (พระคุณเจ้าพาเยาวชนเดินจงกรมไปตามไร่นาสวนและลำธาร)

“...ได้รู้จักตื่นแต่เช้า ตีสี่ ...”

“...ได้เดินดูธรรมชาติในวัด และได้เรียนรู้ลักษณะการอยู่อาศัยของสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติ...”

“...ได้เจอเพื่อนมากมาย จากการมาทำกิจกรรม ร่วมกันและได้เรียนรู้จากเพื่อนใหม่...”

“...การได้ใช้ชีวิตประจำวันภายในวัด เช่น การวัตรเช้า วัตรเย็น เดินจงกรม ฟังธรรม ฝึกสติ นั่งสมาธิ...”

“...ได้ทำสมุดเล่มเล็ก ได้ศึกษาธรรมชาติ ...”

“... การได้มาเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้มีความสุขมาก ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น ถ้ามีอีกขอให้จัดแบบนี้อีกค่ะ ...”

“...ถึงแม้การมาทำกิจกรรมต่างๆ ในครั้งนี้จะมีอุปสรรคบ้าง ก็ผ่านพ้นมาได้ด้วยดี และยังได้ความรู้เกี่ยวกับหลายๆ เรื่องหลายๆ อย่าง เพื่อไปเผื่อแผ่ให้กับคนในชุมชนของเรา ...”

สุดท้ายน้องแกะ หนึ่งในเยาวชนนักวิจัย ได้ให้ความเห็น พร้อมบทกลอน ที่แม้จะไม่ไพเราะมากนัก แต่เปี่ยมด้วยความหมายไว้ ดังนี้

“... สิ่งที่ได้เรียนรู้ คิดว่าน่าจะเป็นการนั่งสมาธิ เพราะใช้ได้จริง ทำได้เองคนเดียว ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ ทำเวลารู้สึกเครียด อีกอย่างที่ได้ คือ ได้เรียนรู้จากเวทีการแตกกรอบ โดยการนำไปปรับใช้ในวิชาชีพวิทย์ที่โรงเรียน...”

“อยู่วัดนี้ไม่มีใครจะไม่ชอบ อยากจะบอกให้รู้ดีแค่ไหน
 ให้คนรู้ว่าเราอยู่อย่างไร อยากจะให้มาดูแล้วยุชม
 คนประพันธ์บทนี้มีความสุข ไร้ความคิดทั้งสิ้นดินหลุดหาย
 ทั้งความทุกข์ ความสุขมีเสื่อมคลาย หยุตวันวายแล้วกลายเป็นคนดี ”

(หลังจากน้องแกะอ่านกลอนบทนี้จบ ก็มีเสียงปรบมือดังกึกก้อง ด้วยความประทับใจจากเพื่อนๆ ว่า คนอย่างแกะก็มีอารมณ์ศิลปินเหมือนกัน)

2) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

การพัฒนาวัด ได้แก่ การล้างห้องน้ำวัด การเก็บขยะ ในวันเสาร์ (วันเสาร์เข้าวัด) พวกกันเข้าวัดเพื่อทำความสะอาด ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการของเด็กและเยาวชนที่อยากทำ (เหมือนเด็กและเยาวชนมีความถนัด หรืออาจจะเรียกว่าเป็นอาชีพหากินก็ได้) ทั้งนี้แม้เป็นกิจกรรมที่ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม แต่บางครั้งรอบรั้วก็ไม่สนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ถึงแม้จะมองว่าเป็นกิจกรรมง่ายๆ แต่ก็ยากสำหรับเยาวชนที่ไม่มีใจในการเสียสละ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

“...ห้องน้ำอยู่บ้านไม่ค่อยได้ล้างหรอกครับ แต่พอมาวัดก็พากันล้าง เพราะมีเพื่อนช่วยกันล้าง สนุกดี ชอบ ชอบเล่นน้ำด้วย เย็นดี...” ปลาย (เยาวชน)

“... พอพูดถึงเรื่องพัฒนาวัด ก็คิดถึงแต่เรื่องล้างห้องน้ำ ก่อนเป็นอันดับแรกเลย ไม่รังเกียจนะ สนุกดี...” เอ๋ (เยาวชน)

“... กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ที่วัด ทำให้รู้จักความสามัคคี รู้จักกันมากขึ้น ผู้ใหญ่ก็รู้สึกดีด้วยที่ได้เห็นลูกหลานทำดี...” น้องรุ่ง (นักวิจัยในโครงการ)

“...เห็นบรรยากาศการช่วยเหลือกัน ได้เห็นคุณค่าของคนที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ที่วัด...” น้องจ้าย (นักวิจัยในโครงการ)

“... ผู้ใหญ่เห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนมากขึ้น สังเกตจากเวลามีงานอะไรที่วัดจะเรียกเราก่อนเป็นอันดับแรก...” น้องแกะ (นักวิจัยในโครงการ)

“...ขอเป็นกำลังใจให้กับทุกคน กับเรื่องที่ทำอยู่ เพราะว่าเป็นเรื่องที่ดี ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเห็นด้วยและให้การสนับสนุนเต็มที่ อย่าเพิ่งยอมแพ้ เพราะการทำมาดีบางครั้งไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวให้คนรู้ก็ได้...” อาจารย์สุวัฒนา (ครูแอ้ว) ที่ปรึกษาโครงการ

กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ และกิจกรรมวันสงกรานต์

เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างพื้นที่ในการสร้างสรรค์กิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชน ให้ได้คิด ทดลองทำ ในสิ่งที่ต้องการแสดงออกให้กับคนในชุมชนได้รับรู้ โดยไม่แยกส่วนว่าเป็นกิจกรรมของเด็ก หรือผู้ใหญ่ เท่านั้น และเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชน

“...ประทับใจผู้ใหญ่ใจดีที่ร่วมบริจาคเงินช่วยเหลือวันเด็ก รู้สึกดีใจที่ผู้ใหญ่เห็นความสำคัญ...” น้องแอ๋ว

“...เหนื่อยมากๆ กับการเดินขอรับบริจาคเงิน สิ่งของและขนมที่ตลาดนัดคลองถม เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมวันเด็ก แต่ถึงเหนื่อยก็ไม่ท้อ เหนื่อยก็เหนื่อยด้วยกัน...” นัฐ (เยาวชนนักวิจัย)

“...จากเป็นคนที่ไม่ค่อยพูด ก็ต้องพยายามฝึกพูด เพื่อให้คนที่เดินไปเดินมา ได้เข้าใจว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ เปิดหมวกเพื่ออะไร รับบริจาคไปเพื่ออะไร...” รุ่ง (เยาวชนนักวิจัย)

ทั้งนี้ รูปแบบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการสรุปจากฐานข้อมูลที่ได้จากการวิจัย รวมทั้งได้จากการทดลองทำ เพื่อหารูปแบบ และผลที่เกิดขึ้น ซึ่งค่อนข้างเห็นผลชัดเจนและทางคณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่เยาวชนอยากทำในขณะเดียวกันด้วย โดยทั้งหมดจะนำมาปรับใช้ ให้เกิดขึ้นและสอดคล้องกับหลักทางพุทธธรรม

4.2.6 กรณีตัวอย่างของเยาวชนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากโครงการวิจัย

1) นายจิระศักดิ์ หมู่ไพบูลย์ (น้องแกะ) นักวิจัยในโครงการ

“...แต่ก่อนผมพยายามอ่านหนังสือ แต่อ่านไม่ได้นาน โดยเฉพาะหนังสือธรรมะนี่ไม่เคยจับเลย ชีวิตผมอยู่ไปวันๆ ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่เคยเห็นคุณค่าของตนเอง แต่จากการที่ได้ไปทำกิจกรรม “ค้นหาตัวตน คนดีศรีชุมชน” ที่วัดภูเขาทอง บ้านท่ามะไฟหวานพัฒนา ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พระอาจารย์ตงหมิง และพระอาจารย์ไธสวรยให้สวดมนต์ นั่งสมาธิ ผ่านเกมส์ต่างๆ ทำให้ตัวผมเกิดการทบทวนว่าตัวเองไม่ค่อยทำประโยชน์อะไร น่าจะทำอะไรสักอย่างให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต จึงอยากจะอ่านหนังสือสักเล่มให้จบ เพื่อให้เราอ่านหนังสือเรียนได้ จึงเอาหนังสือธรรมะที่ตัวเองสนใจมาอ่าน...”

“แต่ก่อนน้องแกะจะไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าขัดใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ตอนนี้ก็กล้าแสดงออก พยายามแสดงความคิดเห็น และพูดชัดขึ้น” คุณปัญญา ใจวังโลก (หัวหน้าโครงการ)

2) นายพดลย์ เจริญพร (น้องพลอย) เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

“กิจกรรมของทีมวิจัยมีการบำเพ็ญประโยชน์ให้กับวัดในชุมชน เช่น ล้างห้องน้ำ ทำความสะอาดหลังคาวัด ทำความสะอาดในหมู่บ้าน แต่ก่อนผมไม่มีการทำความดีเพื่อสังคม อยู่ไปวันๆ เมื่อได้ทำกิจกรรมต่างๆ รู้สึกตัวเองมีค่า มีประโยชน์ ช่วงหลังมีความรู้สึกดีๆ ขึ้นมาเยอะ ทำให้สร้างรอยยิ้มให้กับเพื่อนๆ ทำให้เพื่อนๆ มีความสุขไปด้วย”

4.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมมาเอื้อประโยชน์

คำว่า รูปแบบ ในที่นี้ หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นร่วมกันของคนในชุมชน ที่คิดว่าจะสามารถทำให้เกิด “คนดีศรีชุมชน” ได้ จากการศึกษาพบต้นทุนที่น่าสนใจ ดังนี้ คือ

4.3.1 ต้นทุนที่ดีที่มีอยู่ของกลุ่มเยาวชน

จากการสังเกตพฤติกรรมพบจุดเด่นที่น่าสนใจก็คือ แม้เยาวชนบางส่วนจะตื่นแต่เช้าและเที่ยวกลางคืน แต่เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา อาทิเช่น วันพระ งานบุญ จะตื่นแต่เช้า เพื่อไปทำบุญตักบาตรที่วัดซึ่งเป็นต้นทุนที่มีคุณค่าและมีพลังอยู่ในจิตใจของเยาวชนอย่างยิ่ง อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากประเพณีวัฒนธรรมที่คนในชุมชนยังคงยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างตั้งแตอดีต จนกลายเป็นเรื่องปกติที่เราจะเห็นเด็กและเยาวชนเข้าวัดเพื่อทำบุญใส่บาตร แต่คำถามของคณะวิจัยที่ต้องตั้งต่อไป คือ “นอกจากแค่ทำบุญ ใส่บาตรแล้ว น่าจะมีอะไรที่มากกว่านั้นหรือไม่และจะนำจุดเด่นในตรงนี้มาปรับ หรือเพิ่มเติมตรงส่วนไหน เพื่อให้เกิดรูปแบบอันจะนำไปสู่คำว่า คนดีศรีชุมชน ได้ต่อไป ”

“... มาทุกวันพระนะครับ แต่ก่อนไม่ค่อยเข้าหรอก แต่พอมีอุบัติเหตุ สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ก็เริ่มเข้าวัดทำบุญ ยิ่งได้ร่วมโครงการ คนดีศรีชุมชนด้วยแล้ว ถ้าไม่เข้าวัด ทำบุญใส่บาตรก็ไม่ค่อยไหว...” รุ่ง (นักวิจัยเยาวชน)

“...ชอบมาทำบุญใส่บาตร แต่ไม่ค่อยถนัดเรื่องใส่ผ้าถุงมาวัด แต่ถึงจะไม่ใส่ผ้าถุงมา ใส่กางเกงมาก็ถือว่าได้บุญเหมือนกัน ไทบ้านก็พอรับได้นะคะ ...” จอย (นักวิจัยเยาวชน)

นอกจากนี้ ในส่วนของกลุ่มเยาวชนต้นกล้า ก็มีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่ร่วมกันทำงานเพื่อชุมชนมาโดยตลอด และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และพร้อมที่จะทำงานเพื่อชุมชนถิ่นอาศัยของตนเอง ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการขับเคลื่อนงานวิจัยนี้

4.3.2 ต้นทุนทางสังคม

ต้นทุนทางสังคม ถือว่าเป็นสิ่งที่ชุมชนมีอยู่และเป็นสิ่งดี ๆ ที่สามารถนำมาช่วยเหลือให้ เกิด คนดีศรีชุมชนได้ ได้แก่

1) **ผู้ใหญ่ใจดี** ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้แก่กลุ่มเยาวชน ดันกล้ำมาโดยตลอด ได้แก่ ผู้ปกครองของเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนดันกล้ำมาตั้งแต่ ก่อตั้งกลุ่ม เวลาที่มีกิจกรรมต่างๆ ก็มักจะส่งเสริมให้ลูกหลานเข้ามาร่วมอยู่เสมอๆ คอยสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆหรือขนม นมเนย เพื่อเสริมสร้างพลังในการทำงานให้กับเด็กและเยาวชน (เพื่อพลังของ คนหนุ่มเ) มีทั้งคนในชุมชนบ้านหนองหอย และคนในเขตอำเภอหนองบัวแดง

2) **สถานีวิทยุชุมชน** ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอหนองบัวแดง ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 5 กิโลเมตร เริ่มต้นจากการนำเด็กและเยาวชนเข้าเรียนรู้การจัดการรายการวิทยุก่อน จากนั้นจึงเปิดสนับสนุน ช่วงเวลาและโอกาสให้เยาวชน ได้ใช้เป็นเครื่องมือทำกิจกรรมเป็นนักจัดรายการวิทยุทุกวันเสาร์อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา บ่ายโมงถึงบ่ายสาม ซึ่งเราเรียกว่า “ นักพูดตัวน้อย” เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของ กลุ่มเยาวชนดันกล้ำ และใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่อง คนดีศรีชุมชน ได้ใน ขณะเดียวกัน

3) **วัดศาลารรณ** บ้านหนองหอย เป็นวัดศูนย์รวมจิตใจของชุมชน 2 หมู่บ้าน ซึ่งมี พระครูวิศาล ธรรมโชติ เป็นเจ้าอาวาสวัดและให้ความเมตตาให้กับเยาวชนกลุ่มนี้เสมอ ซึ่งทุกครั้งที่วัดมี งานบุญ หรือวันพระ ทางพระครู มัคทายกหรือพ่อออกแมออก ก็จะเรียกใช้เยาวชนให้เข้าไปช่วย จัด สรรกับข้าวถวายพระอยู่เสมอๆ ทำให้ได้เรียนรู้พิธีกรรมทางศาสนา และเกิดความคุ้นเคยกับวัดเป็น อย่างดี อันเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่ คนดีศรีชุมชน ได้ในระดับหนึ่ง

4) **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** ที่มีมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย และยังคงมีอยู่ อาทิเช่น การทำบายศรี ของเล่นพื้นบ้าน ขนมหพื้นบ้าน การสวดสรวัดญะ การนวดแผนไทย การจักสาน การทอผ้าไหม เป็นต้น ซึ่งเป็นต้นทุนที่มีค่าภายในชุมชนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้มาโดยตลอด

นอกจากนี้ ยังมี **กัลยาณมิตร** ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ที่คอยสนับสนุนงานวิจัย คือ พี่เลี้ยงจาก สกว. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่คอยให้คำแนะนำในการทำงาน และการหาพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชน เช่น วัดภูเขาทอง (วัดท่ามะไฟหวาน) ในกิจกรรม “ ค้นหาตัวตน คน ดีศรีชุมชน” ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ๕ เป็นอย่างมาก

ผลการวิจัย ระยะที่ 2

1. การจัดการเรียนรู้กิจกรรม 3 ฝ่าย

1.1 กิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์

มีการตั้งทีมงานในการทำงาน คือ น้องแพท น้องโฟร์โมสต์ น้องจ้าย น้องรุ่ง น้องโจอี้และน้องกอล์ฟ เกิดการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน มีความสุขกับการได้เสียสละ

ร่วมไม้ร่วมมือ ช่วยกันยันขันแข็ง

ทำดี ไม่มีอัน งานนี้ไม่ห่วยสวย เน้นสุขและสนุกสนาน

1.2 กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์

มีทีมงานหลัก คือ น้องเหมย น้องป้อม พี่เอ็ม พี่เอิบ และพี่อึ้ง เน้นระเบียบวินัย การยิ้ม-คืน วัสดุอุปกรณ์กีฬา การซ้อม พี่สอนน้อง เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและขอสนับสนุนเสื้อกีฬา

หน้าไม้ให้ แต่ใจรัก หมั่นฝึกซ้อม พัฒนาฝีมือ

1.3 กิจกรรมวันเสาร์ เข้าวัด

ทีมงานหลัก คือ น้องन्हู่ น้องอบ น้องเกาะ น้องเตยและน้องแอ้ว เน้นการเรียนรู้ศาสนา
พิธี การทำสมาธิ ปฏิบัติธรรม

1.4 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่ละบุคคล

“... แต่ก่อนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆเท่าไร ตอนนี้รู้สึกว่าคุณมีความรับผิดชอบมากขึ้นทั้งงานบ้าน งานโรงเรียน คงเพราะได้ทำกิจกรรมเรื่อย ๆ ต้องรับผิดชอบในการทำงานหลายๆ อย่าง ถ้าไม่ทำงานก็ไม่เดิน อีกร้อยเราก็อายุมากกว่าน้อง ๆ ก็ต้องทำเป็นแบบอย่าง ถ้าไม่ทำงานของเราก็ไม่สำเร็จ ...” (น้องรุ่ง จิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด)

“... มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้สึกว่าต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน คือ วันหยุดต้องไปช่วยแม่กับยายขายของที่ตลาด ส่วนงานโรงเรียน วันจันทร์ถึงวันศุกร์ก็ต้องไปโรงเรียน เพราะเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของเรา(น้องอุณัฐ สุภาพร ภูฏาเขียว)

“... แต่ก่อนไม่เคยสนใจในเรื่องใดๆ ในสังคม ในชุมชน แต่ตอนนี้ก็เริ่มทำประโยชน์ในด้านต่างๆ มีความอดทนและมีจิตอาสามากขึ้นทำงานบ้านโดยไม่หวังอะไร (ไม่ได้คิดเรื่องค่าขนมหรือค่าจ้าง) ส่วนที่โรงเรียนก็พยายามช่วยกันเก็บขยะ(น้องเจนนี่ จิรัชญา กัดโกนา)

“... หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว ทำให้มีน้ำใจมากขึ้น (ไปอีก) เสียสละเพื่อส่วนรวมช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาส ถ้าไม่รู้ก็บอกได้ เรียกใช้ได้บางครั้งงานไหนที่ยาก หรือเยอะเกินไปของเพื่อน เรามักจะช่วยอยู่ประจำ งานไหนที่เพื่อนไม่สามารถไปได้เรามักจะไปแทน เสียสละอยู่บ่อยครั้ง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และช่วยหาทางออกและให้แง่คิดที่ดีๆ กับเพื่อน จากประสบการณ์ที่ได้ผ่านมาหลายๆ เรื่องและจากหนังสือที่ได้อ่าน(น้องเกะ จิระศักดิ์ หมูไพบูลย์)

“... แต่ก่อน ไม่ค่อยมีความอดทนมากเท่าไร แต่ตอนนี้มีความอดทนมากขึ้นเยอะ รับผิดชอบมากขึ้น และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เวลาทำงานก็จะทำร่วมกับเพื่อนๆ ช่วยกันล้างห้องน้ำ (น้องส้มโอ วิมลลักษณ์ น้อยดี)

“... การได้มีโอกาสรวมกลุ่มกันเล่นกีฬา ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมากๆ พอเริ่มมีโครงการแม้จะไม่ได้เข้ามาสัมผัส หรือคลุกวงในอย่างเต็มที่ แต่ก็เข้ามาพูดคุยกับลุงญา ปานี เรื่อยๆ ว่าขาดเหลืออุปกรณ์กีฬา อะไรบ้าง อยากไปแข่งกีฬาในอำเภอ ก็ได้ไป หรืออย่างบุญกฐินที่บ้านหนองหอย ที่จัดที่โรงเรียน ก็ได้จัดงานกีฬากฐินร่วมกัน ได้ช่วยกันหาทุน เรี่ยรายในตลาด ไม่เคยทำมาก่อน ก็ยังอาย ๆ อยู่ হাসปอนเซอร์ สนับสนุนเสื้อผ้าในการแข่งขัน และอีกอย่างทำให้เขารู้จักเยาวชนบ้านหนองหอยมากขึ้น(น้องโต่ง ยุทธนา อ่อนนุ่ม)

2. คนดีศรีชุมชน

โดยสรุปในเรื่องคนดีศรีชุมชน นั้น ก็ยังคงสามารถจำแนกได้ เช่นเดียวกับการวิจัยในระยะที่ 1 มี 3 ระดับ คือ

1) ระดับเบื้องต้น (คนดีในทางพระพุทธศาสนา) ได้แก่ คนดีที่สอดคล้องกับ หลัก สัปปริสธรรมทั้ง 7 ข้อ คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้สังคม รู้บุคคล การรักษาศีล อย่าง ต่อเนื่องและอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งภายในชุมชนเองยังมองไม่ถึงระดับนี้

2) ระดับเบื้องต้นกลาง (คนในชุมชนเห็นร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ดี ยอมรับได้) ซึ่งเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับนี้ เช่น การถือศีลปฏิบัติธรรม ในช่วงวันเข้าพรรษาหรือวันพระ รู้จักบุญกุศล สามารถสวดมนต์ท่องคาถาได้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ช่วยเหลืองานบ้านพ่อแม่ รักพ่อแม่ ขยัน ทำ ตามประเพณี มีน้ำใจเผื่อแผ่ มีจิตใจสะอาด เป็นต้น ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับ บัณฑิต คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะภายใน เป็นเรื่องของจิตใจ ศีลธรรม(บางข้อ) และเรื่องของ ครอบครั คือ มีความกตัญญู เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น โดยทั้งนี้ส่วนประกอบที่สำคัญ คือ พฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่แสดงออกให้คนในชุมชนได้เห็น แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่หากเป็นสิ่งที่ คนในชุมชนเห็นร่วมกันว่าเป็นความดี (ไม่ส่ำมะเลเทเมา หรือสร้างความเดือดร้อนให้คนในชุมชน) ก็ ถือว่าเป็นความดีในระดับเบื้องต้นกลาง คนในชุมชนยอมรับได้ และพร้อมที่จะยกย่องหรือส่งเสริม

3) ระดับเบื้องต้น (คนในชุมชนพอรับได้)

เป็นความดีทั่วๆ ไป และเกิดขึ้นเป็นบางครั้งคราว ซึ่งคนในชุมชนพอรับได้ โดย เบื้องต้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เช่น “ ยามเมื่อแลงกินเหล้า ยามเมื่อเข้าไปสูบบุหรี่ ” ทั้งนี้ หากมีความต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นก็สามารถขึ้นไปสู่ในระดับกลางได้

3. การยอมรับของคนในชุมชน

ประเด็นนี้ได้จากการสัมภาษณ์ครู ผู้ใหญ่ใจดี พระ และผู้นำชุมชน ถึงความพึงพอใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงของเด็กๆ และการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่อไปในอนาคต

“ต้องอาศัยรุ่นน้องๆ ขึ้นมาแทนแกนนำรุ่นพี่ที่เริ่มห่างหายไป น้องๆ กลุ่มใหม่ เช่น สัมโอ เจนนี่ อนุณ เจนนี่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมกับเราอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้บางกลุ่มอาจจะเข้ามาแบบไม่ต่อเนื่อง หรือไม่เต็มที่ ก็ยังถือว่า ดีกว่าเขาไม่มาหาเรา

... ในส่วนของรุ่นใหญ่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือแล้วนั้น ที่เห็นเข้ามาช่วยงานดีก็จะมีโต้ง และมนตรี ถึงแม้จะไม่สม่ำเสมอ เพราะด้วยภาระหน้าที่ การงาน แต่เมื่อขอความช่วยเหลือในงานชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะงานที่ต้องใช้แรง เขาก็ล้าที่จะเข้ามาช่วยมากขึ้น ขอเพียงโอกาสเท่านั้นเอง แต่เรื่องกินเหล้าไม่ดื่ม พูดถึง (หัวเราะ)” ครูแอ้ว สุวัฒนา กัดโกนา

“เราจะต้องทำงานแบบประสานงานกัน ระหว่างชุมชน คือ ทาง ผู้ใหญ่ หรืออบต.ต้องประสานทางโรงเรียน เพื่อทำงานให้เกิดตรงจุดนี้ เพื่อให้เกิดการขยายผลเป็นรูปธรรม ให้ชาวบ้านหมู่บ้านอื่นได้เห็นความแตกต่าง ว่าบ้านเรามีเด็กและเยาวชนเข้ามาช่วยงานของชุมชน ”

ครูแอ้ว สุวัฒนา กัดโกนา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองหอย ที่ปรึกษาโครงการ ฯ

ครูแอ้ว อาจารย์สุวัฒนา กัดโกนา
ที่ปรึกษาโครงการ ฯ

“กิจกรรมที่ได้ร่วม คือ บำเพ็ญประโยชน์ และวันเสาร์เข้าวัด ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ดี และมีประโยชน์ และมาถูกทางแล้ว พยายามใช้พื้นที่วัด ดึงเด็กเข้าวัด ให้คุ้นเคย แต่บางคนจะชอบพูดว่า เวลา มาวัดทำไมต้องเอาเด็ก หรือลูกหลานมาด้วย วุ่นวาย คนแบบนั้นก็มี บางคนไม่เข้าใจว่าเป็นเรื่องที่ต้อง ปลุกฝัง ต้องให้เด็กเข้ามาด้วย อย่างกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ก็เหมือนกัน ต้องให้เด็กและเยาวชนเข้า มามีส่วนร่วม ต้องคิดให้ได้ว่าทุกงานต้องพยายามให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนให้ได้ ต้องปลุกฝังเป็น รุ่นต่อรุ่น...” แม่วงศ์เดือน แสนแก้ว สมาชิก อบต. บ้านหนองหอยเหนือ

แม่วงศ์เดือน แสนแก้ว
สมาชิก อบต. บ้านหนองหอยเหนือ

“เป็นโครงการที่ดี แต่ขอให้สม่ำเสมอไปเรื่อยๆ ต้องเดินหน้า มีกำลังใจ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ถือเป็นกิจกรรมที่ดี ทำให้เป็นประเพณีในหมู่บ้านของเรา ให้เกิดในหมู่บ้าน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในการช่วยเหลืองาน ใครเข้ามาเป็นผู้นำก็ให้สานต่อตรงนี้ไปเรื่อยๆ คนเราเมื่อเข้ามาสู่สิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะดีขึ้นเรื่อยๆ” ผู้ใหญ่กองศรี พลเดชา ผู้ใหญ่บ้านหนองหอยเหนือ

พ่อกองศรี พลเดชา
ผู้ใหญ่บ้านหนองหอยเหนือ

“งานของเราเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ที่เรียกว่า เยาวชนต้นกล้า เป็นจุดเล็กของชุมชน ทำงานผ่านกิจกรรมเด็กและเยาวชน ผ่านงานวิจัย สิ่งที่เราคาดหวัง คือ จะทำยังไงให้เข้าไปสู่ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน ไม่ใช่เป็นของเยาวชนต้นกล้า หรือพอจบงานวิจัยก็เจียบหายไปเลย จากชุมชนก็ต้องเข้าสู่โรงเรียน รูปแบบการทำงานที่เห็นชัดเจนตอนนี้ คือ การทำงานเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี และคิดว่าน่าจะมีความยั่งยืน อย่างที่คุยกันว่า ทำให้เป็นประเพณีของหมู่บ้านให้ได้ ไม่จำกัดว่าเป็นหมู่ 4 หรือหมู่ 10 ที่สำคัญ คือ นอกจากเชื่อมระหว่างบ้านหรือชุมชนกับโรงเรียน แล้วต้องเชื่อมอีกส่วนหนึ่ง คือ วัด หรือพระสงฆ์ เพราะตอนนี้พระสงฆ์ยังไม่เข้ามาเชื่อมโยงหรือเป็นผู้นำในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากนัก คือ ถ้าทำงานแบบประสานกันได้ระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) ได้แล้ว การทำงานจะไปได้อีกไกลเลย” ปัญญา ใจวังโลก หัวหน้าโครงการ

สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากเวทีนี้...

เช้าวันรุ่งขึ้นผู้ใหญ่ทองศรี ก็ประกาศออกหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ว่า
 “ ...ขอให้เด็กและเยาวชนทำความดี และช่วยเหลือชุมชน ทางหมู่บ้านจะมีประกาศเกียรติบัตรและ
 ทุนการศึกษาให้ เป็นกำลังใจให้เด็กและเยาวชน ขอให้ผู้ปกครองช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนด้วย ทำ
 ให้เป็นประเพณีบ้านเขา ให้บ้านอื่นมองเป็นตัวอย่าง...”

พระครูวิศาล ธรรมโชติ เจ้าอาวาสวัดศาลาจารย์ บ้านหนองหอย

“...พูดถึงเรื่องความดี ความดี ก็คือ การไม่ทำชั่ว ไม่ทำบาป ทำใจให้บริสุทธิ์ มีความจริงใจในสิ่ง
 ที่ทำนั้นๆ สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ถ้าไม่รู้จักบาป ก็จะไม่รู้จักความดี ไม่เป็น “บุญ” ที่ทำอยู่ถือว่าช่วยกันทำ
 ในทางที่เป็นประโยชน์ ช่วยกันทำความดีมีความรู้ อ่อนน้อม ถ่อมตน ให้เด็กรู้จักความดี ที่สำคัญ คือ ต้อง
 มีศีล รักษา กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย ให้ถูกต้อง ดีงาม ละโลก โกรธหลง ลงได้ ไม่ทะเลาะวิวาท มี
 ความยับยั้งชั่งใจ ทั้งนี้เมื่อมีศีล ก็ต้องมีธรรมด้วยเป็นของคู่กัน ความถูกต้อง ดีงามก็จะเกิดขึ้น เป็นเรื่อง
 ธรรมชาติ การทำความดีนั้น ต้องพยายามสอนเรื่อยๆ นอกจากให้เขา รู้ แล้ว ต้องให้เขา เห็น ด้วย จึง
 จะเข้าใจแจ่มแจ้งดี ผู้ใหญ่ก็ต้องทำเป็นตัวอย่างด้วย ย้ำ สอนบ่อยๆ ให้ซึมลึก มันไม่ได้ทำกันง่ายๆ
 เพียง 6 เดือน หรือ 1 ปี ต้องมีทั้งการทำกิจกรรมและแทรกธรรมะ เพราะตัวกิจกรรมเพียงอย่างเดียวไม่
 ทำให้เข้าถึงธรรมะได้ เพราะเด็กเขายังไม่เข้าถึงธรรมะ ตัวกิจกรรมอาจเริ่มจากง่ายๆ คือ การรู้จักเคารพ
 กราบไหว้ การประเคนของ เด็กส่วนใหญ่ทำได้แต่ในช่วงที่มีการทำกิจกรรมกับเพื่อน แต่พอเจอ
 เหตุการณ์จริง ถ้าไม่มีเพื่อนส่วนมากจะรู้สึกอาย และทำอะไรไม่เป็น ต้องสร้างธรรมให้เกิดขึ้นภายในตัว

ให้ได้ ไม่ใช่เห็นเขาดั้นก็ดั้นตาม ไม่ใช่เป็นกรรมลอกๆ คือ เวลาเจอสถานการณ์ต่างๆ แล้วสงบสติ
อารมณ์ไว้ไม่ได้ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เวลาเครียดก็เครียดเลย (โกรธ) ... ธรรมชาติของ
เด็กพอเขาโตขึ้นเขาก็จะค่อยๆ รู้ไปเอง ถ้าเป็นไปได้ลองให้เขาได้เรียนรู้จากข่าว ข่าวตามหน้า
หนังสือพิมพ์ ทีวี ว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เรื่อง ทะเลาะวิวาท ฆ่าฟันกัน เชื่อมกับเหตุการณ์
จริงในปัจจุบัน จะทำให้เขารู้จักคิด และเข้าใจธรรมมากขึ้น โดยไม่ต้องมานั่งท่องกันเป็นหัวข้อๆ บางคน
บอกว่า ไปปฏิบัติธรรมที่นั่นที่นี้ เพราะคิดว่าจะได้บุญ นี่ใจยังคิดเลยว่าอยากได้ มันก็ยังไม่ใช่ ข้อสำคัญ
คือ บ้านเราแม้จะเจริญแค่ไหน ถ้าขาดศีลธรรมจะเหวี่ยงแน่...”

พระอาจารย์สมพร กัลป์ ยาโณ รองเจ้าอาวาส วัดศาลาบรรณ

“... ถือว่าเป็นโครงการที่ดี ที่ร่วมกันพาเด็ก และเยาวชนมาร่วมกันทำดี ที่เราเห็นคือ ธรรมชาติของเด็ก
คือ เขายังค้นหาตัวเองไม่เจอ ดังนั้น ถ้าเด็กรู้จักเลือกเฟ้นในสิ่งที่ดี ที่เขาชอบ หรือ ที่ภาษาพระ เรียกว่า
“ธรรมะวิจิตร” ผลที่เกิดขึ้นก็จะดีตามมาเอง เขาก็จะเข้าใจว่า การได้ดีก็คือ การได้บุญแล้ว ประเด็น
สำคัญ คือ ความต่อเนื่อง และต้องไม่ผูกมัดว่า ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ทุกสิ่งอย่างมีทั้งผลดีและไม่ดี
เช่น ข้าว เรากินเป็นอาหาร แต่ถ้ากินมากก็ท้องแตกได้...”

“... รูป คือ การกระทำ นาม คือ การสอน..”

“... ถ้าเปรียบเทียบการทำงานต่างๆ ก็เหมือนสระน้ำนั่นแหละ ถ้าสระน้ำสะอาด ปลาก็จะมาหาเอง ถ้า
กิจกรรมไหนที่เขาชอบ เขาก็จะมาเอง หรือ เปรียบเหมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านใบ ทำอย่างไรถึงทำให้มันมา
เกาะกิ่งไม้และช่วยขยายพันธุ์ได้ ต้นไม้ก็สร้างผลเพื่อให้คนมากิน กินแล้วก็ถ่ายเอาเมล็ดออกมา ตกลง
พื้นก็เกิดเป็นต้นใหม่ เช่นกัน ถ้ากิจกรรมเราดีอยู่แล้วเด็กๆ ที่เขาชอบและรู้จักเลือกเฟ้นในสิ่งที่ดีๆ เขาก็
จะพากันเข้ามาเองเรื่อยๆ เรียกว่า ขยายผล พุดง่าย ๆ คือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ที่สำคัญ คือ หา
ตัวเราเองให้เจอก่อน เดี่ยวเด็กเขาก็จะเข้ามาหาเอง...”

พ่อนิรันดร์ พันธุ์หนองเป็ด ผู้ใหญ่ใจดีและที่ปรึกษา กลุ่มวันเสาร์เข้าวัด

“...ผลที่ได้ออกมาบ้านใต้ (ยังไม่ค่อยพอใจเท่าไรนัก) เพราะพ่อแม่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือมากนัก สิ่งที่พ่อแม่ต้องรู้ก็คือ เด็กเขาต้องมีศีล 5 เป็นพื้นฐาน แต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยบอกลูกเท่าไรนัก บางครั้งแม้เด็กน้อยจะมีพื้นฐานความดีอยู่แล้ว แต่พ่อแม่ไม่ส่งเสริม หรือผู้นำไม่ค่อยส่งเสริม ก็พัฒนาหรือว่าต่อยอดไม่ได้ ตัวอย่างที่พอเห็นก็จะมี

น้องปุ๋ย ความประพฤติหรือพฤติกรรมในหมู่บ้าน ถือว่าอยู่ในระดับดี สามารถพัฒนาต่อยอดไปได้ จนได้ไปวชเรียนอยู่กับพระอาจารย์พินทุ ที่วัดถ้ำวัวแดง เขตบ้านเจียง อำเภอกักดีชุมพล อยู่ที่นี่ น้องปุ๋ยช่วยการช่วยงานดีมาก เพราะมีพื้นฐานที่ดีอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อถูกกระทบจากผู้ใหญ่ในชุมชน และเกิดปัญหาครอบครัว จึงทำให้เขาๆ ในตอนปลาย ต้องออกมาเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไปเหมือนเดิม **น้องกำปั้น** ที่พอขึ้นมัธยมก็เริ่มเปลี่ยนไป ทั้งความคิด การกระทำ ที่ดีขึ้น สิ่งที่สำคัญ คือ พ่อแม่ ต้องดู (เบี่ยง) คาแรกเตอร์ ของแต่ละคน พ่อแม่ต้องปลูกฝัง โน้มน้าวประจำ ยกตัวอย่างบุคคล อย่างพระพุทธเจ้า ที่พยายามสอนพระสงฆ์ พ่อแม่เองต้องเน้นเรื่อง บุญบาป ว่ามีอยู่จริง แล้วจะมีผลอย่างไร เด็กสมัยนี้ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักถูกผิด โกรธ โลภ หลง เกิดอยู่ตลอดเวลา ในจิตใจคน ทั้ง 3 กิจกรรม ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ทั้งกีฬา บำเพ็ญประโยชน์ และวันเสาร์เข้าวัด คือเรากำลังพยายามสร้างที่ยึดเหนี่ยวที่ดีให้แก่พวกเขา

ข้อเสนอแนะอย่างหนึ่ง คือ น่าจะมีการยกย่องความดี มอบสิ่งของ แล้วให้ไปรับอยู่ที่วัด ปีนั้นๆ เป็นใคร เหมือนเป็นการเสริม จะช่วยให้คนมาทำความดีมากขึ้น เป็นการช่วยให้มีกำลังใจในการทำ ความดี

บ่อยครั้งที่เราจะเห็นว่า กีฬา นำพาไปสู่ยาเสพติด หรือการพนัน เพราะเมื่อมีการแข่งขันก็ต้องมีแพ้ มีชนะ ต้องลดกิเลสให้ได้ เพราะธรรมชาติของจิตใจเราก็มือน้ำ ที่ไหลลงที่ต่ำได้ง่าย แต่สิ่งที่เราพอจะแทรกให้พวกเขาได้ก็คือ เรื่องความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา พุดง่ายแต่ก็ทำยาก เพราะพื้นฐานอยู่

ที่ครอบครัวเป็นหลัก รวมทั้งสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเพื่อนก็มีผล ซึ่งเขามีเวลาอยู่ด้วยกันเยอะ ไปไหนมาไหนเราไม่รู้ พื้นฐานที่เราเห็นก็คือ นักกีฬาไม่ใช่คนที่เข้าวัดเท่าไร...”

4.ผลต่อเนื่องจากการดำเนินโครงการ ฯ

ผลที่เห็นเด่นชัดที่สุด จากโครงการวิจัยฯ นี้ ก็คือ นายจิตติพงษ์ พุ่มหนองเปิด หรือ น้องรุ่ง เยาวชนนักวิจัยน้อยของโครงการ จากกลุ่มเยาวชนต้นกล้าบ้านหนองหอย ซึ่งได้เป็นตัวแทนของวิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ เข้ารับทุนพระราชทานเนื่องจากเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือสังคม บำเพ็ญประโยชน์และที่สำคัญ คือ เป็นต้นแบบของเยาวชนที่ดี ให้กับสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจของครอบครัวเป็นอย่างมาก

“... ภูมิใจมาก และไม่คิดมาก่อนว่าเขาจะได้มายืนตรงนี้ เขาก็เป็นคนที่มุ่งมั่นตั้งใจเพื่อมาตั้งแต่เด็ก และการได้ทำงานกับเพื่อนๆ ที่บ้านหนองหอย ก็ทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ดีใจมาก...” แม่เกษร แม่ของน้องรุ่งกล่าว

“... แต่ก่อนเราเคยคาดหวังไว้ค่อนข้างมากกว่า เด็กหรือเยาวชนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการ จะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ทุกคน แต่ก็พบว่าไม่ใช่ เพราะว่าพื้นฐานของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้งครอบครัว เพื่อน หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ งานวิจัยหรือกิจกรรมต่างๆ เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ที่เข้ามาเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตของพวกเขาเท่านั้นเอง และจะดีใจมากๆ ถ้าเวลาที่เขาเจอปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ แล้ว เขาคิดถึงเรา คิดถึงสิ่งที่ได้จากงานวิจัย และนำไปใช้ได้จริงๆ... เด็กและเยาวชนก็เหมือนต้นไม้ แม้บำรุงรักษาได้เพียงต้นเดียว แต่หากทำให้ติดดอก ออกผลได้ ก็ถือว่าโอเคแล้ว ก็เหมือนเด็ก การทำให้เขารู้จักคิด ริเริ่ม และลงมือทำความดีได้ แม้เพียงคนเดียว แต่ถ้าหากเขาช่วยชักชวนเพื่อนๆ หรือคน

อื่นๆ ในสังคม มาร่วมกันทำความดีร่วมกันได้ ก็ถือว่าสุดๆ แล้ว... เหมือนกรณีของรุ่ง แม้ว่ารุ่ง เขาจะไปเรียนต่อที่วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิแล้ว ก็ยังติดต่อกันทางเฟสบุ๊คกับเพื่อนๆ ยังชักชวนกันทำกิจกรรมอยู่ตลอด ที่สำคัญคือ การชักชวนเพื่อนที่วิทยาลัย ให้มาเป็นเครือข่ายในการทำทำความดีร่วมกัน เราเองก็ได้รับจากเพื่อนๆ ของรุ่งจากการได้ร่วมทำโรงงานในงานบุญกฐินที่วัดบ้านห้วยหว้า ตำบลหนองแขว คือถ้ามีเวลาว่างก็จะพากันทำกิจกรรมอยู่เสมอ ไม่เคยลืมนั่น...” ปัญญา หัวหน้าโครงการ

5.ความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องความดี

นอกจากการจากสอบถามโดยการสัมภาษณ์ การเก็บแบบสอบถาม การเข้าร่วมกิจกรรมจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการวิจัยแล้ว ทางนักวิจัยยังได้สอบถามพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ผ่านเฟสบุ๊ค (facebook) ของท่าน เกี่ยวกับเรื่อง ความดี โดยท่านได้กรุณาตอบหรือวิชันามาซึ่งมีใจความดังนี้

พระไพศาล วิสาโล วิชันนา - เกณฑ์วัดความดีนั้นมีหลายแบบ สำหรับพุทธศาสนา เกณฑ์วัดความดีประการแรกคือ เจตนา เช่น เจตนาที่ไม่มุ่งร้าย ประการถัดมาคือส่วนรวม

ประการต่อมาคือ การกระทำที่ไม่ผิดศีล โดยเฉพาะศีล ๕ บางคน มีเจตนาดี ต้องการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม แต่วิธีการนั้นผิดศีล เช่น คอรัปชั่น โกหก ใส่ร้าย หรือทำร้ายผู้อื่น อย่างนี้ก็ไม่เรียกว่าความดี แม้มีผลดีเกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็ก็จะก่อผลเสียในระยะยาว

พูดอีกอย่างคือ จุดหมายดีแล้ว วิธีการก็ต้องดีด้วย จึงจะเรียกว่า “ดี”จริง แต่หากจุดหมายดี วิธีการเลว ก็เรียกว่า “ดี”ไม่ได้

อย่างไรก็ตามพึงตระหนักว่า เจตนาดี วิธีการดี แต่ผลอาจไม่ใช่ว่าที่คิดก็ได้ หากเหตุปัจจัยอื่น ๆ ยังไม่ถึงพร้อม เช่น สถานที่และเวลาไม่เหมาะสม ร่างกายหรือสุขภาพไม่อำนวย รวมทั้งการกระทำนั้นไม่ถูกหลักกฎกรณ์ (ความถึงพร้อมของ ๔ ปัจจัย พุทธศาสนาเรียกว่า สมบัติ ๔ ถ้าไม่ถึงพร้อมทั้ง ๔ ก็เรียกว่า วิบัติ ๔)

เด็กและเยาวชนจะเป็นคนดีได้ ต้องอาศัย ๒ ปัจจัย คือ

๑) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ กัลยาณมิตร

๒) ปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิด คิดถูก คิดเป็น

ทั้ง ๒ ปัจจัยทำให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ รู้ผิดชอบ ชั่วดี ซึ่งเป็นต้นทางสู่การทำความดี เช่น มีศีล แต่จะตั้งมั่นในความดีต้องมีการฝึกจิตด้วย เช่น มีสติ มีสมาธิ มีขันติ รู้จักอดกลั้นต่ออารมณ์ รวมทั้งรู้จักคอย กัลยาณมิตรนั้น หมายถึงพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และเพื่อน ถ้าพ่อแม่และครูบาอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณสมบัติข้างต้น อีกทั้งเด็กและเยาวชนรู้จักคบเพื่อน หรือได้คบเพื่อนดี ก็มีโอกาสมากที่จะเป็นคนดี อย่างไรก็ตามนอกจากการมีปัจจัยภายนอกที่ดีแล้ว การสร้างปัจจัยภายในเพื่อให้เกิดโยนิโสมนสิการ (รวมทั้งมีสติ สมาธิ ขันติ และปัญญา) ก็สำคัญเช่นกัน การศึกษาที่ดีควรช่วยให้เด็กและเยาวชนมีทั้ง กัลยาณมิตรและโยนิโสมนสิการ (รวมทั้งคุณธรรมข้ออื่น ๆ) จะว่าไปแล้ว ไม่ใช่แต่เด็กและเยาวชนเท่านั้น ผู้ใหญ่ก็ต้องการสองประการนี้ด้วย จึงจะเป็นคนดีได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

จากการผลการดำเนินงานโครงการวิจัย “ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เยาวชนเป็นคนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ” มีการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่1: เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน 2555 ซึ่งได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปแล้ว และได้รูปแบบในการทดลองปฏิบัติการ ในระยะที่ 2 ว่าการนำไปสู่คำว่า “คนดีศรีชุมชน” น่าจะทดลอง 3 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์” ซึ่งทุกฝ่ายเห็นร่วมกันว่าเป็นเรื่องดี ๆ ที่สามารถทำได้
2. กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ซึ่งเยาวชนมีความชอบเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน พร้อมทั้งจะสนับสนุนด้านอุปกรณ์การกีฬาด้วย ถ้าให้เยาวชนได้มีโอกาสบริหารจัดการกีฬา ซึ่งรวมทั้งอุปกรณ์การกีฬาด้วย
3. กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด ซึ่งเป็นผลจากการเก็บข้อมูลจากเวที 3 ฝ่ายที่มองว่าหากจะเกิดคนดีศรีชุมชนได้ต้องเข้าวัด ถือนศีล ปฏิบัติธรรม

ระยะที่2 : เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน 2556

เป็นการลงมือปฏิบัติผ่าน 3 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์
2. กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์
3. กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด

โดยสามารถสรุปผลการดำเนินงาน และแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างคนดีศรีชุมชน ได้ดังนี้

1. กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ ถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่จำเป็นต้องมี เนื่องจากว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานของการเริ่มทำความดี การทำความดีต้องมีคำว่า “เสียสละ” เช่น วันหยุด แทนที่จะใช้เวลากับการอยู่บ้าน ดูทีวี เล่นโทรศัพท์ทั้งวัน ก็ยังเสียสละเวลาเหล่านั้น มาร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วม เช่น ล้างห้องน้ำ ความสะอาดวัด โรงเรียน เป็นต้น

จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ที่ดีต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชน เพื่อชุมชนเอง แต่การที่จะดำเนินได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างเสริมกำลังใจเข้ามาช่วย เช่น การยกย่องผ่านพื้นที่ต่างๆ ในชุมชน ผ่านหอกระจายข่าวกำนัน /ผู้ใหญ่บ้าน สถานีวิทยุชุมชน การบอกต่อ อาจรวมถึง การให้ใบประกาศนียบัตร เพื่อยกย่องความดี ในวันที่ตรงกับวันสำคัญของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้รับรู้ว่าลูกหลานเยาวชนในชุมชนส่วนที่ดีๆ ก็ยังมีอยู่ ก็สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชน มีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่พวกเขาทำอยู่เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ให้ความสำคัญ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าตนเองมีตัวตน และคุณค่า ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการสร้างกำลังใจในรูปแบบต่างๆ นี้ จะช่วยให้เด็กและเยาวชน สามารถนำไปใช้ในอนาคตได้ โดยไม่รู้สึกอายนั่นเอง รวมถึงการกระจายต่อความดีหรือสร้างเครือข่ายในการทำความดีเพิ่มมากขึ้น อย่างเช่น กรณีของ น้องรุ่ง (จิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด) ที่ชักชวนเพื่อนๆ มาร่วมกันทำกิจกรรมดีๆ อย่างต่อเนื่อง จนได้รับการยกย่องจากสถาบันที่ศึกษาอยู่ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่นำเรื่องราววัลมาสร้างเงื่อนไขให้คนทำความดีเพื่อหวังผลตอบแทน และสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ให้เข้ามาร่วมกันทำความดี ในงานต่างๆ ของชุมชนมากขึ้น ก็จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนและกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป

2. กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์

กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความสนใจของเด็กและเยาวชนในชุมชนเอง เนื่องจากเห็นว่าเด็กและเยาวชนชอบออกกำลังกายเป็นประจำ แต่ยังขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ และไม่มีวัสดุอุปกรณ์กีฬา เพื่อมาช่วยสนับสนุน

การจัดระบบการยืมคืนวัสดุ อุปกรณ์การกีฬา ที่มีสมุดบันทึกการยืม คืน ช่วยให้เยาวชนรู้จักทำงานอย่างมีระบบมากขึ้น ใครยืมไปบ้าง ใครคืนแล้ว ใครยังไม่คืน สามารถติดตามได้ โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นตัวแทนที่พวกเขาตั้งขึ้นเอง โดยดูจากคนที่มีความรับผิดชอบมากที่สุดในกลุ่ม

การเชื่อมโยงกีฬาเข้ากับเรื่องการทำบุญ หรือกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ อย่างเช่น กรณีการแข่งขันกีฬาในช่วงงานทอดกฐินของชุมชน มีการร่วมทำโรงทาน และนำเงินรางวัลที่ได้ จากการร่วมกันหาสปอนเซอร์หรือผู้สนับสนุน โดยเยาวชนเอง มาร่วมสมทบในกองกฐิน

ก็จะช่วยให้เยาวชนรู้สึกว่ ในขณะที่เขาได้ทำในสิ่งที่พวกเขาชอบ คือ เล่นกีฬา ก็ยังสามารถช่วยชุมชนได้ในขณะเดียวกัน คือ ได้ทำบุญไปด้วย อีกทั้งยังช่วยให้คนในชุมชน เห็นความดีและยกย่องสนับสนุนมากขึ้น

3. กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด

กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด นั้นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจาก การที่ทีมวิจัยเห็นว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนทั้งชายและหญิง ชอบเข้าวัดทำบุญ ไส่บาตร หรือร่วมกิจกรรมสำคัญต่างๆ ทางศาสนา แสดงให้เห็นถึงต้นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน และคิดว่าน่าจะช่วยให้เกิดกิจกรรมดีๆ ในกระบวนการวิจัยได้

กิจกรรมที่สำคัญของวันเสาร์เข้าวัด คือ การเรียนรู้พิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญ (ร่วมกันทำน้ำปานะ) การถือศีลและปฏิบัติธรรม อบรมซึ่งสิ่งเหล่านี้ ช่วยเสริมสร้างภาวะความเข้มแข็งภายในจิตใจให้กับเยาวชน รวมทั้งเป็นการร่วมทำกิจกรรมระหว่างผู้ใหญ่ใจดี คนเฒ่าคนแก่ กับเด็กและเยาวชน ซึ่งหาโอกาสได้ยาก

ซึ่งกิจกรรมทั้งหมด จะดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น

1. **ผู้ใหญ่ใจดี** ซึ่งไม่ได้เน้นว่าจะต้องเป็นผู้นำในชุมชนเท่านั้น จะต้องเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชน และพยายามดึงเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอยู่เสมอ และที่สำคัญ คือ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย
2. **วัด หรือ พระสงฆ์** จะต้องเข้ามามีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งภายในจิตใจของเด็กและเยาวชน ให้สามารถใช้สติและปัญญาในการพิจารณาเรื่องต่าง ในชีวิตประจำวัน ท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างรอบคอบ และสร้างกิจกรรมเพื่อดึงเด็กและเยาวชนให้เข้าวัดมากขึ้น ไม่รู้สึกว่าการเข้าวัดเป็นสิ่งที่ล้าสมัยและน่าเบื่อ
3. **โรงเรียน หรือครู** ซึ่งเป็นที่เคารพของเด็กและเยาวชน ต้องส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ทำความดีให้มาก (ไม่ใช่ทำคะแนนให้เยอะๆ) เพราะโรงเรียนมีเด็กและเยาวชน เป็นทุนอยู่แล้ว (ส่งนักเรียนได้)
4. **สื่อ/การประชาสัมพันธ์** การทำความดีต้องมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน และให้รางวัล (ทุนการศึกษา ใบประกาศนียบัตร) เพื่อสร้างกำลังใจ และจูงใจให้เด็กและเยาวชนมาทำความดีร่วมกัน

5. **ภูมิปัญญา / วัฒนธรรมพื้นบ้าน** เป็นต้นทุนในชุมชนที่สะสมมาอย่างยาวนาน และสอดคล้องหรือเป็นวิถีชีวิตของชุมชน การสร้างและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นบ้าน จะช่วยให้เขารัก ห่วงแหน และทำความดีเพื่อชุมชน

โดยทั้งหมดนี้ จะต้องมีการเชื่อมโยง พูดยุข ปรึกษาหารือกัน เพื่อช่วยกันสร้าง ส่งเสริม และสนับสนุน เด็กและเยาวชน เพื่อร่วมกันทำความดี โดยจะต้องไม่พยายามตัดสินว่า เด็กคนนั้นดี เด็กคนนั้นไม่ดี แต่จะต้องร่วมกันสร้างกิจกรรมดีๆ ให้เกิดขึ้น มองในแง่มุมที่ดี แล้วดึง เด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้นำเสนอความคิดเห็น และได้ลงมือทำบ้าง เห็นคุณค่าและความสำคัญ ค่อยๆ ปรับ-เปลี่ยน ค่อยๆ เป็น-ไป รวมถึงการสร้างตัวแทน รุ่นต่อรุ่นให้เกิดขึ้นให้ได้ และที่สำคัญ คือ สร้างวัฒนธรรมดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนให้ได้ ให้เป็นวิถีชีวิต เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดกลุ่มก้อนในการร่วมกันทำความดี ของเด็กและเยาวชนขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาคผนวก

1) การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

3 กิจกรรมคุณธรรม ให้หนูเติบโตและเข้มแข็ง

การสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของโครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้านหนองหอย หมู่ 4 และหมู่ 10 ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ โดยนายปัญญา ใจวังโลก มาจากปัญหาของเยาวชนที่มีพฤติกรรมที่น่าห่วงใยของผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชน อาทิเช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพยาบ้า และยังในสภาวะการณปัจจุบันเรื่องเพศสัมพันธ์ก็เป็นเรื่องที่ผู้ปกครองและคนในชุมชนเป็นห่วงมากที่สุด แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพยายามรณรงค์และแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้นานหลายต่อหลายโครงการ ปัญหาก็คือไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการที่ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านไม่ค่อยเห็นความสำคัญหรือให้โอกาสในการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ยิ่งทำให้เยาวชนรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความสำคัญ

ตั้งแต่วันเริ่มต้นโครงการในวันที่ จนถึงวันที่ 6 กรกฎาคม 2557 ซึ่งเป็นวันสรุปผลการวิจัยของโครงการฯ บรรยากาศในวันนี้มีความแตกต่างจากเมื่อสองปีก่อนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเปลี่ยนแปลงของน้องๆ ภายใต้กิจกรรมดำเนินการ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวันเสาร์เข้าวัด กิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์

โดยเฉพาะเด็กหญิงจิรัชญา กัดโกนา เด็กหญิงวิมลลักษณ์ น้อยดี เด็กหญิงวัชรารัตน์ ชื่นนุกข์ม เล่าให้ฟังสิ่งที่เขาทำได้แกจิตอาสา ล้างห้องน้ำ เก็บขยะ กวาดศาลา ทำแล้วรู้สึกสบายใจ ดีใจ มีความสุข และได้ความรู้หลายๆ อย่าง เช่น การทำงานส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ไม่เฉพาะเท่านั้นโดยภาพรวมเด็กๆ ประมาณ 80 คน มีจิตอาสารู้จักช่วยเหลืองานวัด งานบุญ งานสังคมส่วนรวมโดยไม่มีค่าตอบแทน ครูสุวัฒนา กัดโกนา ครูชำนาญงานพิเศษโรงเรียนบ้านหนองหอย กล่าวถึงเด็กกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มเยาวชนต้นกล้าเป็นจิตอาสา วันเสาร์มาวัดบำเพ็ญประโยชน์ ล้างห้องน้ำ ถวายน้ำปานะช่วงเข้าพรรษา เด็กกลุ่มแรกที่มาพร้อมการเริ่มต้นงานวิจัยในปี 2555 เจริญเติบโตก็เริ่มแข็งแรง ไปเรียนอยู่มหาวิทยาลัยราชภัฏโคราช ราชภัฏชัยภูมิ เด็กมีความคิดความอ่านให้ดีขึ้น กลับมาบ้านเด็กก็จะมาหาครู เด็กกลุ่มถัดมาก็จะทำคล้ายกัน มางานบุญกฐินผ้าป่าก็จะตื่นแต่เช้า ดินดี 5 จะนุ่งผ้าถุงมาวัด”

พ่อแม่ที่เห็นลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่ควรมากขึ้น ต่างรู้สึกพอใจและรู้ว่าตัวเองต้องมีเวลาให้กับลูกมากขึ้น ไปจนถึงผู้นำชุมชนที่เห็นความสำคัญ พร้อมให้ความช่วยเหลือ และให้ความมั่นใจกับน้องๆ ว่า “ให้ทางน้องๆ ทำโครงการเข้าไป ทุกที่จะมีปัญหาก็คขอให้แก้ และให้ทำต่อไป ผู้นำช่วยเต็มร้อย ทั้งสารวัตร กำนัน”

ผลตอบรับจากการดำเนินกิจกรรม 3 กิจกรรมนี้เป็นไปได้ด้วยดีเพราะความตั้งใจจริง การให้โอกาส การรับฟังความคิดเห็น การให้บทบาทหน้าที่กับน้องๆ โดยเฉพาะผู้ที่คอยผลักดันอยู่เบื้องหลังได้แก่คุณปัญญา ใจวังโลก คุณนิภาพร ยงขามป้อม หัวหน้าโครงการ ผู้ประสานงาน และผู้ใหญ่ใจดีที่บ้านหนองหอยทุกคน

น้องๆ มาเป็นจิตอาสา ตัดหญ้าบริเวณสนามหน้าโรงเรียนบ้านหนองหอย ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพภายในจิตใจให้เข้มแข็งได้แล้ว ยังช่วยทำให้ผู้ใหญ่ยอมรับในตัวเด็ก

การแลกเปลี่ยนสรุปงานทำให้กลายเป็นคนที่เชื่อมั่นในตนเอง

ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ

สุนันทา โรจน์เรืองโร

31 กรกฎาคม 2557

2) รายชื่อนักวิจัยและที่ปรึกษา

2.1 รายชื่อนักวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
1.	นายปัญญา ใจวังโลก	หัวหน้าโครงการ
2.	นางสาวนิภาพร ยงขามป้อม	ผู้ประสานงาน
3.	นางสาววัชรภรณ์ บุญตา	นักวิจัย
4.	นายจิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด	นักวิจัย
5.	นายจีระศักดิ์ หมูไพบูลย์	นักวิจัย
6.	นายมาวิน โชคเจริญ	นักวิจัย
7.	นางสาวนัฐมล ยงขามป้อม	นักวิจัย
8.	นางสาววิไลวรรณ พวงไธสงค์	นักวิจัย
9.	นางสาวอรอนงค์ โชคเจริญ	นักวิจัย
10.	นางสาวผกามาศ โมราเจริญ	นักวิจัย
11.	นางสาวกาญจนา งอนภูเขียว	นักวิจัย
12.	เด็กหญิงปรียาภรณ์ มงคลนำ	นักวิจัย

2.2 ที่ปรึกษาโครงการ ฯ

- 1) พระครูวิศาล ธรรมโชติ เจ้าอาวาสวัดศาลาوارรณ บ้านหนองหอย
- 2) อาจารย์สุวัฒนา กัดโกนา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองหอย
- 3) ร.ท.วัฒนา สุขกุล รองหัวหน้าหน่วยประสานงานโครงการ ฯ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระื่องกะมัง บ้านหนองหอย
- 4) แม่ละเอียด วีระศักดิ์(ผู้ใหญ่ใจดี)
124 หมู่ 4 บ้านหนองหอย ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ 36210
- 5) แม่มยุรี ยงขามป้อม(ผู้ใหญ่ใจดี)
96 หมู่ 10 บ้านหนองหอยเหนือ ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ 36210

3) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบต่าง ๆ

แบบสัมภาษณ์โครงการ “คนดีศรีชุมชนฯ”

(โครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คนดีศรีชุมชนโดยใช้ต้นทุนที่ดีทางสังคมของเยาวชนบ้าน
หนองหอย หมู่ ๔ และหมู่ ๑๐ ต.กุดชุมแสง อ.หนองบัวแดง จ.ชัยภูมิ)

.....

๑. ชื่อ (ต.ช./ต.ญ./นาย/นางสาว).....นามสกุล.....

๒. ชื่อเล่น..... ๓. อายุ.....ปี

๓. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม

๑) เคยเข้าร่วมกิจกรรมใดกับเยาวชนต้นกล้าในโครงการคนดีศรีชุมชนฯบ้าง?

(ได้ร่วมทำอะไรในกิจกรรมเหล่านี้บ้าง ได้แก่ วันเสาร์เข้าวัด กีฬาสัมพันธ์ จิตอาสาและบำเพ็ญ
ประโยชน์)

.....

.....

.....

2) ชอบกิจกรรมไหนมากที่สุด ?

.....

.....

๓) เหตุผลที่ชอบ (ชอบเพราะอะไร / ความรู้สึกเวลาได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชอบ)

.....

.....

.....

๔) คิดว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์หรือไม่? เพราะอะไร ?

.....

.....

.....

๕. สิ่งที่ได้เรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ “คน
ดีศรีชุมชนฯ”

๑) คิดว่าตัวเองได้เรียนรู้หรือพัฒนาเรื่องอะไรบ้างหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกับ

เยาวชนต้นกล้าในโครงการ **คนดีศรีชุมชน ฯ** (เช่น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ได้ช่วยเหลือเพื่อน ความมีน้ำใจ การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน เชื่อฟังพ่อแม่มากขึ้น ความอดทน กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าทำความดีมากขึ้น ช่วยเหลืองานในชุมชนมากขึ้น เรียนรู้ตัวเองมากขึ้น รู้จักแยกแยะดี-ไม่ดี)

(ถามให้ได้คำตอบว่าแต่ก่อนเป็นยังไง แล้วตอนนี้เป็นยังไง)

.....

.....

.....

.....

๒) เล่าเหตุการณ์หรือเล่าเรื่องที่ตัวเองได้นำสิ่งที่ตัวเองได้เรียนรู้ในข้อ ๑) ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวัน เช่น ที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือ ที่ต่าง ๆ (เล่าสู่กันฟังหน่อย แบบสบาย ๆ)

.....

.....

.....

.....

๕. กิจกรรมที่อยากทำและคิดว่าเป็นเป็นสิ่งดี ๆ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนบ้านหนองหอยเป็นคนดีได้

.....

.....

.....

.....

สรุปผลจากแบบสัมภาษณ์

การสรุปผลข้อมูลการสัมภาษณ์ในส่วนนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามเด็กและเยาวชน กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการคนดีศรีชุมชนฯ ทั้งที่เป็นแกนนำ และกลุ่มเยาวชน โดยมีแนวคำถามเบื้องต้นเพื่อใช้ในการสอบถามแต่ไม่ได้กำหนดให้ถามเพื่อให้ได้คำตอบเท่านั้น ให้พูดคุยกันแบบสบายๆ เป็นกันเอง โดยให้เยาวชนเลือกที่ทีมงานและพื้นที่ในการทำงานเองตามความเหมาะสม (ฉันทะ)

๑. ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม

เป็นการสอบถามถึงประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยว่า ได้เข้าร่วมกิจกรรมอะไรบ้าง คือ วันเสาร์เข้าวัด กีฬาสัมพันธ์ จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อให้สามารถแยกกลุ่มเป้าหมายของแต่ละกลุ่มกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

- จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ เพราะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพราะ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้พูดคุยกันในกลุ่ม สนุกสนานดี(น้องรุ่ง จิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด)
- จิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ ทำแล้วมีความสุข รู้สึกสนุกสนานดี มีประโยชน์ต่อตัวเองและหมู่บ้าน (น้องอ๋องน สุภาพร กัญเขียว)
- กิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์ ทำให้เราได้เข้าวัด ทำให้จิตใจแจ่มใส และได้บุญ ชอบ และรู้สึกสบายใจ เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ส่วนวันเสาร์เข้าวัดก็จะมีเพิ่มหลักสูตรเข้าไปด้วย(น้องเจนนี่ จิรัชญา กัดโกนา)
- กิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญประโยชน์ ถือเป็นกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกทางด้านความเสียสละ เพื่อส่วนรวม โดยไม่ถือว่า ไม่ใช่งาน ไม่ใช่หน้าที่ ไม่ทำเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ สร้างความดีให้กับตัวเอง (น้องเกะ จิระศักดิ์ หมูไพบูลย์)
- กิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์ และวันเสาร์เข้าวัด ได้บำเพ็ญประโยชน์ ล้างห้องน้ำวัด รู้สึกมีความสุขดี คนที่ไม่เคยทำ ถ้าได้มาทำด้วยกันก็จะรู้ว่ามันสนุก สุขใจ
- กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ได้เล่นกับเพื่อนๆ หลายคน สนุกดี (น้องโต่ง ยุทธนา อ่อนนุ่ม)
- กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ เป็นตัวแทนเรื่องกีฬา (น้องป้อม ชัยสิทธิ์ นามเต)

๒. สิ่งที่ได้เรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมใน โครงการ “คนดีศรีชุมชน”

- แต่ก่อนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบในการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆเท่าไร ตอนนี้รู้สึกว่าตัวเองมีความรับผิดชอบมากขึ้นทั้งงานบ้าน งานโรงเรียน คงเพราะได้ทำกิจกรรมเรื่อยๆ ต้องรับผิดชอบในการทำงานหลายๆ อย่าง ถ้าไม่ทำงานก็ไม่เดิน อีกร้อยเราก็อายุมากกว่าน้อง ๆ ก็ต้องทำเป็นแบบอย่าง ถ้าไม่ทำงานของเราก็ไม่สำเร็จ(น้องรุ่ง จิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด)
- มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้สึกว่าต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน คือ วันหยุดต้องไปช่วยแม่กับยายขายของที่ตลาด ส่วนงานโรงเรียน วันจันทร์ถึงวันศุกร์ก็ต้องไปโรงเรียน เพราะเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของเรา(น้องอ๋อง นุสราพร ภูเขียว)
- แต่ก่อนไม่เคยสนใจในเรื่องใดๆ ในสังคม ในชุมชน แต่ตอนนี้ก็เริ่มทำประโยชน์ในด้านต่างๆ มีความอดทนและมีจิตอาสามากขึ้นทำงานบ้านโดยไม่หวังอะไร (ไม่ได้คิดเรื่องค่าขนมหรือค่าจ้าง)ส่วนที่โรงเรียนก็พยายามช่วยกันเก็บขยะ(น้องเจนนี่ จิรัชญา กัดโกนา)
- หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว ทำให้มีน้ำใจมากขึ้น (ไปอีก) เสียสละเพื่อส่วนรวมช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ เมื่อมีโอกาส ถ้าไม่รู้จักบอกได้ เรียกใช้ได้บางครั้งงานไหนที่ยาก หรือเยอะเกินไปของเพื่อน เรามักจะช่วยอยู่ประจำ งานไหนที่เพื่อนไม่สามารถไปได้เรามักจะไปแทน เสียสละอยู่บ่อยครั้ง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และช่วยหาทางออกและให้แง่คิดที่ดีๆ กับเพื่อน จากประสบการณ์ที่ได้ผ่านมาหลายๆ เรื่องและจากหนังสือที่ได้อ่าน(น้องแกะ จิระศักดิ์ หมูไพบูลย์)
- แต่ก่อนไม่ค่อยมีความอดทนมากเท่าไร แต่ตอนนี้มีความอดทนมากขึ้นเยอะ รับผิดชอบมากขึ้น และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เวลาทำงานก็จะทำร่วมกับเพื่อนๆ ช่วยกันล้างห้องน้ำ (น้องส้มโอ วิมลลักษณ์ น้อยดี)
- การได้มีโอกาสรวมกลุ่มกันเล่นกีฬา ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมากๆ พอเริ่มมีโครงการแม้จะไม่ได้เข้ามาสัมผัส หรือคลุกวงในอย่างเต็มที่ แต่ก็เข้ามาพูดคุยกับลุงญา ปานีเรื่อยๆ ว่าขาดเหลืออุปกรณ์กีฬา อะไรบ้าง อยากไปแข่งกีฬาในอำเภอ ก็ได้ไป หรืออย่างบุญกฐินที่บ้านหนองหอย ที่จัดที่โรงเรียน ก็ได้จัดงานกีฬากฐินร่วมกัน ได้ช่วยกันหาทุน เรี่ยรายในตลาด ไม่เคยทำมาก่อน ก็ยังอายๆ อยู่ হাসปอนเซอร์ สนับสนุนเสื้อผ้าในการแข่งขัน และอีกอย่างทำให้เขารู้จักเยาวชนบ้านหนองหอยมากขึ้น(น้องโด่ง ยุทธนา อ่อนน้อม)

๓. กิจกรรมที่อยากทำและคิดว่าเป็นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนบ้านหนองหอยเป็นคนดีได้

- การได้เข้าวัดเข้าวาอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เราปรับเปลี่ยนได้ ถึงแม้จะทำอะไรได้ไม่มาก แต่ก็ทำให้เรากลับเข้าวัดมากขึ้น เวลาว่างมีงานต่างๆ หรือต้องการให้เราช่วยเหลืออะไร ก็จะเข้าวัดได้ง่าย โดยไม่ต้องคิดมาก ส่วนหนึ่งที่ตัวเองเปลี่ยนแปลง เพราะได้เข้าวัด อยู่เรื่อยๆ ทั้งการทำบุญใส่บาตร หรือ การมาบำเพ็ญประโยชน์ภายในวัด (น้องรุ่ง จิตติพงษ์ พุ่มหนองเป็ด)
- กิจกรรมเพื่อชุมชน เช่น การช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน นอกจากจะทำให้หมู่บ้านสะอาดแล้ว คนในชุมชนยังยกย่องอีกด้วย (น้องเจนนี่ จิรัชญา กัดโกนา)
- น่าจะเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังความกล้าในสิ่งที่ถูกต้องและความเสียสละ รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับทางศาสนา คือ ได้ทำความดี และได้บุญไปด้วย ((น้องแคะ จิระศักดิ์ หมูไพบูลย์)
- นอกจากการทำกิจกรรมจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์แล้ว น่าจะลองเพิ่มเกมส์เข้าไปด้วย เพราะเด็กๆ ชอบ เป็นเกมแบบที่สร้างความสามัคคีให้กับเด็กและเยาวชน เมื่อรู้จักความสามัคคีแล้ว ก็จะทำให้เราเป็นคนดีได้ คิดว่าอย่างนั้นนะคะ (น้องส้มโอ วิมลลักษณ์ น้อยดี)

.....